

WSTĘP

Niniejszy zeszyt obejmuje pięć kolejnych tematów 6-10 (nie lekcji!): bez gramatyki, wraz z powtórzeniem, z I części materiałów *Co nas łączy...*, które cieszyły się pochlebnią opinią nauczycieli i uczniów ze Wschodu. Część gramatyczna z cz. I i II została wydana osobno (M. Kowalewska, *Co nas łączy... Teoria i zbiór ćwiczeń z gramatyki języka polskiego*, Kraków 2014).

Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniom nauczycieli i uczniów, a nie mogąc wydać podręcznika w całości, proponujemy 4 zeszyty po 5 i 6 tematów wraz z powtórzeniami (razem 21 tematów). To kolejna, poprawiona i uzupełniona wersja materiałów *Co nas łączy...*, przeznaczonych dla starszej młodzieży, studentów i dorosłych z poziomu B2/C1, choć niektóre elementy można zakwalifikować jako B1 – służą one przypomnieniu i zebraniu materiału. Z kolei do C1 można zaliczyć frazeologię i stylistykę. Z doświadczenia wiemy, że w tej samej grupie często uczą się uczniowie o różnym poziomie językowym (B1, B2 i C1) – to materiały właśnie dla takich grup. Najlepiej sprawdzają się tam, gdzie osoby uczące się polskiego są uczniami / absolwentami polskich szkół lub szkół sobotnich (do których uczęszczają przez kilka lat) albo znają język polski z domu. Ale to nie znaczy, że nie mogą z nich korzystać Ukraińcy, Białorusini, Rosjanie... Słowianie bowiem, dzięki podobieństwu naszych języków, szybciej się uczą i więcej rozumieją – stąd też niektóre ćwiczenia sprawdzają / rozwijają kilka sprawności jednocześnie, a przez to nie są za łatwe.

Warto pamiętać, że w nauce języka polskiego – szczególnie na Wschodzie – nie chodzi tylko o zdanie egzaminu, lecz przede wszystkim o przebywanie w przestrzeni polskiej kultury i języka. Stąd uczący się znajdują tu mnóstwo znanych cytatów z literatury, piosenek i in., które funkcjonują i które zna przeciętny Polak, a które kojarzą się z danym tematem, zagadnieniem. Mamy nadzieję, że zachęcą do posłuchania, obejrzenia lub przeczytania całego utworu. Nauczyciel może je wykorzystać wedle własnego pomysłu. Może wybrać z danego tematu to, co jest potrzebne, aby osiągnąć cele lekcji i to, co odpowiednie dla danej grupy. Każdy temat składa się z kilku działań:

Tematy:

6. *Czy są wolne pokoje?*
  7. *Jak Polak głodny, to zły.*
  8. *Halo, jaka u was pogoda? – Podróże kształcą...*
  9. *Co ci dolega?*
  10. *Do twarzy ci w tym kolorze.*
- Czy mnie jeszcze pamiętasz? – powtórzenie II.*

Działy:

- I. Te polskie słóweczka...
- II. Słowo za słowem.
- III. Jak mówią Polacy?
- IV. Powiedz to po polsku!
- V. Porozmawiajmy po polsku!
- VI. Piszemy po polsku.
- VII. Poznajemy Polskę.
- VIII. Zostań mistrzem polskiej ortografii!
- IX. Gramatyka z wierszyka.

Celowo i świadomie zastosowano metodę przekreślonej błędnej formy z „NIE!!!” – żeby skutecznej wyeliminować częste błędy. Żywe dialogi, a w nich potoczny i młodzieżowy język – zamiast nienaturalnych konstrukcji, ma służyć komunikacji językowej zgodnej z polskimi normami socjolingwistycznymi. Materiały starają się prezentować język używany, a nie tylko formy i konstrukcje wzorcowe – odnotowują też formy dopuszczalne, uważane za poprawne. Informacja, że dany wyraz czy konstrukcja jest już przestarzała, ma pomóc uczniom ze Wschodu, którzy często ich używają, bo albo znają je z domu, albo są podobne w języku kraju zamieszkania (np. *palto*, *odziewać się*, *warzyć*).

Życzymy przyjemnej nauki!

Autorzy

kowalewska.krakow@gmail.com

kowalewskijerzy@wp.pl

Objaśnienia zastosowanych skrótów i symboli:

- ❶❷❸... – dodatkowe informacje
- ⚡ ćwiczenia / przykłady o dużym stopniu trudności
- * pojedyncze wyjaśnienia, uwagi
- ≠ zestawienie antonimów i różnic
- = zestawienie synonimów i podobieństw
- / – fakultatywnie np.: *oni / one*
- do pubu [*pabu*] – oznaczenie wymowy
- **NIE!!!** ~~ieħ~~ – formy i konstrukcje błędne

BIBLIOGRAFIA

1. Bartnicka B., *Uczymy się polskiego*, Kielce 1994, wyd. I.
2. Bąk J., *Słownictwo i frazeologia w ćwiczeniach*, Wyd. Piątek Trzynastego, Łódź 1998.
3. Buziak M., Rzepczyński S., *Jak pisać?*, Park, Bielsko-Biała 2002.
4. *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, CODN, Warszawa 2003.
5. Hryń-Kuśmierk R., *Zwyczaje. Obrzędy. Rok polski*, Wyd. Podsiadlik-Raniowski i Spółka, Poznań 1998.
6. Kłosińska K. (red.), *Formy i normy, czyli poprawna polszczyzna w praktyce*, Wyd. Felberg SJA, Warszawa 2004.
7. Kowalewski J., *Kultura polska jako obca?*, Kraków 2011.
8. Lechowicz E., *Kalendarz domowy babci Aliny*, R. XVI, Wyd. Trans-Krak, Kraków 2000.
9. Lipińska E., Dąbska E. G., *Kiedyś wrócisz tu...*, Universitas, Kraków 1997, wyd. I.
10. Markowski A. (red.), *Wielki słownik poprawnej polszczyzny*, PWN, Warszawa 2010.
11. *Państwowe Egzamininy Certyfikacyjne z Języka Polskiego jako Obcego. Standardy wymagań egzaminacyjnych*, Państwowa Komisja Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego, MENiS, Warszawa 2003.
12. Pietkiewicz E., *Savoir-vivre dzisiaj*, Warszawa 1990.
13. Polański E. (red.), *Wielki słownik ortograficzny*, PWN, Warszawa 2009.
14. Rojek T., *Polski savoir-vivre*, Wyd. Interpress, Warszawa 1984.
15. Seretny A., Lipińska E., *ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego*, Universitas, Kraków 2005.
16. *Słownik frazeologiczny współczesnej polszczyzny*, red. St. Bąba, J. Liberek, PWN, Warszawa 2002.
17. Szalc-Mays M., *Coś wam powiem*, Universitas, Kraków 2002, wyd. II.
18. Śliwa Z., *Zwyczaje rodzinne. Dom polski*, Wyd. Podsiadlik-Raniowski i Spółka, Poznań 1998.
19. Ziółkowska M., *Szczodry wieczór, szczodry dzień*, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 1989.

6. Czy są wolne pokoje?

Czas szybko mija. Już jesień. Wspólny pokój Adama i Wiktora. Wchodzi Wiktor.

Wiktor — Zastanowiłeś się? Taka okazja! Tydzień w historycznym Krakowie! Zajęcia, jedzenie, spanie – wszystko za darmo. Komfortowy hotel, program artystyczny... Dziś muszę potwierdzić. Może jednak dasz się namówić?

Adam — No dobra. Odpocznijemy trochę od naszego pokoju: bez balkonu, okno na śmietnik, stół, za stołem krzesło, pod oknem stare łóżko, szafa pod ścianą, e..., znam to na pamięć. Mówisz, że będzie komfortowy pokój? Może będzie ciepło?

Wiktor — No to świetnie! Jedziemy!

Wiktor dzwoni do organizatora krakowskiego spotkania. Drrr...

Sekretarka — Słucham?

Wiktor — Czy to Centrum Polonistyczne?

Sekretarka — Tak, słucham...

Wiktor — Dzień dobry. Mówi Wiktor Aganow. Czy mogę rozmawiać z kimś, u kogo potwierdza się uczestnictwo w konferencji „Języki nas łączą”?

Sekretarka — Tak, proszę chwilę poczekać... Pani Krystyno, telefon do pani!

Pani Orłowska — Krystyna Orłowska. Słucham, w czym mogę pomóc?

Wiktor — Wiktor Aganow. Dzwonię z Warszawy, jestem uczestnikiem rocznego kursu języka polskiego. Otrzymaliśmy od państwa zaproszenie na konferencję i chciałbym potwierdzić uczestnictwo...

Pani Orłowska — To było zaproszenie dla dwóch osób?

Wiktor — Tak. Przyjedziemy dwaj: ja i kolega, Adam Nowaczyński.

Pani Orłowska — Tak, zanotowałam. Ale proszę wypełnić jeszcze formularz zgłoszeniowy, który jest na naszej stronie internetowej i przysłać do nas, a ja prześlę panom program konferencji i informacje, jak dojechać do naszego Centrum i do hotelu. Acha, czy panowie rezerwują miejsce w hotelu?

Wiktor — Tak, chciałbym zarezerwować pokój dwuosobowy. A jakie są warunki?

Pani Orłowska — To są pokoje w domu studenckim „Żak”. Podam panu numer telefonu – kierunkowy do Krakowa: 12...

Wiktor — ...Chwileczkę, wezmę tylko coś do pisania... Już mam.

Pani Orłowska — 12, a dalej: 421-35-96. Proszę tam zadzwonić i potwierdzić rezerwację.

Wiktor — Dziękuję! Do widzenia!

Pani Orłowska — Proszę bardzo. Do widzenia!

Wiktor dzwoni do hotelu „Żak”.

Recepcjonistka — Hotel „Żak”. Słucham?... Halo! Słucham?

Wiktor — Dzień dobry, dzwonię w sprawie pokoju dla uczestników konferencji „Języki nas łączą”... Czy są jeszcze wolne miejsca?

Recepcjonistka — Tak, a jaki pokój pan sobie życzy?

Wiktor — Chciałbym zarezerwować pokój dwuosobowy. A jakie są warunki?

Recepcjonistka — Łazienka wspólna dla dwóch pokoi, kuchnia na korytarzu, w pokoju: dwa łóżka, krzesła, stolik, lampka, szafa, telefon, internet... A w jakim terminie chciałby pan dokonać rezerwacji? Na czas konferencji czy dłużej, a może wcześniej?

Wiktor — Nie, tylko od dwudziestego dziewiątego października do końca konferencji.

Recepcjonistka — Na jakie nazwisko ma być rezerwacja?

Wiktor — Wiktor Aganow.

Recepcjonistka — Przyjęłam rezerwację. Czekamy na panów dwudziestego dziewiątego.

Zapraszamy!

Wiktor — Dziękuję pani serdecznie.

Wiktor opowiedział Adamowi przebieg rozmowy telefonicznej, Adam jest nieco rozczarowany warunkami hotelowego pokoju...

Adam — Eee..., myślałem, że to będzie apartament z łazienką, kuchnią, pełną lodówką, balkonem, z oknem na Rynek, jakuzzi, śniadaniem do łóżka...

Dwudziestego dziewiątego października. Recepcja.

Wiktor — Dzień dobry.

Recepcjonistka — Dzień dobry. Czym mogę służyć?

Wiktor — Mamy tu zarezerwowany pokój. Na nazwisko Wiktor Aganow.

Recepcjonistka — Chwileczkę, zaraz sprawdzę. Tak, jest rezerwacja. Mogę prosić dowody osobiste?

Wiktor — Jesteśmy z zagranicy. Mamy paszporty i kartę Polaka. Proszę.

Recepcjonistka — Bardzo dobrze... Pan ma obywatelstwo kazachstańskie*, a pan Nowaczyński litewskie... Pokój numer 122, pierwsze piętro. Tu jest klucz. Płacą panowie z góry?

Wiktor — Koszty pokrywa...

Recepcjonistka — Ach tak, panowie na konferencję... Życzę miłego pobytu. Proszę klucz.

Adam — A tak z ciekawości zapytam, ile kosztuje tutaj pokój?

Recepcjonistka — 55 zł miejsce w pokoju dwuosobowym za dobę, pokój jednoosobowy 85 zł. Doba hotelowa trwa od 10.00 do 10.00.

* zob. temat 2. (tabelka z nazwami narodowości)

Ćwiczenie 1. Proszę wybrać właściwą odpowiedź: TAK / NIE (dlaczego?) / BRAK INFORMACJI.

	T	N	BI
0. Marysia nie chce jechać z Wiktorem do Gdańska, bo ma inne plany.		✓	
1. W pokoju Wiktora i Adama stół stoi pod oknem.			
2. W hotelu „Żak” każdy pokój ma osobną łazienkę.			
3. Zarezerwowany pokój jest komfortowy.			
4. Chłopcy mają polskie obywatelstwo.			
5. Chłopcy nie muszą płacić za hotel.			
6. Pokoje w „Żaku” mają balkony.			

Ćwiczenie 2. Wyobraź sobie, że jesteś Wiktorem lub Adamem – co mogli powiedzieć chłopcy po wejściu do pokoju nr 122 w hotelu? Spróbuj ułożyć dialog z kolegą.

Ćwiczenie 3. Proszę ułożyć dialog Wiktora z Marysią. Chłopiec przekonuje koleżankę do wyjazdu z Tanią do Krakowa: informuje o konferencji, zachwala Kraków, kusi dobrymi warunkami hotelowymi. Proszę użyć czasowników: *Zachęcam..., Nalegam..., Warto..., Musisz koniecznie..., Powinnaś...*

TE POLSKIE SŁÓWECZKA...

rezerwacja – бронирование, броня	(za)rezerwować – забронировать
broń – оружие	zabronić / zabraniać – запрещать / запретить
	bronąć – защищать, охранять
rezerwować pokój	bronować – бронить
– NIE!!! rezerwować numer	

Ćwiczenie 4. Proszę przetłumaczyć na język polski wyrazy z nawiasów i wstawić je w odpowiedniej formie.

Wzór: Trzeba mieć specjalne zezwolenie na (*оружие*). – **na broń**

1. Może pan dokonać (*броня*) przez internet. 2. Rodzice (*запрещать*) mi tam chodzić. 3. Chcielibyśmy zarezerwować (*номер*). 4. Czy oni i dla nas (*забронировать*) wczoraj bilety na koncert? 5. Nie wiem, czy

policjanci zawsze mają (*оружие*) przy sobie. 6. Rycerze musieli (*охранять*) króla. 7. Rolnicy zaczęli (*боронить*) pole. 8. Sportowiec chciał (*защитить*) tytułu mistrza świata.

S Ł O W O   Z A   S Ł O W E M

Nocleg – nocować: Hotel. Hostel. Dom turysty. Motel. Zajazd. Schronisko górskie. Pensjonat. Pole namiotowe – namiot. Domek kempingowy (wczasowy). Kwatera prywatna. Akademik (dom studencki). Internat (bursa szkolna). Noclegownia (dla bezdomnych).

pokój: 1-osobowy (**jednoosobowy**), 2-osobowy (**dwuosobowy**), trzy-, cztero-, pięcio-, **sześćoosobowy**...
 hotel: 3-gwiazdkowy (**trzygwiazdkowy** ☆☆☆), 5-gwiazdkowy (**pięciogwiazdkowy**)...

osobny – osobowy – osobisty – osobiwy

osobny – odrębny, oddzielny, oddalony od innych

osobowy – przeznaczony dla ludzi

osobisty – prywatny, własny, dotyczący danej osoby, będący jej własnością

osobiwy – szczególny, zwracający uwagę, wyjątkowy, dziwaczny

Ćwiczenie 5. Proszę dobrać odpowiednie określenie:

osobny, osobisty, osobowy, osobiwy

osobny pokój

... ochrona

rzeczy ...

pociąg ...

... zjawisko

... łazienka

Antonimy *wspólny (wspólnie) ≠ osobny (osobno)* i ich synonimy

wspólny (wspólnie) = ogólny (ogólnie) • powszechny (powszechnie) • łączny (łącznie)

osobny (osobno) = oddzielny (oddzielnie) • rozdzielny (rozdzielnie) • rozłączny (rozłącznie) • poszczególny

Ćwiczenie 6. Proszę wstawić odpowiednie przymiotniki lub przysłówki od nich utworzone.

0. To jest nasz wspólny pokój – mój i siostry. 1. ... wiadomo, że bezrobocie w Polsce wciąż rośnie. 2. „Nie” z czasownikami piszemy ... . 3. W naszym akademiku jest tylko jedna kuchnia – ... dla wszystkich studentów na piętrze. 4. Czy znacie już odpowiedzi na ... pytania? 5. Powinieneś pójść do specjalisty, a nie do lekarza ... . 6. Dwaj uczniowie są chorzy, trzech pojechało na wycieczkę – ... nie ma 5 uczniów. 7. Weź ... torbę na książki i ... na zakupy. 8. Mieszkam u cioci, ale mam ... pokój. 9. Zbiór A i zbiór B mają część wspólną – to zbiory ... . 10. Nie mówimy o wyjątkach – ... ludzie teraz rzadziej czytają książki.

Nazwy miesięcy

	Miesiąc (M.)	Czego? (D.)	Kiedy? (Msc.)
I	styczeń	stycznia	w styczniu
II	luty	lutego	w lutym
III	marzec	marca	w marcu
IV	kwiecień	kwietnia	w kwietniu
V	maj	maja	w maju
VI	czerwiec	czerwca	w czerwcu
VII	lipiec	lipca	w lipcu

VIII	sierpień	sierpnia	w sierpniu
IX	wrzesień	września	we wrześniu
X	październik	października	w październiku
XI	listopad	listopada	w listopadzie
XII	grudzień	grudnia	w grudniu

UWAGA! W języku polskim nazwy miesięcy piszemy małą literą.

Który (którego?) jest dzisiaj?

02.12. – (jest) *drugi* grudnia = (jest) *drugiego* grudnia

11. 06. – (jest) *jedenasty* czerwca = (jest) *jedenastego* czerwca

Ćwiczenie 7. Proszę odczytać, kiedy w Polsce są obchodzone / świętowane poniższe święta i zwyczaje (święta, rocznice – świętować / obchodzić; zwyczaje – obchodzić).

Wzór: Nowy Rok – 1 I: *Nowy Rok Polacy świętują pierwszego stycznia.*

❖ Trzech Króli – 6 I	❖ noc świętojańska* – 21/22 VI
❖ Dzień Babci – 21 I	❖ „Cud nad Wisłą”** – 15 VIII
❖ Dzień Dziadka – 22 I	❖ Dzień Papieski – 16 X
❖ 1. dzień wiosny (tzw. dzień wagarowicza) – 21 III	❖ Dzień Nauczyciela – 14 X
❖ prima aprilis – 1 IV	❖ Wszystkich Świętych i Zadzuszki – 1-2 XI
❖ Święto Konstytucji – 3 V	❖ Dzień Niepodległości – 11 XI
❖ Dzień Polonii i Polaków za Granicą i Święto Polskiej Flagi – 2 V	❖ andrzejkki – 29/30 XI
❖ Dzień Matki – 26 V	❖ Dzień Górnika (Barbórka) – 4 XII
❖ Międzynarodowy Dzień Dziecka – 1 VI	❖ mikołajki (św. Mikołaja) – 6 XII
❖ Dzień Ojca – 23 VI	❖ Boże Narodzenie – 25 XII
	❖ Wigilia – 24 XII
	❖ sylwester – 31 XII/II

* inaczej: kupała, wianki

** Święto Wojska Polskiego, rocznica bitwy warszawskiej 1920 r. i święto religijne Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny = Matki Boskiej Zielnej

A jakie święta i zwyczaje obchodzi się w Twoim kraju? Kiedy?

Ćwiczenie 8. Proszę dowiedzieć się, kiedy obchodzi się na świecie dzień:

bez papierosa –

bez samochodu –

bez komputera –

bez telefonu komórkowego –

bez krawatu* –

* albo: *bez krawata*

Ćwiczenie 9. Proszę sprawdzić w polskim kalendarzu, o jakich datach jest mowa w podanych przysłowiach. UWAGA! Niektóre imiona występują pod kilkoma datami.

0. Na św. Andrzeja dziewczkom z wróżby nadzieja. – **29/30 XI**

- Barbara po wodzie, Boże Narodzenie po lodzie. _____
- Agnieszka łaskawa wypuszcza skowronka z rękawa. _____
- Na św. Grzegorza zima idzie do morza. _____
- Św. Hanna to już jesienna panna. _____
- Choć dzisiaj Anastazy, pal w piecu dwa razy. _____
- Gdy przyjdzie św. Antoni, znać jabłuszko na jabłoni. _____

7. Za Augusta ziemia pusta. _____
8. Na Alberta sianokosów sterta. _____
9. Jaki Bartek (Bartłomiej) – taki wrzesień, jaki Marcin – taka zima. _____
10. Gdy pada w dniu św. Anny, pada aż do Zuzanny. _____

(Na podstawie: www.przyslowia-polskie.pl [odczyt: 3 V 2012 r.])

JAK MÓWIĄ POLACY?

centuś krakowski – osoba bardzo skąpa

krakowskim targiem – przy obustronnych ustępstwach, kompromis (*Pan chce 5 dni wolnego, ja myślałem o 3, ale niech będą krakowskim targiem 4 dni.*)

w grudniu po południu – nigdy

POWIEDZ TO PO POLSKU!

Ćwiczenie 10. Co można zrobić w tym hotelu? Proszę zachęcić kogoś do zatrzymania się właśnie w tym hotelu.

Obiekt / Instytucja	Jakie usługi oferuje?
restauracja na dole, ale możliwe śniadanie do łóżka kawiarnia czynna całą dobę kawiarenka internetowa oraz dostęp do internetu w pokoju (Wi-Fi i internet przewodowy) bezpłatny basen dla gości hotelowych, czynny 24 h kort tenisowy w pobliżu plac zabaw oraz pokój zabaw czynny do 22.00 pralnia poczta bank i bankomat fryzjer ksero kantor wymiany walut kiosk „RUCH” sklep z pamiątkami kwaciarnia biblioteka telewizor w każdym pokoju (TV satelitarna) lodówka w każdym pokoju – barek łazienka z prysznicem przy każdym pokoju klimatyzacja w pokojach	Można zjeść wszystkie posiłki, a śniadanie nawet nie wychodząc z pokoju.

Ćwiczenie 11. Proszę odradzić pobyt w hotelu, w którym nie ma niczego z podanych wyżej udogodnień.

Wzór: Nie ma restauracji, więc nie można zjeść ani śniadania, ani innych posiłków.

Ćwiczenie 12. Proszę zachęcić kolegę, nauczyciela z Polski oraz biznesmena z Niemiec do skorzystania z jednego z hoteli w Twoim / sąsiednim mieście. Odradź korzystanie z innego. Użyj słownictwa: Stanowczo / kategorycznie / zdecydowanie odradzam..., Polecam..., Zachęcam..., Warto... .

Ćwiczenie 13. Proszę wyrazić swoje rozczarowanie:

1) prezentem urodzinowym, 2) spodniami, które sobie kupiłeś, 3) pokojem w hotelu, 4) filmem w kinie, 5) smakiem regionalnej potrawy w restauracji.

Proszę wykorzystać słownictwo: *Jestem rozczarowana(-y) / zawiedziona(-y)...* • *Szkoda, że...* • *Nie podoba mi się...* • *Nie odpowiada mi...* • *Nie lubię...* • *Nie znoszę...* • *Nie cierpię...* .

Ćwiczenie 14. Proszę odegrać scenki:

- Masz problemy z rezerwacją pokoju przez internet. Dzwonisz do hotelu, chcesz zarezerwować pokój dwuosobowy, pytasz o cenę i warunki. Recepcjonist(k)a pyta o termin i przyjmuje rezerwację.
- Pytasz recepcjonist(k)ę o możliwość przedłużenia rezerwacji. Są wakacje. Recepcjonist(k)a ma problemy, ale próbuje coś wymyślić.
- Przyjeżdżasz do hotelu i mówisz recepcjonistce, że masz tu zarezerwowany pokój. Recepcjonistka pyta o Twoje nazwisko i tłumaczy, gdzie jest pokój. Pytasz o śniadanie.
- Nie zdążyłeś zarezerwować pokoju w hotelu. W pierwszym po drodze hotelu zwracasz się do recepcjonisty. Niestety, jest tylko jednoosobowy pokój, ale bardzo drogi. Pytasz o pobliskie tańsze hotele.

P O R O Z M A W I A J M Y P O P O L S K U !

Ćwiczenie 15. Proszę odpowiedzieć, wyrazić swoją opinię, podyskutować...

- Jaki powinien być idealny hotel? Co koniecznie powinno się w nim znajdować, a czego raczej nie powinno być?
- Gdzie powinni nocować uczniowie / studenci – w jakich warunkach? Ile powinien kosztować nocleg dla uczniów / studentów?
- Jedziesz na kilkudniową wycieczkę – będziesz nocować w hotelu. Jaki pokój wolisz: jednoosobowy czy wieloosobowy? Dlaczego?
- Hotel w centrum miasta czy na przedmieściach? Dlaczego?
- Czy spałeś kiedyś w hotelu? Jakim? Gdzie? Jak oceniasz ten hotel?
- Czym różni się hostel od hotelu? Kto korzysta z hosteli i dlaczego?
- Co wolisz: nocleg w hotelu czy pod namiotem?

P I S Z E M Y P O P O L S K U

Ćwiczenie 16. Proszę napisać reklamę hotelu. Wymyśl hasło reklamowe. Znajdź argumenty merytoryczne – dlaczego Twój hotel jest lepszy od innych? Użyj określeń, zwrotów i wyrażeń:

na każdą kieszeń • *naj..., naj... i naj...* • *niepowtarzalny* • *jedyny w swoim rodzaju* • *nigdzie niespotykany* • *nowoczesny* • *wyjątkowy* • *oryginalny* • *idealny* • *rewelacyjny*;
oferujemy... • *zapewniamy...* • *tylko u nas...* • *nigdzie tak nie... jak tu* • *specjalnie dla Ciebie...* • *wyłącznie w naszym hotelu...* • *czy...? – nasz hotel rozwiąże Twój problem!*
nie musisz... • *nie zwlekaj...* • *zadzwoń!*

POZNAJEMY POLSKĘ

Hotel „Dom Erazma” jest położony w najbardziej prestiżowej dzielnicy Krakowa – na Woli Justowskiej. Jako jedna z oficyn pałacowych usytuowany jest w bliskim sąsiedztwie Willi Decjusza, w obrębie zabytkowego renesansowego zespołu pałacowo-parkowego. Willa Decjusza – to jedna z najświetniejszych rezydencji renesansowych Polski, została zbudowana dla Justusa Ludwika Decjusza, przybyłego do Krakowa z Wissemburga w Alzacji około roku 1500. Wielki humanista – Decjusz uczynił ze swej podmiejskiej posiadłości miejsce wypoczynku, spotkań i dysput filozoficznych, czyli „paradis terrestriae” – „raj ziemskich rozkoszy”.

Kameralna atmosfera, zaciszna okolica i łatwy dojazd czynią to miejsce wyjątkowo atrakcyjnym dla naszych gości. Do ich dyspozycji oddajemy 12 pokoi dwuosobowych (z możliwością dostawki), wyposażonych w łazienkę, telefon oraz TV-SAT, z dostępem do internetu (Wi-Fi).

Z tarasu widokowego mogą podziwiać Państwo wzgórze Łasku Wolskiego. Relaks znajdą Państwo w letniej kawiarence w cieniu stuletnich drzew. Dysponujemy również salą konferencyjną dla 50 osób. Szczególnie zapraszamy do przytulnej i eleganckiej restauracji w renesansowych wnętrzach Willi Decjusza. Oferujemy wykwintną kuchnię opartą na najlepszych recepturach. Gwarantujemy miłą i profesjonalną obsługę w stylowych strojach. Zapraszamy na pełne czaru wieczory przy świecach i akompaniamencie fortepianu. Jedyne i niepowtarzalny nastrój naszej restauracji sprawi, że będą Państwo czuć się u nas zupełnie wyjątkowo. W pięknych pomieszczeniach parteru i piętra organizujemy również bankiety i przyjęcia. Jesteśmy do Państwa dyspozycji przy organizacji zarówno kilkuosobowych, kameralnych spotkań, jak i 200-osobowych przyjęć i bankietów połączonych z wybraną przez Państwa muzyką i innymi atrakcjami. Gwarantujemy profesjonalną i kompleksową obsługę w połączeniu z wystrojem i wyposażeniem współgrającym z pięknem renesansowych wnętrz.

(z materiałów reklamowych hotelu i restauracji „Villa Decius” w Krakowie)

Ćwiczenie 17. Proszę odpowiedzieć na pytania.

1. Gdzie jest usytuowana Willa Decjusza? Opowiedz o jej położeniu, okolicy itp.
2. Kim był Decjusz?
3. Co oferuje Willa Decjusza?

Ćwiczenie 18. Proszę powiedzieć inaczej.

1. Dom Erazma usytuowany jest w bliskim sąsiedztwie Willi Decjusza.
2. Willa Decjusza – to jedna z najświetniejszych rezydencji renesansowych Polski.
3. Do dyspozycji gości oddajemy 12 pokoi dwuosobowych.
4. Z tarasu widokowego mogą podziwiać Państwo wzgórze Łasku Wolskiego.
5. Relaks znajdą Państwo w letniej kawiarence.
6. Dysponujemy również salą konferencyjną.
7. Oferujemy wykwintną kuchnię.
8. Gwarantujemy profesjonalną i kompleksową obsługę.

ZOSTAŃ MISTRZEM POLSKIEJ ORTOGRAFII!

1. Połączenia liczebników z przymiotnikami (przymiotniki złożone) typu: *jednopokojowy, dwuletni, trzygodzinny, czteropiętrowy, pięciogwiazdkowy* itd. piszemy łącznie.
2. W formach czasu przeszłego większości czasowników zakończonych w bezokoliczniku na **-ąć** piszemy **-ą-** / **-ę-** (*zacząłem, zaczęłam, zaczęliśmy...*), a w 3. os. l.poj. r.m. (*on*) należy pamiętać o **-ł**, jak zawsze w czasie przeszłym (*писаł* – tak samo: *zaczął*).

3. Pisownia *ch* i *h* – w języku polskim częściej występuje *ch* niż *h*.

ch piszemy:

- jeśli się wymienia na *sz*: *mucha* – *muszka*;
- po *s*: *schody*;
- na końcu wyrazów: *dach*;
- w wyrazach zaczynających się na: *chl-, chł-, chrz-, chw-*: *chlapać, chrzest*;
- w końcówce Msc. l.mn.: *o dzieciach*;
- w niektórych wyrazach zapożyczonych, które w języku angielskim wymawia się jako *k* lub *cz*, a w języku francuskim – *sz*: *Chrystus, Chiny*.

h piszemy:

- jeśli wymienia się na: *g, ż, z, dz*: *wahać się – o wadze, druż – drużyna*; wymiana na „g” zachodzi też w języku rosyjskim i ukraińskim: *hamak – zamac*;
- w wyrazach zaczynających się na: *hal-, hel-, her-, hipo-, hiper-, hydro-*: *helikopter, hipermarket*;
- w niektórych nazwach własnych obcego pochodzenia: *Sahara*.

Zapamiętaj! *alkohol, bohater, haftować, hak, hałas, hamulec, harcerz, hasło, hejnał, hełm* (ale miasto *Chełm!*), *higiena, honor, huk, humor, huśtawka, ohydny*.

Zgodnie z zasadą przed *h* piszemy *z*, a przed *ch* – *s*: *zhańbić, scharakteryzować*.

Ćwiczenie 19. Proszę zapisać słownie całe określenie:

Wzór: mieszkanie 2-pokojowe – *dwupokojowe*

hotel 3-gwiazdkowy –	6-letnie dziecko –	8-piętrowy budynek –
5-drzwiowy samochód –	bilet 15-minutowy –	rodzina 4-osobowa –

Ćwiczenie 20. Proszę wpisać:

a) -ą / -ę: rozpięła

zdz__ła	min__łem	wzi__ć	zamkn__liśmy
---------	----------	--------	--------------

b) -ł, jeśli trzeba: Mały Franek wreszcie zasnął.

Filip głośno kichną__.	Student zają__ swoje miejsce.
Konie ciągną__ wóz.	Sąsiadki zaraz zamkną__ okna.

Ćwiczenie 21. Proszę wyjaśnić, dlaczego w podanych wyrazach piszemy *ch* lub *h*.

Wzór: hala – *bo zaczyna się na „hal-”*

duch –	o pokojach –	hymn –
suchy –	hipopotam –	chwała –
blahy –	wschodzić –	architektura –

Ćwiczenia 22. Proszę dokończyć wyrazy – staraj się nie powtarzać tych podanych w zasadach ortograficznych.

hipopotam

hel...

chrz...

sch...

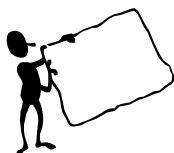
hydro...

chw...

chl...

chł...

hiper...

GRAMATYKA Z WIERSZYKA

Tadeusz Różewicz
„Deszcz w Krakowie” (fragm.)

deszcz w Krakowie
deszcz
pada na wawelskiego smoka
na kości olbrzymów
na kopiec Kościuszki
na pomnik Mickiewicza
na Szał Podkowińskiego
na pana Dulskiego
na hejnał z wieży mariackiej

(...)
opada na bielejącą Skałkę
na zielone błonia
na trumnę Marszałka
pod srebrnymi dzwonami
na szarą piechotę

(...)
deszcz opada
na oczy Wyspiańskiego
na ślepe witraże
chodzę po klasztorach
szukam tańca śmierci

w pokoju hotelowym
próbuję zatrzymać
odlatujący wiersz

(...)
(T. Różewicz, „Nożyk profesora”,
Wyd. Dolnośląskie, Wrocław 2007)

Czy wiesz coś o tych miejscach i symbolach krakowskich?

7. Jak Polak głodny, to zły

29 X. W hotelu studenckim „Piast” w Krakowie, w pokoju nr 122. Jest 11.43.

Wiktor — Co robimy?

Adam — Rozpoczęcie dopiero o 14.00, zjadłbym coś! Kiedy w programie jest coś do jedzenia?

Wiktor — Po rozpoczęciu, około 17.00. Też jestem głodny jak wilk i chyba zjadłbym konia z kopytami!

Adam — Mam pomysł! Jedźmy na Rynek, tam coś zjemy! Może spotkamy lajkonika, posłuchamy hejnału mariackiego...

Restauracja. Weszli.

Adam — Słuchaj, wygląda przyzwoicie. Świetny lokal!

Wiktor — Czy tu nie będzie za drogo?

Pan — Zapraszamy. Proszę, tam jest szatnia...

Przy stoliku.

Wiktor — (*patrząc na ceny*) Adam, idziemy stąd! Spływamy! Spadamy! Zjeżdżamy! Nie ma nas!

Adam — Nie przesadzaj, nie jest tak źle...

Wiktor — Tragedia! Koszmar! Dno! Masakra! Cola 10 złotych. I to mała!

Adam — Ej, czekaj! Polecają polski obiad: zupa grzybowa z makaronem albo rosół, na drugie danie pieczeń wieprzowa, kapusta z grzybami i ziemniaki, do picia sok wiśniowy, do tego deser... Ja bym jeszcze wziął jakieś wino czerwone, potem kawę... Mamy czas...

Wiktor — Ale nie mamy kasy!

Adam — A nie miałbyś ochoty na taki polski zestaw: placki ziemniaczane po węgiersku, fasolka po bretońsku, kurczak w sosie curry, pierogi ruskie, barszcz ukraiński...

Wiktor — Za chwilę kelner przyjdzie. Będzie wstyd! Co robimy? Może weźmy jakieś naleśniki, najtańsze... Pewnie tu takich nie mają.

Adam — Najtańsza jest cytrynka do herbaty!

Kelner — Dzień dobry, co dla panów?

Adam — Na razie... dla mnie herbatę, a dla kolegi... Na co masz ochotę?

Wiktor — Wodę mineralną...

Kelner — Czy coś jeszcze?

Wiktor — Na razie dziękujemy...

***

Adam — Znalazłem! Bigos: 16,50 zł porcja, chleb gratis! Są też flaki – 15 zł; pierogi z kapustą – porcja 14 zł.

Wiktor — A ile jest w porcji? 3 sztuki?

Adam — Uwaga, nadchodzi!

Kelner — Proszę: dla pana herbatka, a dla pana woda mineralna... Życzę panom smacznego...

Adam — Prosimy jeszcze bigos i flaki...

Kelner — A może jakąś sałatkę? Mogę polecić panom...

Wiktor — Nie, dziękujemy.

Adam — Tak, prosimy...

Kelner — Mamy sałatkę „Smak jesieni”, a także mizerię, sałatkę z pomidorów, sałatkę z kapusty białej, czerwonej...

Wiktor — Naj...

Adam — Dla mnie „Smak jesieni”, a dla kolegi mizerię, bo mizernie jakoś wygląda...

Kelner — Zaraz doniosę.

Wiktor — Uf! Zaszaleliśmy...

Adam — Trudno, trzeba zachować twarz, trzymać fason, robić dobrą minę do złej gry...

Wiktor — Jak zobaczysz rachunek, mina ci zrzednie i poczujesz się, jak zbity pies, jeszcze ręce załamiesz i chwycisz się za głowę, wydzierając z niej resztki włosów! I będziesz miał niesmak przez tydzień!

Zjadłszy...

Adam — No i jak? Smakowało?

Wiktor — Bigos za słony... Zostawia jakiś dziwny posmak w ustach. Chyba nie jestem smakoszem kuchni polskiej... A woda mineralna niegazowana jakaś (pewnie gaz uciekł) i za ciepła.

Adam — Przecież nie powiedziałeś, że chcesz gazowaną... Nie narzekaj, jadłeś, aż ci się uszy trzęsły. Moja herbata jest za słodka, przesłodziłem. No i kwaśna, bo cytrynki dałem aż dwie. Flaki było czuć...

Wiktor — Czym? Może były nieświeże?

Adam — Malizną*... Dobrze, że chleba „skolko ugodno”.

Wiktor — Mówi się „ile kto chce” albo „ile dusza zapagnie”.

Adam — „Ganc egal”. Mój żołądek dalej pragnie i to podwójnie: dalej jeść i jeszcze pić – herbaty było tyle, co kot napłakał. Ale flaczki niczego sobie – całkiem, całkiem... Co tam, było, minęło... Możesz mi podać serwetkę?... Trzeba poprosić o rachunek. Zawołać kelnera.

Wiktor — Jak? Nigdzie go nie ma! Pstrykać? Wołać? A może chrząkać znacząco albo wyjść – to zaraz się znajdzie.

Adam — O, idzie! Prosimy o rachunek!

Kelner — *(po dłuższej chwili)* Proszę bardzo...

Wiktor — O, kurczę!

Adam — Cóż, raz się żyje! Ty stawiasz! Oddam ci, jak dostanę stypendium!

Wiktor — Ma być 58,30 zł. Może trzeba dać napiwek? Zostawić 60 zł czy jak?

Adam — Zostaw, masz gest! Tylko nie zapomnij powiedzieć: „Reszty nie trzeba!”.

Zapłaciwszy...

Adam — No, teraz chodźmy coś zjeść, bo tutaj najedliśmy się, ale wstydu. A teraz – na prawdziwe smakołyki i przysmaki. Tylko nie po polsku! – jakiś hamburger, może pizza w pizzerii... Jak zjesz, to czujesz, że żyjesz...

* *czuć malizną* – o czymś, czego jest za mało, niewystarczająco

Ćwiczenie 1. Proszę opowiedzieć w czasie przeszłym o obiedzie chłopców w restauracji.

Ćwiczenie 2. Wyobraź sobie, że Wiktor strofuje Adama po wyjściu z restauracji: *Adam, nie można chodzić do drogich restauracji, gdy nie ma się pieniędzy, nie można...*

Ćwiczenie 3. Wyobraź sobie, że jesteś kelnerem – po odebraniu pierwszego zamówienia opowiadasz koledze na zapleczu o dziwnych gościach: *Wyobraź sobie, przy stoliku siedzą jacyś dwaj chłopcy i...*

Ćwiczenie 4. Co było dalej? Proszę ułożyć dialog w barze lub pizzerii.

Ćwiczenie 5. Proszę wypisać z tekstu frazeologizmy, zwroty potoczne, powiedzenia, a następnie ułożyć z nimi krótkie dialogi.

TE POLSKIE SŁÓWECZKA...

zamawiać (zamówić) – заказывать (заказать)

zakazywać (zakazać) – запрещать (запретить)

zamówienie – заказ

zakaz – запрещение, запрет

pieczeń – жаркое

печень – wątroba

filiżanka – чашка

czaszka – череп

kubek – кружка

кубок – рюхар

кубик – klocek

wolny – свободный

swobodny – свободный

Ćwiczenie 6. Proszę wybrać odpowiedni wyraz z nawiasów.

1. Kelner przyjął (zakaz / zamówienie) od gości. 2. (Zakazałam / Kazałam) im o tym kiedykolwiek wspominać. 3. Niestety, w naszej restauracji obowiązuje (zakaz / zamówienie) palenia. 4. Podobno (zakazujecie / zamawiacie) pizzę? – my też chcemy! 5. Dzisiaj na obiad będzie (wątroba / pieczeń), czyli zapiekane mięso. 6. Patrz, jaka sympatyczna (filiżanka / czaszka) w kwiatki! – Chyba sobie ją kupię. 7. Daj mi mleko w (kubku / pucharze)! 8. Przepraszam, czy ten stolik jest (swobodny / wolny)?

***

podobać się – нравиться

podobać się ≠ smakować

smakować – нравиться

lubić – любить

👁️ (nie) **podobać się** – to, co się widzi, słyszy, czuje, zwykle pierwszy raz:

Podoba mi się ta sukienka.

👄 (nie) **smakować** – to, co się je i pije, zwykle w danej chwili:

Smakuje mi ten chleb. – NIE!!! ~~Podoba mi się ten chleb / to wino.~~

♥️ (nie) **lubić / uwielbiać** – to, co wywołuje emocje i uczucia; to, co już znam; ogólnie:

Lubię zimę.

Ale też:

Lubię moją sukienkę w kwiatki.

Lubię chleb pszenny.

Ćwiczenie 7. Proszę wybrać odpowiednie czasowniki: *podobać się, smakować, lubić*.

Wzór: stare samochody – *lubię je / podobają mi się*

ten aktor –

muzyka klasyczna –

twój nowy płaszcz –

te perfumy –

dzisiejszy obiad –

nasza kuzynka –

to wino –

sport –

mój stary sweter –

S Ł O W O   Z A   S Ł O W E M

Restauracja. Bar. Bufet (np. w teatrze, na dworcu, w biurówcu). Stołówka (szkolna, studencka...).
Jadłodajnia (np. dla bezdomnych i ubogich). Pierogarnia. Pizzeria.

Dania. Potrawy. Posiłki. Jadłospis (= menu [*meni*]). Przystawka (np. śledzie *na przystawkę*). Zakąska (do alkoholu – wędlna *na zakąskę*). Przekąska.

Napiwek.

Kelner / kelnerka. Kucharz / kucharka. Szef kuchni.

Czy mogę prosić (o) dokładkę? / sól / pieprz / serwetkę?

Czy mogę spróbować / skosztować?

Czy ten stolik jest wolny?

Dzisiaj ja stawiam. – stawiać kawę / obiad

rozkoszować się / delectować się smakiem

mieć wyrafinowany smak

degustować – degustacja (np. wina)

zamówić coś na wynos

Smacznego!

jeść – odżywiać się – żywić się
danie – potrawa – posiłek
smak – posmak – przysmak – niesmak – smakołyk – smakosz

a) **odżywiać się / żywić się** – z medycznego i biologicznego punktu widzenia: dostarczać organizmowi składników niezbędnych do wzrostu i rozwoju

b) **danie** – potrawa lub potrawy podane na stół: *Na II danie był ryż z warzywami, filetem z kurczaka i sałatką.*

potrawa – jedzenie odpowiednio przyrządzone, stanowiące samodzielny składnik posiłków: zupa, ryba po grecku...

posiłek – śniadanie, II śniadanie, obiad*, podwieczorek, kolacja

c) **smak** – pewna właściwość jedzenia

posmak – dodatkowy smak, obcy danej potrawie (np. nieświeżej)

przysmak – to, co jest bardzo smaczne, ulubiona potrawa

niesmak – wstręt, zniechęcenie, obrzydzenie

smakołyk – coś smacznego, zwykle drobne słodczyce, przekąski

smakosz – ktoś, kto rozkoszuje się smakiem potraw

* Obecnie w dużych, nowoczesnych firmach i biurach coraz częściej pracownicy używają angielskiej nazwy *lunch*.

Ćwiczenie 8. Proszę wstawić odpowiednie czasowniki / rzeczowniki we właściwej formie (czasowniki – w czasie teraźniejszym).

a) **jeść – odżywiać się – żywić się:**

0. Czy wiesz, jak odżywiają się bakterie? 1. Lekarz mówi, że niezdrowo (*ja*)... 2. Co dzisiaj (*my*) ... na śniadanie? 3. Małe kotki najpierw ... mlekiem matki.

b) **danie – potrawa – posiłek:**

1. W jadłodajni imienia Świętego Brata Alberta bezdomni mogą zjeść gorący ... 2. Proszę tylko drugie ... 3. Jaka jest ukraińska ... narodowa?

c) **smak – posmak – przysmak (smakołyk) niesmak – smakosz:**

1. To masło było chyba nieświeże – mam teraz dziwny ... w ustach. 2. Dziękuję, ale nie jestem ... serów. 3. Uwielbiam świąteczne ... ! 4. Przepraszam, o jakim ... są te lody? 5. Ta wystawa wzbudza we mnie ...

głodómór • darmozjad • łakomczuch • obżartuch • pasibrzuch • smakosz

Ćwiczenie 9. Proszę dopisać odpowiednie określenia osób, które wyróżniają się podanymi cechami.

a) pasibrzuch	– nic nie robi, a dużo je.
b)	– nic nie robi, żyje na koszt innych.
c)	– lubi smaczne jedzenie, delectuje się nim, zna się na jedzeniu.
d)	– objada się, je za dużo.
e)	– (<i>żartobliwie</i>) jest ciągle głodny.
f)	– lubi jeść, zwłaszcza przysmaki.

Określenia smaku:

słodki, kwaśny, winny, słony, gorzki, pikantny, ostry, łagodny, bez smaku, mdły

Ćwiczenie 10. Proszę dodać przymiotniki określające smak – każdy może być użyty tylko raz.

ryż bez soli i przypraw – <i>mdły</i>	chrzan –	miód –
cytryna –	keczup –	gulasz po węgiersku –
tabletki od bólu głowy –	woda w Bałtyku –	mięso bez soli –

Antonimy *dobry* ≠ *niedobry* i ich synonimy*dobry* = smaczny • wyśmienity • znakomity • (prze)pyszny*niedobry* = niesmaczny • okropny • ohydnyO smacznym jedzeniu: *rozplywa się w ustach* • *palce lizać!* • *niebo w gębie!* • *cud-malina!* • *pycha!* • *mniam, mniam!* • *pyszności!* • *delicje!* • *rarytas!***Ćwiczenie 11. Proszę wstawić odpowiednie przymiotniki tak, żeby się nie powtarzały.**

0. Truskawki z cukrem i śmietaną są przepyszne! 1. Chyba wszystkie dzieci nie lubią szpinaku, bo jest ..., za to uwielbiają ... czekoladę. 2. Poprosiłem o dokładkę, bo zupa jest ... . 3. Czy wiesz, jak smakują ślimaki? – Nigdy ich nie jadłam, ale chyba są ... . 4. Dziękuję, obiad był ... ! 5. Placek byłby ..., gdybyś dała mniej cukru.

DANIA

ZUPA	II DANIE	DESER	NAPOJE
owocowa	ziemniaki	lody	woda mineralna
grzybowa	frytki	ciasto	gazowana /
pieczarkowa	makaron	ciastko	niegazowana
jarzynowa	ryż	tort	
pomidorowa	kasza gryczana	kisiel	kompot
ogórkowa		budyń	sok
cebulowa	kotlet* mielony	galaretka	herbata
porowa	(kotlet) schabowy		kawa
rosół	gulasz		czekolada na gorąco
barszcz biały	pieczeń		piwo
barszcz czerwony	ryba		wino białe
krupnik	kurczak z rożna		wino czerwone
grochówka	kiełbasa z grilla		
kapuśniak	szaszłyk		wino wytrawne /
	spaghetti		słodkie / półwytrawne
	bigos		/ półsłodkie
	flaki		
	fasolka po bretońsku		
	gołąbki		
	placki ziemniaczane		
	naleśniki		
	krokiety		
	uszka		
	pyzy		

kopytka kluski** śląskie pierogi ruskie / z kapustą i grzybami / z mięsem / z owocami / z serem itp. sałatka surówka mizeria marchewka z groszkiem buraczki hamburger hot-dog kebab zapiekanka pizza		
--	--	--

* ten kotlet (r.m.) – NIE!!! ~~ta kotleta~~

** ta kluska (r.ż.), rzadziej: ten klusek (r.m.)

„Indyk z sosem, zraz z bigosem jadły dawne pany,
Dziś ślimaki i robaki jedzą jak bociany...”

Ćwiczenie 12. Proszę dobrać odpowiednie określenia z ramki tak, aby powstały nazwy potraw / deserów. Czy wiesz, jak one smakują?

*po grecku • litewski • po wiedeńsku • włoskie • po węgiersku •
tatarski • meksykański • po bretońsku • ukraiński • ruskie • grecka • litewskie*

sznycel po wiedeńsku

placki ...

lody ...

sos ...

sałatka ...

pierogi ...

befszyk ...

fasolka ...

chłodnik ...

barszcz ...

kołduny ...

ryba ...

● **Naczynia i nakrycia stołowe:** talerz płytki i głęboki, talerzyk, półmisek, salaterka, kubek, szklanka, filiżanka, kieliszek, lampka, sosjerka, solniczka, cukierniczka, dzbanek, waza na zupę; **sztućce:** nóż, widelec, łyżka, łyżeczka.

Stół: świecznik, serwetka, obrus.

Ćwiczenie 13. Proszę odpowiedzieć na pytania.

1. W czym trzyma się cukier? 2. Z czego je się zupę? 3. Czym się je kotlet? 4. Czym kroi się chleb? 5. Z czego pije się wino? 6. Czym przykrywa się stół? 7. W czym się gotuje? 8. Na czym się smaży?

Ćwiczenie 14. Rozsypane wypowiedzi proszę ułożyć chronologicznie, aby utworzyły dialog z kelnerem w restauracji.

— W takim razie prosimy jeszcze lody czekoladowe i truskawkowe. ____

— Czeskie, polskie, niemieckie, rosyjskie...? ____

— Dwa razy małą czarną. I rachunek. ____

— Dla pani lampkę wina francuskiego, a dla mnie piwo. ____

— Chętnie zjem lody czekoladowe. ____

— **Dobry wieczór. Co dla państwa? 1**

- Wolę czeskie, ciemne. ____
- Dla pani proszę filet z kurczaka, frytki, surówkę z ogórka i kukurydzy, a dla mnie pstrąga z ryżem, surówkę z papryki i pomidorów. ____
- Co do picia? Mamy świetne wina francuskie, włoskie... ____
- Poczekaj. Może zamówimy jakiś deser? Lody, ciastka... ____
- Czy coś jeszcze? ____

JAK MÓWIĄ POLACY?

Ćwiczenie 15. Proszę uzupełnić podane związki frazeologiczne i wpisać do diagramu – litery z szarych, ponumerowanych pól stanowią rozwiązanie (A. przymiotnik, B. rzeczownik). W razie trudności proszę skorzystać ze „Słownika frazeologicznego współczesnej polszczyzny”.

A. Potrawy:

- 1) tani jak ...
- 2) ... po obiedzie
- 3) być nie w ...
- 4) ... z kapustą
- 5) narobić ...
- 6) ciepłe ...
- 7) upiec dwie ... na jednym ogniu
- 8) nie dać sobie w ... dmuchać

A.

1	b	a	r	s	z	c	z5		
2	2								
3	1								
4				4					
5									
6						7			
7							6		
8		3							

Rozwiązanie:

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

B. Jedzenie:

- 1) pozjadać wszystkie ...
- 2) jeść aż się ... trzęsą
- 3) jeść za ...
- 4) jeść komuś z ...
- 5) zjeść ... z kopytami
- 6) obejść się ...
- 7) ostrzyć sobie ... na coś
- 8) położyć coś na ...
- 9) wrzucić coś na ...
- 10) ... marsza grają
- 11) nie mieć co do ... włożyć
- 12) przymierać ...
- 13) rozplywa się w ...
- 14) ... lizać!
- 15) ... w gębie!
- 16) łakomy ...

B.

1						7		
2		1						
3								
4				8				
5	4							
6		2						
7	3							
8								
9								
10		9						
11								
12		6						
13								
14								
15						5		
16								

Rozwiązanie:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

POWIEDZ TO PO POLSKU!

Ćwiczenie 16. Proszę odegrać scenki.

- Zamawiasz kawę. Kelner pyta, czy kawa ma być ze śmietanką czy bez. Prosisz kawę bez śmietanki.
- Jesteś w restauracji i chcesz zjeść typowe polskie danie. Kelner mówi, że to może być schabowy, bigos, żurek itp. Zamawiasz i prosisz coś do picia. Wykorzystaj słownictwo: *Zamawiam...*, *Proszę...*, *Dla mnie...*, *Chciał(a)bym...*, *Wezmę...*
- Spacerując po mieście razem z kolegą, podchodzisz do budki z napisem „Zapiekanki”. Zamawiasz zapiekanki z serem i grzybami.
- Zamówiłeś obiad, kelner przyniósł danie, ale kiedy spróbowałeś, okazało się, że ziemniaki są niedogotowane – składasz reklamację.
- Wyrażasz pozytywne i negatywne opinie (i emocje...) związane z obiadem: chwalisz lub ganisz poszczególne dania, dodajesz gesty, związki frazeologiczne i „środki pozajęzykowe” (np. „mniam – mniam”). Coś było *za...* (*stłone*), *niedogotowane*, *zepsute*, *nieświeże*, *w sam raz*, *super*, *ekstra*, *bomba*, *rewelacja*, *niebo w gębie!*, *palce lizać!*...

Ćwiczenie 17. Proszę zachęcić kolegę, nauczyciela z Polski oraz biznesmena z zagranicy do skorzystania z jednej z restauracji w Twoim / sąsiednim mieście. Odradź korzystanie z innej. Użyj odpowiedniego słownictwa (zob. temat 6.).

Ćwiczenie 18. Proszę ułożyć jadłospis:

- obiadów dla stołówki szkolnej na przyszły tydzień,
- całodziennego wyżywienia dla grupy rówieśników z Polski,
- niedzielnego menu dla swojej rodziny.

Ćwiczenie 19. Proszę opisać swoją ulubioną potrawę – jak się nazywa, skąd ją znasz – kiedy i gdzie jadłeś/-aś ją pierwszy raz, jak smakuje i wygląda, jaki ma zapach, z czego ją się robi, jak się ją robi (jeśli potrafisz powiedzieć), może znasz jakąś ciekawostkę z nią związaną?

POROZMAWIAJMY PO POLSKU

Ćwiczenie 20. Jak rozumiesz polskie porzekadła:

- „Przez żołądek do serca mężczyzny”.
- „Gdzie kucharek sześć, tam nie ma co jeść”.
- „W marcu jak w garncu”.
- „Gołąbki same nie wpadają do gąbki”.

Czy wiesz, że...

W 1656 r. król szwedzki Karol X Gustaw, któremu nie chciało się oblegać Zamościa, wprosił się do Jana Zamoyskiego, myśląc, że go namówi do poddania. Zamoyski przyjął króla, ale poza murami – kazał przygotować bogato zastawiony stół, ale bez krzeseł. Stąd ponoć nazwa „szwedzki stół”.

Ćwiczenie 21. Podyskutujmy:

- Gdzie i co powinien jeść uczeń / student?
- Czy chłopak powinien płacić za dziewczynę w kawiarni / restauracji?
- Restauracja czy...? – Co i na jakie okazje?
- „Szwedzki” czy tradycyjny stół na różne imprezy?
- Napiwek: tak czy nie? Jeśli tak, to ile?
- Jesteś za granicą. Dokąd pójdziesz na obiad, co wybierzesz: McDonald’sa czy restaurację serwującą kuchnię regionalną?
- Idealna restauracja.
- Co to znaczy „zdrowo się odżywiać”? Proszę wykorzystać m.in. podane słownictwo: *przejadać się* • *objadać się* • *odchudzać się* (*być na diecie – NIE!!! siedzieć na diecie*) • *przesalać* • *jeść* (*jak?*) – *szybko* ≠ *wolno*, *często* ≠ *rzadko*, *mało* ≠ *dużo*, *za tłusto...* • *ciężko strawny* ≠ *lekką strawny...*

PISZEMY PO POLSKU

Ćwiczenie 22. Proszę (według wzoru) napisać zawiadomienie o:

- zmianie godziny spotkania,
- zmianie dnia spotkania,
- zmianie tematu spotkania,
- odwołaniu spotkania – proszę podać przyczynę: z powodu... / na skutek... / wskutek... / ze względu na... itp.

Szanowny Panie Doktorze,
uprzejmie informujemy, że spotkanie w sprawie nowych zasad przyznawania stypendium odbędzie się w kawiarni „Relax”, nie w kawiarni „Pod Dębem”, jak planowano. Data i godzina spotkania pozostają bez zmian (wtorek, 18 maja, godz. 15.30).

Samorząd Studencki

POZNAJEMY POLSKĘ

KUCHNIA W STARYM DWORZE

(...) Wokół kuchni przez cały dzień wrzało życie. Tutaj też trzymano przykute do kamiennych słupków na wpół oswojone wilki, na wschodnich kresach także niedźwiedzie. W Białej u Karola Radziwiłła zwanego „Panie Kochanku” tresowane niedźwiedzice podawały nawet do stołu.

W kuchni jeszcze na początku XIX wieku używano powszechnie otwartych palenisk, to jest trzonów kuchennych lepionych z gliny lub murowanych, opatrzonych okapem. Posługiwano się rusztami i rożnami. Oprócz głównego kuchennego trzonu był jeszcze duży piec do pieczenia chleba. Bywały w kuchniach szabaśniki – niewielkie piecyki, szybko nagrzewające się. Pieczono w nich mięso, ciasto, zapiekano leguminy.

Dość długo, bo co najmniej do czasów powstania styczniowego, potrawy przygotowywano „na oko”, bez ważenia produktów. Książki kucharskie z drugiej połowy XIX stulecia zawierały już poradnictwo, wagę składników potraw (w funtach i hitach). Bardziej dokładne przepisy podawały nawet czas gotowania. Tak np. słynna Ćwierczakiewiczowa przestrzegała, żeby rosół gotować w garnku glinianym polewanym, a nie w metalowym, w którym nigdy nie będzie miał właściwego smaku. Preferowano mięso wołowe, uznając, że jest zdrowe i pożywne. Wieprzowinę natomiast uważano za mięso pośledniego gatunku, nadające się raczej na stół czeladzi niż pański. Do dobrego tonu należało podczas uczyty zaskoczenie czymś gości. Trzeba przyznać, że niektóre niespodzianki raczej odbierały apetyt (...)

E. Lechowicz, „Kalendarz domowy babci Aliny” (fragm.),
R. XVI, Wyd. Trans-Krak, Kraków 2000

(...) Operując zaś pojęciem „polskiej kuchni” ma się na myśli pewne, szczególnie jej właściwe potrawy, sposób ich przyrządzenia ewentualnie podania, a także i może przede wszystkim zamiłowania smakowe. A jeżeli współcześni historycy i dawni pamiętnikarze cudzoziemcy, którzy przebywali w Polsce lubili jadać ostro, słono i kwaśno, to nie zdziwi nikogo, że kiszony ogórek uważamy za polską specjalność. Nie wdając się już w szczegóły warto jednak przypomnieć, że na kartach starych pamiętników czyta się o „polskich potrawach”, traktowanych bez względu na ich pochodzenie jako narodowe, a do takich należą z pewnością: barszcz, rosół, pierogi, sztuka mięsa, kiełbasa z kapustą i bigos, nie mówiąc już o kaszach. (...)

Dawna kuchnia polska uderzała prostotą. Wyrafinowanie przyszło później, a mianowicie wtedy, gdy krzewić zaczęły się w Rzeczypospolitej obce wpływy. (...)

T. Rojek, „Polski savoir-vivre” (fragm.),
Wyd. Interpress, Warszawa 1984

Ćwiczenie 23. Proszę ułożyć pytania do tekstów.

Ćwiczenie 24. Co oznacza określenie „tradycyjna polska kuchnia”? Jeśli ją znasz – czy zgadzasz się z tym, co pisze o niej T. Rojek?

Ćwiczenie 25. Wyobraź sobie, że żyjesz w XXIII wieku. Na wzór pierwszego tekstu proszę stworzyć krótką charakterystykę szeroko rozumianej kuchni roku 2012.

Ćwiczenie 26. „Dawna kuchnia polska uderzała prostotą.” – co możesz powiedzieć na temat dawnej kuchni narodu kraju, w którym mieszkasz?

Czy wiesz, że...

W XVII w. na Zamku Królewskim lub w Łazienkach król St. August Poniatowski organizował tzw. obiady czwartkowe – były to popołudniowe spotkania, na których rozmawiano o sztuce, nauce i literaturze. Spotykali się tam malarze, rzeźbiarze, poeci, literaci, m.in.: Hugo Kołłątaj, I. Krasicki, A. Naruszewicz, St. Trembecki.

ZOSTAŃ MISTRZEM POLSKIEJ ORTOGRAFII!

1. **Nie** z imiesłowami przysłówkowymi piszemy osobno: *nie czytając, nie pisząc, nie myśląc, nie zjadłszy, nie zaprosiwszy, nie zamówiwszy...*

2. W zdaniu imiesłowy przysłówkowe oddzielamy od czasowników przecinkami:

Wiktor, popijając kawę, myślał o Marysi.

Zjadłszy kolację, poszedł na spacer.

3. **q / ę** w języku polskim piszemy:

a) na końcu wyrazu:

- w 1. os. l. poj. – JA *idę, robię, myję*;
- w 3. os. l. mn. – ONI *idą, robią, myją*;
- w bezokolicznikach czasowników zakończonych na **-ąc**: *zacząć, płynąć* oraz w czasie przeszłym: *zacząłem – zaczęłam – zaczęliśmy* (zob. temat 6.);
- w końcówce biernika l. poj. r.ż. – *Mam małą kawę*;
- w końcówce narzędnika l. poj. r.ż. – *Idę z moją dziewczyną* (zob. temat 2.);
- w końcówce mianownika i biernika l. poj. r.n. – *imię, kocię*;

b) w środku wyrazu:

- jeśli jest to wyraz polski (pochodzenia słowiańskiego) – piszemy **ę / q**, nawet jeśli jest to niezgodne z wymową: *pięć, zięć, kąt, stąpać, gęś...* (ale: *stońca, końca*)
- jeśli wyraz jest zapożyczeniem z języków zachodnich – piszemy: **em / om / en / on**: *prezydent, tempo, plomba, konto* (bankowe). Jak je rozpoznać? „Polskie” będą podobne w językach słowiańskich, a także podlegają alternacjom **ę – q**: *błąd – błędy*;

c) na początku wyrazu nigdy nie pisze się **q / ę**!

d) w celowniku l.mn. rzeczowników piszemy **-om**: *dzieciom*;

przed przyrostkami (sufiksami) **-ka, -ko** piszemy **en / on**: *okienko, biedronka*.

Ćwiczenie 27. Proszę utworzyć zaprzeczone imiesłowy przysłówkowe (współczesne lub uprzednie).

rozumieć – **nie rozumiejąc**

wydać –

☛potrafić –

poczekać –

☛przekonywać –

płakać –

Ćwiczenie 28. Proszę wstawić przecinki w odpowiednim miejscu.

1. Jadł powoli delektując się smakiem potrawy. 2. Rozpakowawszy walizki turyści poszli zjeść obiad. 3. Dominika wychodząc z domu zapomniała wziąć parasol.

Ćwiczenie 29. Proszę wstawić *ą / om / on i / lub ę / em / en*.

<i>ę / em / en</i>	<i>ą / om / on</i>	<i>ą / om / on i ę / em / en</i>
sens	tr__bka	k__t__placja
d__tysta	przyglądam się ptak__	oni znaj__ twój__ siostr__
małe szczeni__	__kologia	(ja) widz__ nasz__ królow__
t__py	kor__ka	k__fer__cja

Ćwiczenie 30. Proszę utworzyć określenia od podanych wyrazów z wymianą *ę:ą / q:ę*.

dąb – *dębowy*

dziesięć –

pięć –

mąż –

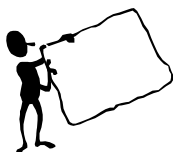
gołąb –

☛pieniądz –

błąd –

☛zając –

miesiąc –

GRAMATYKA Z WIERSZYKA

Wiktor Woroszyński „Co kto lubi” (fragm.)

(...) ze wszystkich znaków
odróżniających ludzi,
głównym jest sprawa smaku,
to znaczy – co kto lubi.

Chińczycy – ryżu garstkę
smażą, gotują, pieką,
a podniebienie bułgarskie
ubóstwia zsiadłe mleko.

Eskimos opycha się tranem,
Tatar –
pieczonym baranem.

Pierozków imieniem pielmienie
Rosjanin na tort nie zamieni,
aż innych ogarnia zdumienie,
ile zjeść potrafi pielmieni!

A francuskiego smaku
nic nie nęci
prócz ślimaków.

Anglik płatki kukurydziane
co dzień ma na śniadanie,
a gumę do żucia z chrzanem
wielbią Amerykanie.
(Może być z oliwą, nie z chrzanem –
byle było dobrze zmieszane).

Niemiec pochłania kielbasę
i piwo kuflami łyka,
a narody kaukaskie
słyną ze swego szaszłyka.
(to takie mięswo na rożnie –
nie bierz różna do ust, ostrożnie!)

Prawda, jaka ciekawa
ta smaczna geografia?
A w Brazylii jest kawa,
że nigdzie się lepsza nie trafia!

Arabowie wcinają daktyle,
tyle daktyli mają, ach, tyle!
Za to Turek –
stary i dziecko
chwali chórem chałwę turecką.

Czech –
konsumuje bez liku
wielce pożywnych knedlików.

A jeszcze o ludożercach
słyszałem, którzy... no, wiecie,
A ja jestem lodożerca –
i nas jest najwięcej na świecie.

(W. Woroszyński, „*Nastolatki nie lubią poezji*”,
Nasza Księgarnia, Warszawa 1967)

Jakie tradycyjne potrawy zostały przypisane wymienionym narodowościom?

8. Halo, jaka u was pogoda? – Podróże kształcą...

Spotkanie w Krakowie przebiega zgodnie z planem i właściwie już się kończy. Na 1 listopada zaplanowano dla chętnych zwiedzanie Cmentarza Rakowickiego. Wiktor jednak chciałby skorzystać z okazji i pojechać do rodziny na Podkarpacie. Dzwoni, aby się umówić.

Wiktor — Dzień dobry, czy to mieszkanie państwa Lisieckich?

Pani — Nie, niestety pomyłka.

Wiktor — Przepraszam.

Próbuje jeszcze raz.

Kuzyn — Słucham?

Wiktor — Dzień dobry, czy to mieszkanie państwa Lisieckich?

Kuzyn — Tak, a kto mówi?

Wiktor — Wiktor Aganow...

Kuzyn — ???

Wiktor — Halo...

Kuzyn — Może przekażę słuchawkę tacie. Proszę chwilę poczekać... (Tato, telefon do ciebie!)

Wujek — Słucham?

Wiktor — Dzień dobry, Wiktor z tej strony – wasz bratanek ze strony cioci Kazi z Kazachstanu...

Wujek — A, Wiktor! Słyszeliśmy od babci Krysi, że jesteś na kursie w Warszawie, dlaczego tak długo się nie odzywałeś?

Wiktor — Tak wyszło, dużo zajęć... Przepraszam. Teraz jestem na spotkaniu w Krakowie i myślę sobie, czy by was nie odwiedzić...

Wujek — Oczywiście, zapraszamy!

Wiktor — Chętnie wybrałbym się z wami na cmentarz, jeśli to nie problem, chciałbym poznać lepiej polską gałąź rodziny...

Wujek — To czekamy, ale czy wiesz, jak do nas dojechać, bo z Krakowa jest dosyć niewygodny dojazd. Nie ma już pociągów bezpośrednich. Sprawdź rozkład jazdy autobusów, bo we Wszystkich Świętych rzadziej jeżdżą! Są też jakieś busy, ale nie wiem, skąd w Krakowie odjeżdżają. Mogę się dowiedzieć...

Wiktor — Poradzę sobie.

Wujek — Wyjdziemy po ciebie na dworzec, tylko daj znać, o której będziesz. Aha! Ubierz się ciepło, bo u nas zimno, pada deszcz, tylko 3 stopnie, a zapowiadają jutro deszcz ze śniegiem i przymrozki. W Krakowie cieplej?

Wiktor — Trochę cieplej, ale straszna mgła. Podobno ma być w tym roku wczesna zima. Jakies zawieje, zamiecie, silny mróz. Ale to i tak nie to, co w Kazachstanie... Jak przyjadę, zadzwonię.

Wujek — Jasne. W takim razie do jutra!

Wiktor — Do jutra! Pozdrowienia dla wszystkich.

Wujek — Dziękuję, przekażę.

Dzwoni na informację kolejową, bo nie uwierzył ani wujkowi, ani internetowi, że do Sanoka nie jeżdżą pociągi – patrzył na mapę i były tory!

Pani — Informacja kolejowa, słucham?

Wiktor — Dzień dobry, chciałbym dowiedzieć się, o której godzinie wcześniej rano, 1 XI odjeżdża pociąg z Krakowa do Sanoka?

Pani — Nie ma już połączeń kolejowych na tej trasie. Może pan jechać do Rzeszowa, ale potem musi pan przesiąść się na autobus.

Wiktor — A o której godzinie, tak od 7.00, są pociągi do Rzeszowa?

Pani — 7.30 TLK, 8.50 Interregio, 9.45 TLK, 11.00 Regio z przesiadką w Tarnowie...

Wiktor — A o której przyjeżdża do Rzeszowa ten z godziny 7.30?

Pani — Planowo o 10.30, ale może być spóźniony, są remonty na trasie.

Wiktor — A z którego peronu odjeżdża?

Pani — Z pierwszego.

Czy wiesz, że...
W okresie Wszystkich Świętych policja przeprowadza tzw. akcję „Znicz” – kontroluje kierowców na drogach.

Czy pamiętasz, że...
1 XI – Wszystkich Świętych
2 XI – Zaduszki (Dzień Zaduszny)

Wiktor — Dziękuję.

Dzwoni na informację autobusową, bo z internetu niewiele mógł zrozumieć...

Pan — Informacja autobusowa, słucham?

Wiktor — Chciałbym dowiedzieć się, jakie jest połączenie z Sanokiem?

Pan — 6.00, 7.15, 9.30, 14.50, 18.30 i 22.40. Ale jutro są tylko dwa: o 7.15 i 18.30.

Wiktor — Jak długo jedzie się do Sanoka?

Pan — Około pięciu godzin, ale jutro będą korki i ma być ślisko na drogach, autobus może być spóźniony...

Wiktor zdecydował się na jazdę autobusem. Szkoda, że nie ma już pociągów... Wygodniej, bezpieczniej, no i korków nie ma. W kasie mógłby kupić sobie bilet, w przedziale zapytać o wolne miejsce, usłyszałby: „Proszę bilety do kontroli”, zapytałby konduktora o spóźnienie, a ten poprosiłby o legitymację studencką...

Jedzie. Mija góry, łąki, lasy... Pogoda nie jest taka zła. Za Tarnowem to się nawet roz pogodziło i zapowiadał się piękny słoneczny dzień, ale gdy autobus dojeżdżał do Jasła, to znowu się zachmurzyło i nie było śladu po zapowiadanych „miejscowych przejaśnieniach i rozpogodzeniach”. Zrobiło się pochmurno i wilgotno. Biomet był chyba, jak mówią w radiu, niekorzystny, bo smutek jakiś ogarnął Wiktora. Wreszcie Sanok.

***

Na cmentarzu ludzie składają kwiaty, zapalają znicze, modlą się. Była już w południe msza w kaplicy cmentarnej, a potem procesja po cmentarzu. Wiktor z rodziną wrócił do domu.

Wujek — Straszny ziąb dzisiaj – przemarzłem do kości! Co za wiatr! A wydawało się, że będzie ładnie. Jak co roku. Zapach, blask, pogodny wieczór, długie spacery między grobami...

Ciocia — Akurat! W tamtym roku w Zaduszki lało jak z cebra, sypnęło śniegiem pod wieczór, rano chwycił mróz, chryzantemy nam pomarzęły!

Wujek — Pewnie jeszcze dzisiaj też rzuci śniegiem... Trzeba się napić gorącej herbaty. No i jak podoba ci się w Polsce?

Wiktor — Byłem tu już kilka razy na koloniach. Cóż, czuję się jak w domu. Też zimno... Tylko dziś trochę zmarzłem – mam nadzieję, że się nie rozchoruję.

Ćwiczenie 1. Proszę odpowiedzieć na pytania:

- Dokąd, do kogo i dlaczego dzwoni Wiktor? Opowiedz o wszystkich rozmowach telefonicznych.
- Dlaczego Wiktor zdecydował się na podróż autobusem?
- Jaka była pogoda 1 listopada?

Ćwiczenie 2. Jak wyglądało powitanie Wiktora przez rodzinę na dworcu w Sanoku? Proszę odegrać scenkę. Jak wyglądało pożegnanie? Odegraj też inne scenki:

- Wiktor kupuje bilet z Sanoka do Krakowa,
- jakiś pan na dworcu pyta Wiktora o godzinę,
- jakaś pani prosi Wiktora o włożenie ciężkiej walizki do bagażnika autobusu,
- Wiktor pyta w autobusie o wolne miejsce,
- na cmentarzu przy grobowcu spotyka się rodzina,
- przy obiedzie Wiktor chwali potrawy cioci,
- Wiktor opowiada wujkowi o kursie w Warszawie (podaj jak najwięcej informacji, które pamiętasz) i wyjeździe do Krakowa,
- Wiktor opowiada kuzynowi o swojej szkole.

A może wymyślisz jeszcze jakąś inną sytuację?

Ćwiczenie 3. Gdyby Wiktor jechał pociągiem... Proszę zainscenizować analogiczne dialogi związane z koleją: kupowanie biletu, pytanie o wolne miejsce, prośba o położenie walizki na półce, kontrola biletów, konduktor prosi o pokazanie legitymacji studenckiej / uczniowskiej...

Ćwiczenie 4. Proszę spróbować przejść „komunikacyjną drogę” Wiktora. Sprawdzić w internecie, zadzwonić na informację i podać realne połączenia Krakowa z Sanokiem (lub innym miastem w Polsce) w najbliższe święta.

Ćwiczenie 5. Proszę opowiedzieć wydarzenia z dialogów z punktu widzenia bohaterów: jako Wiktor, wujek, ciocia, kuzyn itd. Wyraź emocje: zaskoczenie, zdziwienie, znudzenie, zainteresowanie...:

Jestem zaskoczony / zdziwiony / zdumiony / zszokowany tym, że... • Jestem znudzony (czym?) / zadowolony (z czego?)... • Cieszę się, że... • Naprawdę? • Niemożliwe! • Takie sobie... • Nic ciekawego / nic szczególnego... • To ciekawe, że...

TE POLSKIE SŁÓWECZKA...

pałac – дворец
dworzec – вокзал

zimowy – зимный
zimny – холодный
zimny = (rzadziej) chłodny

pogrzeb – похороны
погреб – piwnica

krypta – склеп
sklep – магазин

mgła – туман
tuman – osoba mało inteligentna lub: *tuman kurzu*

w takim razie, zatem, więc – **NIE!!! wtedy**
wtedy = w tym momencie, w tym czasie, wówczas

Ćwiczenie 6. Proszę wybrać właściwy wyraz z nawiasów.

1. Nie pij (zimnej / chłodnej) wody! 2. Muszę sobie kupić (zimowe / zimne) buty. 3. Nie ma angielskiego? – (więc / wtedy) chodźmy na kawę! 4. Dyrektor przyjął mnie (chłodno / zimno). 5. W Tatrach można uprawiać sporty (zimne / zimowe). 6. Jesienią nad polami i łąkami często unosi się (tuman / mgła). 7. Jest tam (pogrzeb / piwnica) do przechowywania przetworów na zimę. 8. W (krypcie / sklepie) pod klasztorem chowano zakonników.

SŁOWO ZA SŁOWEM

KIERUNKI GEOGRAFICZNE

🌐 Gdzie jest / leży / znajduje się ...?

↑północ
↓południe
←zachód

→wschód
↗ północny wschód
↖ północny zachód
↘ południowy wschód
↙ południowy zachód
centrum

na (+ Msc.) →

północy
południu
zachodzie
wschodzie
północnym wschodzie
północnym zachodzie
południowym wschodzie
południowym zachodzie
w centrum

(+ D.)
→ **Polski**

północ
południe
zachód
wschód
na (+ B.) → północny wschód → od... (+D)
północny zachód
południowy wschód
południowy zachód

Przykłady: Gdańsk znajduje się na północy Polski. Płock leży na północny zachód od Warszawy.

Ćwiczenie 7. Proszę powiedzieć, gdzie leży:

- a) w Polsce: Szczecin, Kraków, Białystok, Łódź, Biała Podlaska, Wrocław, Rzeszów, Sopot, Zielona Góra;
- b) na Ukrainie: Odessa, Czernihów, Lwów, Użgorod, Charków;
- c) na Białorusi: Grodno, Braśław, Brześć, Homel, Witebsk;
- d) na Litwie: Kowno, Druskienniki, Troki, Kłajpeda, Kiejdany;
- e) w Rosji: Sankt Petersburg, Jałta; Wołgograd, Nowosybirsk, Władywostok;
- f) w Kazachstanie: Karaganda, Ałma-Ata, Pawłodar, Kokczetaw, Taraz.

Proszę podać położenie tych miast w poszczególnych krajach również względem ich stolic – wybierz swój kraj.

Wzór: Szczecin leży na północnym zachodzie Polski. Szczecin leży na północny zachód od Warszawy.

Ćwiczenie 8. Proszę powiedzieć, gdzie w Polsce znajdują się wymienione regiony geograficzne – skorzystaj też z atlasu lub mapy Polski:

- Małopolska –
- Wielkopolska –
- Mazowsze –
- Śląsk –
- Podlasie –
- Mazury –
- Pomorze Gdańskie –
- Pomorze Zachodnie –
- Kujawy –
- Kaszuby –
- Kurpie –

„Mazury – cud natury”
hasło kampanii 2011 r.

„Stadion oszalał,
meksykańska fala,
czyste szaleństwo,
od morza do Podhala...”
Liber i Ino Ros

<http://buhrdas.freehost.pl/podzial%20terytorialny.htm>
[odczyt: 29 VI 2012 r.]

Ćwiczenie 9. Z jakimi państwami sąsiaduje Polska? Od której strony?

Wzór: Na zachodzie Polska sąsiaduje z Niemcami.

POGODA

Pory roku

wiosna	–	wiosną,	na wiosnę
lato	–	latem,	w lecie
jesień	–	jesienią,	w jesieni
zima	–	zimą,	w zimie

Józef Chełmoński „Babie lato”, 1875 r.

UWAGA! Nazwy pór roku piszemy małą literą.

dzień

ciepły ≠ zimny
słoneczny ≠ deszczowy, dżdżysty
pogodny ≠ pochmurny
wietrzny
mglisty
mroźny
burzowy

pogoda

ładna ≠ brzydka („pod psem”)
słoneczna ≠ deszczowa
wietrzna

„Wiosna, wiosna, wiosna, ach, to ty...”

M. Grechuta

„Lato, lato, lato czeka...”

H. Kunicka

„Mimozami jesień się zaczyna...”

Cz. Niemen

„Uhu ha! uhu ha! Nasza zima zła!...”

M. Konopnicka

Jest ciepło / zimno / gorąco / duszno. Jest ciepło. – **NIE!!! Pogoda jest ciepła.**

☉ Świeci słońce. – **NIE!!! Słońce pali, grzeje.**

„A jak będzie słońce i pogoda...”

Wieje wiatr – **NIE!!! duje**

Wiatr wieje z prędkością 50 km / h (pięćdziesiąt kilometrów **na** godzinę – **NIE!!! w godzinę**).

wiatr: słaby / umiarkowany / silny / porywisty / halny / zachodni / południowo-wschodni...

Wichura.

☁ Pada deszcz / ❄️ śnieg / ☁️ ❄️ deszcz ze śniegiem. – **NIE!!! Idzie deszcz.**

Opady deszczu / śniegu: przelotne / małe / intensywne / duże / obfite.

Może spaść 50 mm / m² (pięćdziesiąt milimetrów **na** metr kwadratowy) deszczu.

Ulewa. Grad. Mżawka – kapuśniaczek.

☁ Niebo jest bezchmurne (pogodne) ≠ zachmurzone.

☁ Zachmurzenie jest małe / umiarkowane / duże.

Chmura.

🌡 Temperatura wynosi 15 stopni (Celsjusza) powyżej / poniżej zera. (+ plus / – minus 15⁰C)

Mróz – siarczasty / trzaskający / mały / duży. Przymrozek.

📏 Ciśnienie wynosi 990 hPa (hektopaskali). Ciśnienie rośnie / spada / jest niskie / jest wysokie.

Niż / wyż atmosferyczny – Znajdować się w zasięgu niżu / wyżu atmosferycznego.

⚡ Burza: piorun – strzelić, błyskawica – błyskać się, grzmot – grzmieć

Babie lato. Tęcza. Szron. Szadź. Mgła. Zawieje. Zamiecie (Zamieci).

Ćwiczenie 10. Proszę utworzyć przymiotniki i dodać rzeczownik.

lato – *letnia sukienka*

wiatr –

mróz –

burza –

pogoda –   słońce –   mgła –   śnieg –
deszcz –   tęcza –   chmura –   zima –

Ćwiczenie 11. Do podanych niżej rzeczowników proszę dobrać odpowiednie czasowniki (może być kilka):

*wschodzi • trzyma • pada • rozpętała się • podnosi się • mży • prószy • strzelił •
osadza się • leje • bierze • kropi • zachodzi • zachmurzyło się • sypie •
uciszyła się • pojawiła się • zerwał się • zacina • świeci • chwyta • siąpi • szaleje*

Wzór: słońce – *wschodzi, zachodzi, świeci*

śnieg –   księżyc –   kapuśniaczek –   burza –
tęcza –   wiatr –   szadź –   mróz –
mgła –   deszcz –   piorun –   niebo –

Czy wiesz, że:

1. Jeśli słońce zachodząc rzuca pomarańczowo-czerwony blask na obłoczki – zapowiada dość silny wiatr.
2. Jasne rogi księżycy – zapowiadają dobrą pogodę, a ciemne – wróżą deszcz.
3. Grzmoty wieczorem przyniosą burzę, rano – silny wiatr, a w południe – deszcz.
4. Jeśli podczas deszczu na kałużach tworzą się bańki powietrza, to deszcz będzie długo padać.
5. Gwiazdy na niebie silnie błyszczące i sprawiające wrażenie, że się ruszają – zapowiadają silny wiatr.
6. Chmury wiszące nad ziemią – niebawem spowodują deszcz.

A może znasz jeszcze inne zjawiska, które przepowiadają pogodę?

Ćwiczenie 12. Proszę tak połączyć części zdania z kolumny A i B, aby powstały polskie przysłowia.

A

0. W święty August (28 VIII)

1. Gdy w dzień Adama i Ewy (24 XII) mróz i pięknie,
2. Na święty Ambroży (7 XII)
3. Kiedy na św. Barbarę (4 XII) błoto,
4. Bartłomiej zwiastuje (24 VIII),
5. Na dzień św. Doroty (6 II)
6. Na Kazimiera (4 III)

B

- a) będzie zima jak złoto.
- b) zima umiera.
- c) poprawią się mrozy.
- d) koniec burz.**
- e) ma być śniegu nad płoty.
- f) zima wcześniej pęknie.
- g) jaka jesień następuje.

(Na podstawie: www.przyslowia-polskie.pl [odczyt: 3 V 2012 r.])

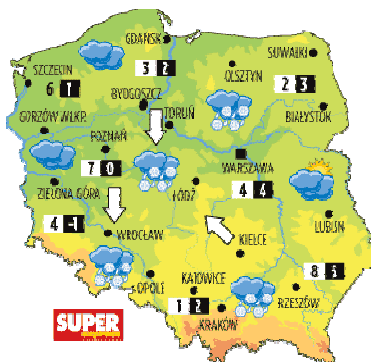
Ćwiczenie 13. Proszę odpowiedzieć:

1. Jaka pogoda jest dzisiaj? 2. Jaką pogodę lubisz? 3. Jaka jest Twoja ulubiona pora roku – dlaczego? 4. Jaka jest zwykle pogoda latem w Twojej miejscowości? 5. W której części kraju mieszkasz? 6. Gdzie są w Polsce najwyższe góry, największe jeziora, morze?

Ćwiczenie 14. Proszę uzupełnić prognozę pogody.

Pogoda na jutro. Polska pozostaje w zasięgu **niżu**. We wtorek na ... kraju roz pogodzenia. Poza tym ... umiarkowane i duże. Przelotne ... deszczu, w Małopolsce możliwe ... . Temperatura ... od 13°C do 18°C. Wiatr ... i dość silny, w porywach do 80 m/s, ... -zachodni. ... rośnie, w Warszawie było 994 hPa.

Ćwiczenie 15. Na podstawie poniższej mapki, proszę podać prognozę pogody dla Polski.

<http://www.pzwpoznangrunwald.republika.pl/pogoda.html> [odczyt: 29 VI 2012]

Ćwiczenie 16. Na podstawie obserwacji przyrody proszę podać prognozę pogody na jutro i na nadchodzący tydzień.

PODRÓŻ 🚆

dworzec kolejowy • dworzec autobusowy • lotnisko • port morski / rzeczny • postój taksówek

jazda – odjazd ≠ przyjazd

lot – odlot ≠ przylot

rejs – wypłynięcie ≠ przypłynięcie

„Szczęśliwej drogi już czas,
Mapę życia w sercu masz...”
Vox, R. Rynkowski

odprawa bagażowa / paszportowa • terminal

Szczęśliwej podróży / drogi! • W drogę! • Z Bogiem! • Szerokiej drogi! – **NIE!!! Szczęśliwie!**

plecak • walizka • torba • teczka

Ćwiczenie 17. Proszę wstawić odpowiedni rzeczownik we właściwej formie.

0. Niedługo wrzesień – trzeba kupić **plecak** do szkoły dla naszego czwartoklasisty. 1. Tata zgubił gdzieś papierową ... z ważnymi dokumentami z pracy. 2. Na podróż najwygodniejsza jest ... na kółkach. 3. Na wycieczkę w góry wziąłem ... . 4. Weź dużą ... na zakupy! 5. W torbie ubranie wam się wymnie, lepsza jest ...

KASA – kupowanie biletu

Proszę bilet (**jaki?***) (z...) do ... (przez...) na (**kiedy?***)

* normalny • ulgowy • normalny w I klasie z rezerwacją • w wagonie sypialnym • „kuszetkę” (np. *Proszę kuszetkę do Gdańska*) • rodzinny

** dzisiaj • jutro • 5 VII • wtorek na godzinę 8.05

„Jedzie pociąg z daleka,
ani chwili nie czeka...”

Dodatkowe informacje: rodzaj pociągu (np. na pociąg TLK, REGIO, ekspres) • nazwa pociągu (np. na pociąg TLK „Wołodyjowski”) • miejsce (np. miejsce przy oknie, na dolnej / środkowej / górnej półce, w przedziale męskim)

płatny ≠ bezpłatny = gratisowy, wolny, darmowy, ulgowy
wolny ≠ zajęty = zarezerwowany

Ćwiczenie 18. Proszę wstawić odpowiednie określenie.

0. Do zakupów powyżej 50 zł dodajemy gratisowy kalendarz. 1. Przepraszam, czy to miejsce jest ...? 2. Musimy zapłacić 3 zł, bo to jest parking ... . 3. Mojemu dziadkowi raz w roku przysługuje ... przejazd pociągiem. 4. Niestety, nie mogę dzisiaj pójść do kina, bo jestem ... . 5. Studenci kupują na pociąg bilety ... . 6. W czwartki w tym muzeum jest wstęp ... . 7. W sieciach telefonii komórkowej czasami są ... minuty. 8. Jeśli kupisz u nas opony samochodowe, gwarantujemy ci ... ich wymianę! 9. Przepraszam, ale ten stolik jest ... . 10. Za granicą być może miałabym pracę lepiej...

INFORMACJA

„Wsiąść do pociągu byle jakiego,
nie dbać o bagaż, nie dbać o bilet...”
Maryla Rodowicz

O której godzinie odjeżdża (odchodzi) najbliższy / następny / ostatni pociąg / autobus do ...?

O której przyjeżdża (przybywa) na miejsce?

Ile godzin (jak długo?) jedzie pociąg / autobus z ... do ...?

Jaki to jest pociąg / autobus? Czy to jest pociąg / autobus pospieszny...?

Z którego peronu odjeżdża pociąg do ...?

Z którego stanowiska odjeżdża autobus do ...?

Ile kosztuje bilet na pociąg / autobus z ... do ...?

Czy bilet na autobus do ... można kupić u kierowcy czy trzeba kupić w kasie?

Czy ten pociąg / autobus zatrzymuje się w ...?

Jak najlepiej mogę dojechać do ...? / Jakie mam najlepsze połączenie z ...?

Ćwiczenie 19. Co można zrobić na dworcu i gdzie? Proszę połączyć nazwy obiektów, które znajdują się na dworcu (A) z czynnościami, które można w nich zrobić (B).

A

- 1) bank
- 2) internet
- 3) poczekalnia
- 4) kawiarnia
- 5) kantor
- 6) sklep z artykułami spożywczymi
- 7) kiosk
- 8) poczta
- 9) bankomat
- 10) informacja
- 11) bar
- 12) kasa
- 13) WC (toaleta)
- 14) przechowalnia bagażu
- 15) sklep z pamiątkami

B

- a) wypić kawę
- b) kupić upominki dla znajomych
- c) skorzystać z toalety
- d) kupić gazetę i doładowanie do telefonu
- e) wpłacić pieniądze na konto
- f) sprawdzić pocztę (e-maile)
- g) poczekać na pociąg
- h) kupić bilet
- i) dowiedzieć się, jakie są połączenia
- j) wymienić pieniądze
- k) wysłać kartkę z pozdrowieniami do babci
- l) zostawić ciężką walizkę na kilka godzin
- m) zjeść obiad
- n) wybrać pieniądze
- o) kupić wodę mineralną

Ćwiczenie 20. Proszę uzupełnić komunikat podanymi wyrazami w odpowiedniej formie:

wagon • planowy • międzynarodowy • sektor • peron • tor • ostrożność • całkowity
--

Pociąg ... relacji Warszawa Zachodnia – Kijów wjeżdża na ... trzeci przy ... drugim. Proszę zachować ... i odsunąć się od toru. ... 1., 2., 3. zatrzymują się w ... pierwszym, ...: 4., 5., 6. zatrzymują się w ... drugim, wagony: 7., 8., 9. zatrzymują się w sektorze trzecim. Wszystkie wagony są objęte ... rezerwacją miejsc. ... odjazd pociągu: godzina 19.20.

ŚRODKI TRANSPORTU

 POWIETRZE	 WODA	 LĄD	
samolot (szybowiec, odrzutowiec, awionetka) helikopter (śmigłowiec) balon paralotnia rakieta kosmiczna wahadłowiec (prom kosmiczny)	prom barka okręt (wojenny = wojskowy, podwodny) statek jacht łódź (łódka, łódź podwodna) żaglówka motorówka kuter rybacki kajak ponton rower wodny	metro pociąg autobus tramwaj trolejbus samochód taksówka motorower motor skuter quad rower	kolejka linowa ciężarówka TIR / tir traktor
<i>lecieć / latać</i>	<i>płynąć / pływać</i>	<i>jechać / jeździć</i>	

Ćwiczenie 21. Proszę odpowiedzieć, zmieniając środki transportu.

Wzór: Czym tam popłyniemy, kajakiem? – *Nie, pontonem.*

1. Czy nad jezioro pojedziemy pociągiem?
2. Czy do Placu Zwycięstwa można dojechać metrem?
3. Czy na Kasprowy Wierch pójdziecie pieszo?
4. Czy na tę wyspę popłyniemy łodzią?
5. Czy do Krakowa polecisz samolotem?
6. Czy po tym mieście można jeździć tramwajem?
7. Czy do sklepu pojedziecie samochodem?
8. Czy na dworzec oni pojedą autobusem?
9. Czy chciałbyś przelecieć się balonem?
10. Czy w kosmos można polecieć samolotem?

Ćwiczenie 22. Proszę odpowiedzieć:

1. Jak często podróżujesz?
2. Czym najchętniej podróżujesz?
3. Z kim zwykle podróżujesz?
4. Czym jeszcze nigdy nie podróżowałaś/eś?

** TELEFON**

Mówi...	Słucham? Halo! ← Kto mówi?
Czy to ... (sekretariat szkoły, biblioteka, mieszkanie państwa ...-ów, ...-ich: Nowaków, Kowalskich)? →	Pomyłka. / Tak, słucham.

Czy mogę rozmawiać z...? →	Przy telefonie. Już proszę. Proszę poczekać. (Aniu! Telefon do ciebie.) Niestety, nie ma jej / go.
Czy mogę zostawić wiadomość? → Czy mogłaby pani / mógłby pan przekazać, że...?	Tak, proszę. Dobrze, przekażę.
Czy mogę zadzwonić później? →	Oczywiście, proszę.

telefon komórkowy = komórka • telefon stacjonarny • telefon dotykowy, z klapką, rozsuwany • klawisze, klawiatura • ładowarka do telefonu • dzwonić = telefonować • rozmawiać przez telefon • podnieść słuchawkę • odebrać telefon • łączyć (się) ≠ rozłączyć (się) – połączenie • brak zasięgu • ładować telefon (= baterię w telefonie) ≠ komórka (= bateria w telefonie) się rozładowała • wybrać („wstukać”) numer • wysłać SMS / MMS [esemes / ememes] ≠ dostać, otrzymać SMS / MMS • esemesować • puścić sygnał • prosić o telefon / o numer telefonu • nagrać się na pocztę głosową • odsłuchać pocztę głosową

grać na telefonie / robić zdjęcia / nagrywać film / nagrywać rozmowę / odbierać i wysyłać e-maile / słuchać muzyki / ściągać z internetu na telefon: muzykę, filmy, dzwonki, zdjęcia, tapetę...

„Telefony, telefony,
gdzie dzwonić mam,
jaki numer mam wykręcić,
do kogo z was...”

Republika

Ćwiczenie 23. Proszę odpowiedzieć: Z kim i o czym zwykle rozmawiasz przez telefon?

Ćwiczenie 24. Zabawa w „głuchy telefon”. Wszyscy siadają w jednym rzędzie. Pierwsza osoba przygotowuje sobie jakąś wiadomość (komunikat), który przekazuje (tylko raz!) szeptem do ucha następnej osobie, ta – następnej itd. Ostatnia osoba powtarza głośno informację, która do niej dotarła. Pierwsza osoba potwierdza (lub nie) – że właśnie taką informację przekazała.

***

umrzeć = skończyć życie • odejść z tego świata • opuścić nas na zawsze • przestało bić serce • zamknąć oczy na zawsze • wyzionąć ducha • dokonać żywota • przenieść się na łono Abrahama • strzelić w kalendarz* • wyciągnąć kopyta* • wykorkować* • powiększyć grono aniołków* • wachać kwiatki od dołu* • wyjść (ze szpitala) nogami do przodu*

* potocznie i nieco żartobliwie

mogła – często jest zbiorowa, np.: ofiar zbrodni, choroby; żołnierzy poległych w bitwie (np. mogiła powstańców styczniowych), dawniej oznaczała po prostu grób.

Kaplica! / *Mogiła!* – o trudnej sytuacji, bez wyjścia: *Jeśli nie zdążymy na pociąg o 23.30 – Kaplica!* – *następny jest dopiero rano o 7.10.*

śp. = *świętej pamięci* (o kimś, kto już nie żyje: *śp. prof. Jan Nowak*)

Grób Maryli Wereszczakówny
(ukochanej Mickiewicza)
w Bieniakoniach na Białorusi.

grób

Grobowiec Jana Matejki
w Cmentarzu Rakowickim
w Krakowie.

grobowiec

Na starym cmentarzu
w Żytomierzu (Ukraina).

nagrobek

Mogiła powstańców z 1863 r.
w Miniewiczach na Białorusi,
opisana przez E. Orzeszkową
w „Nad Niemnem”.

mogiła

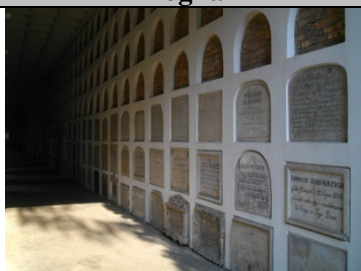
Grób Nieznanego Żołnierza
w Warszawie.

grób nieznanego żołnierza

Pomnik Mickiewicza we Lwowie.

pomnik

Na Cmentarzu Powązkowskim
w Warszawie.

katakumby

Sarkofag gen. J. H. Dąbrowskiego w
kościel w Winnej Górze
(Wielkopolska).

krypta i sarkofag

Ku czci J. Zarebskiego (kompozytora) w
katedrze
w Żytomierzu (Ukraina).

epitafium

Kaplica grobowa Skirmunttów
w Mołodowie (Białoruś).

kaplica grobowa

Na cmentarzu w Chyrowie
(Ukraina).

kaplica cmentarna

Mauzoleum Kanta
w Kaliningradzie (Rosja).

mauzoleum

Czy wiesz, że...

Najbardziej znane polskie nekropolie (duże cmentarze) to: Cmentarz Rakowicki w Krakowie, Cmentarz Powązkowski (tzw. Stare Powązki) w Warszawie, Cmentarz Łyczakowski we Lwowie i Na Rossie w Wilnie. Zostali pochowani tam wielcy Polacy – **dowiedz się, jacy!**

Wybitni i zasłużeni Polacy spoczywają także na Wawelu i w kościele Na Skalce w Krakowie. Na Zamku Królewskim w Warszawie pochowano króla St. A. Poniatowskiego. Serce F. Chopina – w kościele św. Krzyża w Warszawie.

***

Znani Polacy, którzy mają swoje groby na terenie dzisiejszej Ukrainy, Białorusi, Litwy, m.in.:

- E. Orzeszkowa (pisarka XIX / XX w.) – Grodno (Białoruś),
- Fr. Karpiński (poeta XVIII w.) – Łysków (Białoruś),
- T. Wawrzecki (ostatni naczelnik powstania kościuszkowskiego 1794 r.) – Widze Łowczyńskie (Białoruś),
- St. Trembecki (bajkopisarz i poeta XVIII w.) – Tulczyn (Ukraina),
- J. Śniadecki (matematyk, astronom i filozof XVIII / XIX w.) – Jaszuny (Litwa)
- J. Czeczot (poeta p. XIX w.), przyjaciel Mickiewicza – Rotnica (Litwa).

***

Katyń, Miednoje (Rosja); Charków (Piatichatki), Bykownia (Ukraina); Kuropaty (Białoruś) – to miejsca, gdzie znajdują się masowe groby Polaków zamordowanych przez NKWD wiosną 1940 r. (ponad 21 tys. ofiar).

JAK MÓWIĄ POLACY?

Ćwiczenie 25. Proszę ułożyć po jednym zdaniu z wybranym frazeologizmem z poszczególnych tematów (*niebo, wiatr, deszcz, pogoda, podróż, śmierć, umrzeć, grób*).

Wzór: Wiadomość o śmierci pana Pilarskiego spadła na całą jego rodzinę jak grom z jasnego nieba, bo mimo swego podeszłego wieku czuł się dobrze i nic mu nie dolegało.

niebo

być w siódmym niebie – być szczęśliwym, cieszyć się

spać / uderzyć jak grom z jasnego nieba – nagle, niespodziewanie

nie spadło z nieba – coś nie przyszło bez wysiłku, trzeba było się napracować

poruszyć niebo i ziemię – użyć wszystkich wpływów i środków dla osiągnięcia celu

pod gołym niebem – na powietrzu, bez dachu

przychylić komuś nieba – chronić kogoś przed trudnościami, spełniać jego zachcianki

wiatr

szukać wiatru w polu – nie móc czegoś / kogoś odnaleźć

rozpedzić na cztery wiatry – gwałtownie i zdecydowanie zlikwidować coś, rozwiązać, przerwać

chwycić wiatr w żagle – rozwijać szerszą działalność niż dotychczas

wystawić kogoś do wiatru – oszukać, zawieść, obiecać coś i nie dotrzymać słowa

deszcz

leje jak z cebra – o dużym deszczu

jak grzyby po deszczu – szybko i w dużej liczbie / ilości

pragnąć jak kania deszczu – bardzo czegoś chcieć

trafić / spaść z deszczu pod rynną – znaleźć się w sytuacji gorszej niż poprzednia

„A w Krakowie na Brackiej,
na Brackiej pada deszcz...”

Grzegorz Turnau

inne – pogoda

burza w szklance wody – awantura z nieważnego powodu

spiorunować wzrokiem – popatrzeć na kogoś groźnie, krytycznie

porywać się z motyką na słońce – podejmować się zadania niemożliwego do wykonania, ponad siły

widzieć / pamiętać jak przez mgłę – niedokładnie

odbić się szerokim / głośnym echem – wzbudzić szerokie zainteresowanie, stać się znanym

„Ciągłe pada...”
Czerwone Gitary

podróż

siedzieć na walizkach – być gotowym do wyjazdu

mieć wilczy bilet – mieć zakaz wstępu, dokument z negatywną opinią

jechać na jednym wózku – być w takiej samej sytuacji jak ktoś inny

jechać / pójść, dokąd oczy poniosą – udać się przed siebie, bez konkretnego celu

wybierać się jak sówka za morze – wybierać się dokądś (np. na wycieczkę, na spotkanie...) długo, niesprawnie

śmierć

na łożu śmierci – tuż przed śmiercią, w ostatnich chwilach życia

na śmierć i życie – do końca, bez poddania się (w realiach walki)

zapomnieć na śmierć – zapomnieć całkowicie

śmierć zajaśniała komuś w oczy – komuś groziła śmierć

„Umrzeć? Tego nie robi się kotu.....”
Wisława Szymborska,
 „Kot w pustym mieszkaniu”

umrzeć

pomoże jak umarłemu kadzidło – nie pomoże, nie przyniesie żadnych efektów

umarł w butach – nie ma wyjścia, za późno, przepadło

umierać z nudów – bardzo się nudzić

żyć nie umierać – o sytuacji, w której jest komuś bardzo dobrze; niczego mu nie brakuje

grób

być jedną nogą w grobie / na tamtym świecie – być blisko śmierci, znaleźć się w sytuacji zagrożenia życia

milczeć jak grób – nie zdradzić tajemnicy, nic nie mówić

przewracać się w grobie – o sytuacji, w której coś wywołałoby oburzenie osoby już dziś nie żyjącej

stać nad grobem – być starym, chorym, bliskim śmierci

wpędzić kogoś do grobu – przyczynić się do czyjejś śmierci, obrzydzając mu życie

zabierać ze sobą do grobu – dochować tajemnicy, umrzeć nie wyjawiawszy sekretu

po grób – na zawsze, do śmierci

kopać sobie grób – robić coś na własną niekorzyść

POWIEDZ TO PO POLSKU!

Ćwiczenie 26. Proszę kupić bilet.

Bilet	Tansport	Skąd?	Dokąd?	Przez co?	Data	Godzina	Klasa
normalny	bus	Lublin	Warszawa	Garwolin	25 VI	9.45	___
ulgowy	pociąg REGIO	Kraków	Brzesko	Wieliczka	dzisiaj	16.10	___
rodzinny	pociąg TLK	Białystok	Gdańsk	Olsztyn	jutro	7.30	I
powrotny	pociąg ekspresowy	Wrocław	Przemyśl	Jarosław	6 IV	5.05	II
studencki	autobus pospieszny	Poznań	Szczecin	Toruń	14 X	21.25	___
normalny	autobus międzynarodowy	Żywiec	Praga	Cieszyn	19 IX	15.40	___

Ćwiczenie 27. Proszę odegrać scenki:

- a) Kolega ma wyłączony telefon komórkowy, więc dzwonisz na numer stacjonarny, ale telefon odbiera jego ojciec – przedstawiasz się i prosisz do telefonu kolegę, jednak nie ma go w domu – przekazujesz dla niego wiadomość.

- b) Dzwonisz z Sopotu, gdzie jesteś na wakacjach. Twoja koleżanka nie jest pewna, dokąd wyjechać na wakacje w tym roku. Omawiasz z nią pogodę na Wybrzeżu. Namawiasz ją, żeby się dołączyła.
- c) Planujesz na jutro wycieczkę za miasto. Omawiasz z koleżanką prognozę pogody. Nie wiecie, co robić, bo prognoza nie jest najlepsza.
- d) Twoja znajoma / Twój znajomy właśnie wyjeżdża za granicę – pożegnaj ją / go.
- e) Chcesz jechać autobusem z Przemyśla do Lwowa. Pytasz panią w informacji, kiedy i skąd kursują autobusy do Lwowa, gdzie można kupić bilet i czy są bilety ulgowe. Zadaj dodatkowe pytania, np. o czas oczekiwania na granicy, sposób odprawy na granicy, jaki (czyj) to jest autobus, kim są zazwyczaj pasażerowie itp.
- f) Proszę zamówić taksówkę – nie zapomnij podać miejsca, w którym jesteś i Twojego numeru telefonu. Zapamiętaj, jak długo będziesz czekać i jaki samochód (marka i kolor) przyjedzie.
- g) Zainscenizuj krótką rozmowę telefoniczną między bratem i siostrą / ojcem i synem / mama i córką.

Ćwiczenie 28. Proszę nagrać krótką wiadomość (temat dowolny) koleżance / koledze na pocztę głosową.

Ćwiczenie 29. Proszę wyrazić współczucie – użyj:

*Przykro mi (z powodu...) • Szczerze ubolewam nad... • Współczuję ci... •
Serdeczne wyrazy współczucia / żalu / smutku z powodu...*

1. Kolega uderzył się w łokieć. 2. Sąsiadce umarła babcia. 3. Twój kuzyn nie zdał egzaminu. 4. Koleżanka musi zaopiekować się przez całą sobotę dzieckiem swych sąsiadów (ma ono ADHD). 5. Twój młodszy brat musi wyrwać mleczny ząb.

Ćwiczenie 30. Proszę uzupełnić fragmenty cytowanych dialogów o ich kontekst i utworzyć całe dialogi tak, by fragment z wiersza był zdaniem środkowym.

Wzór:

- Nie wiesz, jak dojechać do dworca?
- „czwórka albo dwunastka”
- Pojadę dwunastką, ma tu bliżej przystanek.

Wisława Szymborska „Pogrzeb” (fragm.)

„tak nagle, kto by się tego spodziewał”
(...)
„jako tako, dziękuję”
„rozpakuj te kwiatki”
(...)
„z tą brodą to bym pana nigdy nie poznała”
(...)
„Kazek w Warszawie, Tadek za granicą”
„ty jedna byłaś mądra, że wzięłaś parasol”
(...)
„pokój przechodni, Baśka się nie zgodzi”
„owszem, miał rację, ale to jeszcze nie powód”
„z lakierowaniem drzwiczek, zgadnij ile”
„dwa żółtka, łyżka cukru”
„nie jego sprawa, po co mu to było”
„same niebieskie i tylko małe numery”

„pięć razy, nigdy żadnej odpowiedzi”
„niech ci będzie, że mogłem, ale i ty mogłeś”
(...)
„no nie wiem, chyba krewni”
(...)
„nie byłam jeszcze w tej części cmentarza”
„śnił mi się tydzień temu, coś mnie tknęło”
„niebrzydka ta córeczka”
„wszystkich nas to czeka”
„złóżcie wdowie ode mnie, muszę zdążyć na”
(...)
„było, minęło”
„do widzenia pani”
(...)
„zadzwoń, pogadamy”
„czwórka albo dwunastka”
„ja tędy”
„my tam”
(W. Szymborska, „Ludzie na moście”, 1986)

POROZMAWIAJMY PO POLSKU!

Ćwiczenie 31. Proszę odpowiedzieć, wyrazić swoją opinię, podyskutować...

1. Jak rozumiesz powiedzenia:

- „Podróże kształcą”,
- „Wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej”?

2. Porównaj środki transportu:

- samochód, autobus i trolejbus;
- pociąg i autobus;
- tramwaj, metro i autobus.

Wzór: rower, samochód i samolot. Samochód jest szybszy niż rower, ale wolniejszy niż samolot. Samolot jest najwygodniejszy, a podróż nim jest najdroższa, ale i najszybsza. Rower jest najbezpieczniejszy, najbardziej ekologiczny – rowerem nie stoi się w korku i rowerzysta nie ma problemów z zaparkowaniem.

- Gdzie byłeś ostatnio? Opowiedz o tej podróży (czym jeździłeś? dokąd? z kim? kiedy? po co? jaka była wtedy pogoda? itp.). Czy tęskniłeś za domem?
- Czy w Twoim kraju wspomina się zmarłych? Kiedy i w jaki sposób?
- Czy zwyczaj Halloween przyjął się (przyjmie się) w Twoim kraju? Jakie jest Twoje zdanie na temat tego zwyczaju?
- Czy potrafisz powiedzieć coś o cmentarzu w Twojej okolicy: czy jest stary, może ktoś zasłużony jest tam pochowany, może są groby Polaków, jakieś ciekawe nagrobki...?
- Dowiedz się, jacy są polscy święci i kim byli? A jacy święci pochodzą z Twojego kraju?
- SMS, e-mail czy rozmowa telefoniczna? A może Skype? – co wolisz i dlaczego? Z kim można się tak komunikować i w jakich sytuacjach?
- Czy rodzice mogą / powinni odebrać, gdy dzwoni telefon komórkowy dzieci pod ich nieobecność? A brat – telefon siostry? Mąż żony? – Wypada / nie wypada, można / nie wolno?
- Czy przy rozmowach telefonicznych obowiązują jakieś zasady? Przygotuj savoir-vivre [*savu-ar-wiwr*] dla użytkowników telefonu komórkowego – o czym powinien pamiętać, czego unikać itp. (o której godzinie nie wypada zadzwonić, czy w weekend do wszystkich można telefonować, jak długo może trwać rozmowa, kto ją

kończy, kogo można poprosić o numer telefonu lub żeby do nas zadzwonił, kiedy i gdzie nie wypada rozmawiać przez telefon / odbierać telefon itp.?)

PISZEMY PO POLSKU

Ćwiczenie 32. Proszę napisać opowiadanie nt. „Podróż mojego życia” (20-25 zdań).

Ćwiczenie 33. Proszę napisać pozdrowienia z wycieczki:

- na kartce pocztowej,
- za pomocą SMS-a.

Proszę użyć: *Serdeczne / Gorące pozdrowienia z... przesyła / śle... • Moc słonecznych pozdrowień z... • Zwiedzam... • Pogodę mamy...*

Ćwiczenie 34. Proszę opisać stary, ciekawy nagrobek z cmentarza w Twojej miejscowości – może znajdziesz tam grób Polaka?

Ćwiczenie 35. Proszę napisać kondolencje – możesz wykorzystać zwroty podane w dziale „Powiedz to po polsku!” oraz podane poniżej:

Łączymy się / Towarzyszymy w smutku / bólu / żałobie... • Proszę przyjąć szczerze wyrazy współczucia z powodu... • Żegnać z wielkim bólem... • składa... / przesyła... • pogrążony w smutku / żałobie / rozpaczy...

POZNAJEMY POLSKĘ

*„Spieszmy się kochać ludzi – tak szybko odchodzą...”
(ks. Jan Twardowski)*

PAMIĘĆ O TYCH, KTÓRZY ODESZLI

Kult zmarłych zajmuje poczesne miejsce w religiach i kulturach większości społeczeństw – chrześcijańskich i niechrześcijańskich. W polskiej tradycji Zaduszki sprzęgły się w jedno święto z uroczystością Wszystkich Świętych. Obydwa te święta mają wielowiekową historię. (...) W Kościele katolickim ustanowiono w X wieku przypadającą 1 listopada uroczystość Wszystkich Świętych, poświęconą tysiącom bezimiennych męczenników i sprawiedliwych. Pod koniec X stulecia w słynnym klasztorze benedyktynów w Cluny we Francji, który odegrał olbrzymią rolę w jedenastowiecznej reformie Kościoła, zaczęto obchodzić w dniu 2 listopada święto, podczas którego zanoszono modły za dusze zmarłych wiernych. Zwyczaj obchodzenia Zaduszek, wywodzący się od tego święta, upowszechnił się w Kościele katolickim w ciągu dwu następnych stuleci. (...)

W uroczystość Wszystkich Świętych, 1 listopada, zgodnie z rytuałem kościelnym, wierni uczestniczą we mszy, idą na cmentarz, gdzie zapalają znicze na grobach. Nawiedzają groby również następnego dnia, czyli we właściwe Święto Zmarłych – Zaduszki. Przez cały listopad w kościele czytane są „wypominki” – imiona zmarłych, za których odmawia się modlitwy.

Dawniej wierzono, że dusze ludzi, którzy odeszli, przebywają w tych dniach wśród żywych. Dlatego zapraszano zmarłych do ich ziemskich domów, zostawiając na noc uchylone furtyki i drzwi. Powszechne było przekonanie, że odczuwają oni głód i pragnienie. (...)

Ludzie przekazywali sobie opowieści o spotkaniach z duszami zmarłych, które błąkały się po lasach, a od zmierzchu po cmentarzach i w pobliżu kościołów. (...) Wierzono, że istnieje silny związek między światem żywych i światem zmarłych, a dusze mogą obcować z żyjącymi. (...)

Od zamierzchłych czasów zmarłym oddawano cześć szczególną. Ongiś grzebano ich pod chatami i w ich pobliżu. Z biegiem wieków, w miarę szerzenia się chrześcijaństwa, na pochówki wydzielano specjalne miejsca, głównie przy kościołach (...). Z biegiem lat grobów na przykościelnych cmentarzach przybywało; zaczęło brakować miejsca na kolejne pochówki. (...) Toteż cmentarze przenoszono w rejony spokojniejsze, bardziej oddalone od ludzkich siedzib, co upowszechniło się na przełomie XIX i XX stulecia. (...)

Cmentarze sytuowano zazwyczaj na peryferiach wsi, przeważnie na niewielkich wzgórkach, w pewnym oddaleniu od pól uprawnych. (...)

Miejsce pochówku znakowano drewnianymi krzyżami z tabliczką. Kto był bogatszy, mógł wystawić krzyż z kamienia i nagrobek, umieszczając na nim stosowną tablicę z nazwiskiem zmarłego, datą urodzin i zgonu. Z biegiem czasu (wiek XIX-XX) do owych informacji dopisywano, wzorem ludzi zamożnych (którzy tak czynili co najmniej od 400 lat), rozmaite sentencje, wiersze okolicznościowe – wyrazy żałoby i pamięci. Zmiany te dotyczyły zarówno cmentarzy miejskich, jak i małych cmentarzyków wiejskich. (...)

Ogień na grobach

Są wyrazem naszej pamięci o tych, którzy odeszli; również o nieznanym i opuszczonym. W przeszłości rozniecano je także na polach, na rozstajach dróg, na grobach ludzi zmarłych gwałtowną śmiercią. Ogień potrzebny był zarówno umarłym, jak i żywym. Jednych oczyszczał i, jak wierzone, ogrzewał; drugich zabezpieczał przed złymi i złośliwymi istotami z tamtego świata.

Powszechnym zwyczajem była i jest dbałość o miejsca pochówku, odzwierciedlająca głęboko utrwaloną potrzebę pamięci o przodkach. (...)

**Zuzanna Śliwa, „Zwyczaje rodzinne. Dom polski”, R. Hryń-Kuśmierk, „Rok polski” (fragm.),
Wyd. Podsiedlik-Raniowski i Spółka, Poznań 1998**

Czy wiesz, że...

I XI na wielu polskich cmentarzach prowadzone są kwesty (zbiórki pieniędzy) na renowację starych nagrobków – kwestują znane osobistości kultury i mediów. Inicjatorem był Jerzy Waldorff (pisarz i działacz społ.), który w ten sposób ratował nagrobki Powżek.

Czy wiesz, że...

A. Mickiewicz w „Dziadach” cz. II opisał pogański zwyczaj (dziady) związany ze zmarłymi.

Ćwiczenie 36. Proszę zastąpić podkreślone wyrazy ich synonimami.

1. Kult zmarłych zajmuje poczesne miejsce w religiach i kulturach większości społeczeństw – chrześcijańskich i niechrześcijańskich. 2. W polskiej tradycji Zaduszki sprzęgły się w jedno święto z uroczystością Wszystkich Świętych. 3. Wierni uczestniczą we mszy. 4. Dawniej wierzone, że dusze ludzi, którzy odeszli, przebywają w tych dniach wśród żywych. 5. Od zamierzchłych czasów zmarłym oddawano cześć szczególną. 6. Cmentarze sytuowano zazwyczaj na peryferiach wsi. 7. Umieszczano stosowną tablicę z nazwiskiem zmarłego, datą urodzin i śmierci. 8. Dopisywano, wzorem ludzi bogatyh, rozmaite sentencje, wiersze okolicznościowe. 9. Zmarłych, po owinięciu w całun, grzebano w grobach. 10. Ogień zabezpieczał przed złymi i złośliwymi istotami z tamtego świata.

Ćwiczenie 37. Proszę, nie cytując fragmentów tekstu, odpowiedzieć na pytania:

1. Skąd wzięła się tradycja obchodzenia w Polsce listopadowych świąt?
2. Jak ludzie oddają cześć zmarłym?

3. Co świadczy o tym, że dawniej ludzie wierzyli w silny związek między światem żywych i światem zmarłych?
4. Gdzie i jak dawniej grzebano zmarłych?

„Wszyscy święci balują w niebie...”
Budka Suflera

ZOSTAŃ MISTRZEM POLSKIEJ ORTOGRAFII!

1. Nazwy regionów oraz nazwy geograficzne piszemy dużymi literami: *Wielkopolska, Podkarpacie, Morze Bałtyckie*. **UWAGA!** *Morze Bałtyckie*, **ale:** *morze Bałtyk*; *Półwysep Helski*, **ale:** *półwysep Hel*.

Również nazwy mieszkańców regionów piszemy dużymi literami: *Wielkopolanin, Ślązaczka...*

Natomiast przymiotniki utworzone od nazw geograficznych (*wielkopolski, podkarpacki...*) piszemy małymi literami, jeśli nie wchodzą w skład nazwy – dlatego: *południowa Ukraina*, **ale:** *Ameryka Południowa*. Nazwy województw piszemy także małymi literami: *obwód lwowski, województwo podkarpackie* – *Mieszkam w podkarpackim* (województwo) *już 5 lat*. **Ale:** *Mieszkam w Podkarpackiem* (region) *już 5 lat*.

2. Pisownia polskich nazwisk nie zawsze jest zgodna z zasadami polskiej ortografii: *Dembowski* (**ale:** *dębu*), *Skura* (**ale:** *skóra!*).

3. Przymiotniki złożone typu *południowo-zachodni* piszemy za pomocą łącznika, gdyż oba człony są tu równorzędne semantycznie: wiatr jest i południowy, i zachodni – podobnie: *firma polsko-niemiecka, flaga biało-czerwona*. Jeżeli jest to nazwa geograficzna, to oba człony piszemy dużą literą, np.: *Wyżyna Krakowsko-Częstochowska*.

4. *zagranicę* ≠ *za granicę*, *zagranicą* ≠ *granicą*, *z zagranicy* ≠ *zza granicy* – należy rozróżnić podwójne znaczenie tego rzeczownika, od czego zależy pisownia z przyimkami (łączna lub rozłączna): *zagranica* = kraj lub kraje leżące poza granicami danego państwa, *za granicą* = za linią graniczną: *Moja babcia nigdy nie była zagranicą*. (= w innych krajach)
Nocowaliśmy tuż za granicą. (= za linią graniczną)

5. W zakończeniach: *-ów, -ówka, -ówna* piszemy *ó*: *Kraków, złotówka, Nowakówna*; wyjątki: *skuwka* (od *kuć*), *zasuwka* (od *zasuwać*).

Ćwiczenie 38. Proszę wybrać małe lub wielkie litery (zob. też temat 2., 4.).

(P / p)ółnocno-(Z / z)achodnia (P / p)olska	(M / m)orze (K / k)aspijskie
(P / p)ółwysep (B / b)ałkański	(W / w)ojewództwo (M / m)azowieckie
bezrobocie w (M / m)łopolskiem	(A / a)fryka (P / p)ołudniowa
(O / o)cean (P / p)acyfik	(Z / z)agłębie (Ś / ś)ląsko-(D / d)ąbrowskie
(W / w)łoskie (A / a)lpy	(J / j)ezioro (G / g)opło
sympatyczny (Ś / ś)lązak	wakacje na (P / p)omorzu

Ćwiczenie 39. Proszę utworzyć przymiotniki i zapisać je poprawnie.

Wzór: sok jabłkowy i gruszkowy – *sok jabłkowo-gruszkowy*

województwa południowe i wschodnie –	program radiowy i telewizyjny –
powieść historyczna i przygodowa –	aktor filmowy i teatralny –
granica polska i białoruska –	pracownia fizyczna i chemiczna –

Ćwiczenie 40. Proszę wybrać właściwą formę z nawiasów.

mieszkać (zagranicą / za granicą)

sprowadzać towary (z zagranicy / zza granicy)

dostać paczkę (z zagranicy / zza granicy)

wyjechać (zagranicę / za granicę)

zwiedzić (zagranicę / za granicę)

pracować (zagranicą / za granicą)

Ćwiczenie 41. Proszę dopisać zakończenia: -ów, -ówka, -ówna.

panna Pilch__

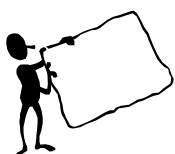
leśnicz__

klas__

rodzina Bosak__

mieszkanie państwa Kamel__

Ania Macioch__

GRAMATYKA Z WIERSZYKA

Wisława Szymborska „Dworzec” (fragm.)

Nieprzyjazd mój do miasta N.
Odbył się punktualnie.

Zostałeś uprzedzony
niewysłanym listem.

Zdążyłeś nie przyjść
w przewidzianej porze.

Pociąg wjechał na peron trzeci.
Wysiadło dużo ludzi.

Uchodził w tłumie do wyjścia
brak mojej osoby.
Kilka kobiet zastąpiło mnie
pospiesznie
w tym pośpiechu.

Do jednej podbiegł
ktoś nie znany mi,
ale ona rozpoznała go
natychmiast.

Oboje wymienili
Nie nasz pocałunek,
Podczas czego zginęła
Nie moja walizka.

(...)

(W. Szymborska, „Sto pociech”, 1967)

Proszę zmienić słowa wiersza („Dworzec”) tak, by opowiadał logiczną historię.

Wzór: *Przyjazd* mój do miasta N.
Odbył się punktualnie.

Julian Tuwim „Lokomotywa”

Stoi na stacji lokomotywa,
Ciężka, ogromna i pot z niej spływa:
Thusta oliwa.
Stoi i sapie, dyszy i dmucha,
Zar z rozgrzanego jej brzucha bucha:
Buch – jak gorąco!
Uch – jak gorąco!
Puff – jak gorąco!
Uff – jak gorąco!
Już ledwo sapie, już ledwo zipie,
A jeszcze palacz węgiel w nią sypie.
Wagony do niej podoczepiali
Wielkie i ciężkie, z żelaza, stali,
I pełno ludzi w każdym wagonie,
A w jednym krowy, a w drugim konie,
A w trzecim siedzą same grubasy,
Siedzą i jedzą tłuste kielbasy,
A czwarty wagon pełen bananów,
A w piątym stoi sześć fortepianów,
W szóstym armata – o! jaka wielka!
Pod każdym kołem żelazna belka!
W siódmym dębowe stoły i szafy,
W ósmym słoń, niedźwiedź i dwie żyrafy,
W dziewiątym – same tuczone świnie,
W dziesiątym – kufry, paki i skrzynie.
A tych wagonów jest ze czterdzieści,
Sam nie wiem, co się w nich jeszcze mieści.
Lecz choćby przyszło tysiąc atletów
I każdy zjadłby tysiąc kotletów,
I każdy nie wiem jak się wyteżał,
To nie udźwigną – taki to ciężar!
Najpierw – powoli – jak żółw – ociężale,
Ruszyła – maszyna – po szynach – ospale,
Szarpnęła wagony i ciągnie z mozołem,
I kręci się, kręci się koło za kołem,
I biegu przyspiesza, i gna coraz prędzej,
I dudni, i stuka, łomoce i pędzi,
A dokąd? A dokąd? A dokąd? Na wprost!
Po torze, po torze, po torze, przez most,
Przez góry, przez tunel, przez pola, przez las,
I spieszy się, spieszy, by zdążyć na czas,
Do taktu turkoce i puka, i stuka to:
Tak to to, tak to to, tak to to, tak to to.
Gładko tak, lekko tak toczy się w dal,
Jak gdyby to była piłeczka, nie stal,
Nie ciężka maszyna, zziajana, zdyszana,
Lecz fraszka, igraszka, zabawka blaszana.
A skądże to, jakże to, czemu tak gna?
A co to to, co to to, kto to tak pcha,
Że pędzi, że wali, że bucha buch, buch?
To para gorąca wprawiła to w ruch,
To para, co z kotła rurami do tłoków,
A tłoki kołami ruszają z dwóch boków

I gnają, i pchają, i pociąg się toczy,
Bo para te tłoki wciąż tłoczy i tłoczy,
I koła turkocą, i puka, i stuka to:
Tak to to, tak tak to to, tak to to...
(J. Tuwim, „Lokomotywa”, Wyd. G&P, 2007)

Proszę przeczytać wiersz, oddając jego rytm (odjazd pociągu).

9. Co ci dolega?

A jednak Wiktor przeziębził się... Jest już w Warszawie. Rano wstał z bólem głowy, kaszlem i zatkanym nosem...

Adam — Nosek czerwony, oczka jakieś takie niewyraźne... Bardzo cierpisz?

Wiktor — No, chyba mnie dopadło... Coś mnie rozbiera. Łamie mnie w kościach. Ale grunt to nie dać się chorobie. Idę!

Adam — Daj spokój, masz temperaturę. Dlaczego się nie połóżysz? Chcesz dostać zapalenia płuc?

Wiktor — Nic mi nie będzie. Jutro przejdzie.

A jednak nie przeszło. Wieczorem dostał dreszczy, nie mógł jeść – tak bolało go gardło. Nie pomogła herbata z sokiem malinowym ani mleko z miodem. Rano poszedł do lekarza.

Wiktor — Dzień dobry, pani doktor. Chyba mam...

Lekarka — Katar, kaszel, gorączka, dreszcze i tak dalej?

Wiktor — Skąd pani wie?

Lekarka — Od rana miałam już dziesięciu takich pacjentów. Taka pogoda... Zaczyna się epidemia grypy. A ma pan jeszcze jakieś inne objawy?

Wiktor — Tak, rano miałem krwotok z nosa. W nocy nie mogłem spać – bolał mnie brzuch, serce, płuca, plecy, właściwie wszystko – jakbym był połamany. Jest mi niedobrze. Nie mam apetytu. Czuję się coraz gorzej.

Lekarka — A jaką ma pan temperaturę?

Wiktor — Nie wiem, nie mierzyłem.

Lekarka — Proszę zmierzyć, tu jest termometr...

***

Lekarka — O! 38 i 8 kresek. Najgorzej będzie jutro. Ale przejdzie. Muszę pana zbadać. Proszę się rozebrać... Oddychać, nie oddychać... Proszę pokazać mi gardło. Taaaak. Cóż, nic podejrzanego nie słyszę. Proszę jednak poleżeć kilka dni w łóżku i zażywać te lekarstwa, które panu przepiszę. Tabletki 3 razy dziennie po dwie, syrop w razie kaszlu i profilaktycznie 2 razy dziennie po jedzeniu, po jednej łyżce stołowej, witamina C, krople do nosa – zwłaszcza na noc, będzie panu lepiej się spało i oddychało. Proszę sobie też kupić coś przeciwgorączkowego, gdyby temperatura nie spadała albo była wyższa. Na razie antybiotyk nie jest tu potrzebny. Musi się pan cieplej ubierać, zdrowiej odżywiać i więcej odpoczywać. To jest recepta dla pana, proszę.

Wiktor wraca od lekarza.

Adam — No i co?

Wiktor — Cóż, jestem chory, źle się czuję, ogólne osłabienie. A do tego jeszcze schodząc po schodach, potknąłem się i upadłem – teraz boli mnie jeszcze głowa i noga.

Adam — A mnie ząb rozboleł – górna czwórka z prawej strony. Chyba wypadła mi plomba. Muszę iść do dentysty, a tak nie lubię... Zadzwoń, żeby się zarejestrować.

Dzwoni...

Adam — Halo, czy to przychodnia lekarska?

Pielęgniarka — Tak, słucham...

Adam — Chciałbym się zarejestrować do dentysty.

Pielęgniarka — Był pan już u nas?

Adam — Nie, pierwszy raz.

Pielęgniarka — Najbliższy termin dopiero za tydzień. Czy w następną środę o 17.00 do doktora Kuśniewicza odpowiada panu?

Adam — W następną środę... dobrze.

Pielęgniarka — Proszę mi podać imię i nazwisko.

Adam — Adam Nowaczyński.

Pielęgniarka — 10 XI, godzina 17.00, dr Kuśniewicz, II piętro, gabinet 24. Proszę przynieść dowód ubezpieczenia zdrowotnego.

Adam wraca do pokoju. Niestety, Wiktor czuł się już tak źle, że leżał i wyglądało, jakby się dusił. Adam wzywa pogotowie.

Dyspozytorka — Pogotowie, słucham?

Adam — Kolega jest bardzo chory, leży prawie nieprzytomny, ma wysoką gorączkę i problemy z oddychaniem.

Dyspozytorka — Proszę podać adres...

Stan Wiktora był dość ciężki i pogotowie przywiozło go do szpitala. Adam, Tania i Marysia odwiedzają Wiktora w szpitalu.

Tania — Przepraszam, panie doktorze, czy może nam pan powiedzieć, jaki jest stan naszego kolegi?

Lekarz — Wszystko jest już w porządku.

Adam — A co właściwie jest Wiktorowi?

Lekarz — Zapalenie oskrzeli, które połączyło się z silnym zatruciem. Musiał coś zjeść... Ale po zastosowaniu odpowiednich leków i spokojnym odpoczynku jest już całkiem dobrze. Do wesela wasz kolega wyzdrowieje!

Ćwiczenie 1. Rozsypane części zdania proszę połączyć ze sobą tak, aby powstały pełne zdania – czasami wielokrotnie złożone.

Wzór: *Wiktor nie chce iść do lekarza, ponieważ uważa, że samo przejdzie, a on musi być na zajęciach.*

0. Wiktor nie chce iść do lekarza,

1. Wiktor jest chory,
2. Ponieważ czuł się coraz gorzej,
3. Pani doktor powiedziała,
4. Lekarka radzi Wiktorowi,
5. Adam rejestruje się do dentysty,
6. Adam wezwał pogotowie,
7. Koledzy odwiedzają Wiktora,

- a) gdyż jego kolega czuł się bardzo źle,
- b) bo zmarł,
- c) i boli go ząb.
- d) postanowił pójść do lekarza.
- e) **i musi być na zajęciach.**
- f) żeby leżał w łóżku i zażywał lekarstwa,
- g) że ludzie chorują,
- h) i rozmawiają z lekarzem o jego stanie zdrowia.
- i) **ponieważ uważa, że samo przejdzie**
- j) kiedy był na cmentarzu w Sanoku.
- k) dlatego że wypadła mu plomba
- l) i miał problemy z oddychaniem.
- m) nic nie pomagało i wszystko go bolało,
- n) który leży w szpitalu poważnie chory
- o) bo jest jesień i panuje epidemia grypy.
- p) aż wyzdrowieje.

Ćwiczenie 2. Proszę ułożyć dialog Wiktora z lekarzem na drugi dzień, kiedy Wiktor poczuł się lepiej.

Ćwiczenie 3. Proszę ułożyć dialog między Adamem i dentystą (słownictwo – zob. „Słowo za słowem”).

TE POLSKIE SŁÓWECZKA...

cierpliwość – терпение
cierpienie – страдание

wątroba – печень
pieczeń – жаркое

odpoczywać – отдыхать
oddychać – дышать
dyszeć – тяжело дышать

czaszka – череп	chorować – болеть
чашка – filiżanka	boleć, ubolewać – болеть, сожалеть
	bolejemy, ubolewamy ≠ болеем
	kibicować – болеть
lekarz ogólny, internista – терапевт	
lekarz ogólny, internista ≠ terapeuta	skarżyć się (o dolegliwościach) – жаловаться
	żałować – жалеть
grypa (r.ż. – ta) – NIE!!! r.m. -ten gryp	
diagnoza (r.ż. – ta) – NIE!!! r.m. -ten diagnoz	
ból (r.m. – ten) – NIE!!! r.ż. -ta-ból	

Ćwiczenie 4. Proszę wybrać właściwą formę z nawiasów.

1. W naszej szkole panuje epidemia (grypa / grypy). 2. Żeby pracować w przedszkolu, trzeba mieć dużo (cierpliwości / cierpienia) do dzieci. 3. W muzeum widzieliśmy szkielet i (czaszkę / filiżankę) dinozaura. 4. Mój synek od dłuższego czasu (żałuje / skarży się) na ból brzucha. 5. Czy lekarz postawił już (diagnoz / diagnozę)? 6. Powinieneś przestrzegać diety, bo przecież boli cię (wątroba / pieczeń). 7. Lubimy (odpoczywać / oddychać) w górach, bo można tam (oddychać / dyszeć) świeżym powietrzem. 8. (Ten / Ta) ból jest nie do zniesienia! 9. Ostatnio często mam gorączkę, chyba wybiorę się do naszego (terapeuty / internisty). 10. (Bolał / Chorował) nad swoim losem.

S Ł O W O   Z A   S Ł O W E M

☒ Pogotowie ratunkowe (karetka pogotowia). Szpital. Przychodnia. Sanatorium. Uzdrowisko. Apteka. Recepta. Zwolnienie lekarskie. Strzykawka. Termometr. Gips. Bandaż. Lek / lekarstwa – na receptę / bez recepty. Tabletki.* Syrop. Krople. Maść. Krem. Ziółka (zioła). Okład. Zastryk. Kroplówka. Płukanie (żołądka). Szczepienie.

Ból. Epidemia (grypy). Ciśnienie (krwi) – obniżone (za niskie) / podwyższone (za wysokie). Badanie (krwi) / USG. Zabieg. Operacja. Znieczulenie. Prześwietlenie. Pierwsza pomoc. Diagnoza lekarska. Objawy. Przeciwwskazania.

* potocznie: pigułki, pastylki, proszki

Choroby i dolegliwości: Katar. Kaszel. Chrypka. Grypa. Angina. Przeziębienie. Zatrucie pokarmowe. Biegunka. Ospa wietrzna. Różyczka. Odra.* Świnka. Zapalenie wyrostka robaczkowego. Zapalenie płuc. Zapalenie oskrzeli. Żółtaczk. Migrena. Nadciśnienie. Zawał. Wylew. Rak. AIDS / aids. Alergia na...** (uczulenie). Wysypka. Zapalenie. Zacerwienie. Obrzęk. Otarcie. Zadrapanie. Stłuczenie. Skaleczenie. Złamanie nogi / ręki / kręgosłupa. Rana.

*** ☒ Niepełnosprawny (fizycznie / umysłowo). Niewidomy (= ociemniały). Nie(do)słyszący. Niemy. Głuchoniemy. Upośledzony.

* *odra* – choroba (ros. *корь*), ale także nazwa drugiej co do wielkości rzeki polskiej: Odra.

** też żartobliwie o kimś / czymś, kogo / czego nie lubimy: *Mam alergię na gotowanie.*

*** Dziś już raczej nie mówimy: *kaleka, ślepy, głuchy.*

Pacjent: Zachorować ≠ wyzdrowieć. Przeziębienie. Zarazić się (*czym?*). Kaszleć. Kichać. Wymiotować.* Zatrucić się (*czym?*). Złamać / skrócić nogę. Uderzyć się w... . Stłuc (kolano). Skaleczyć się (w rękę). / Skaleczyć rękę. Zadrapać się w... . Zranić się w... . Spuchła mi (noga). (Za)goić się (*Rana już się zagoiła.*). Zażywać / przyjmować / brać lekarstwa. Smarować (rozsmarować) / stosować maść. Zakropić (oczy). Połknąć / ssać (tabletkę). Płukać (gardło). Wygrzać się.

swędzi (ręka) • piecze (oko) • drapie (w gardle) • kłuje (w boku)

* żartobliwie: *jechać do Rygi, puścić pawia, haftować*

Lekarz: Badać. Osłuchać chorego. Zmierzyć ciśnienie. Postawić diagnozę. Przepisać lekarstwa = wypisać receptę. Wypisać zwolnienie. Zakładać gips. Bandażować (rękę). Opatrywać ranę. Zmienić opatrunek. Unieruchomić (nogę). Zrobić prześwietlenie (zdjęcie rentgenowskie) ręki, zęba... Zrobić USG. Operować. Udzielić pierwszej pomocy. (Za)szczepić przeciwko...

Pacjent. Pielęgniarka. Farmaceuta (aptekarz). Lekarz. Dentysta. Okulista. Laryngolog. Dermatolog. Ginekolog. Pediatra. Chirurg. Lekarz podstawowej opieki zdrowotnej.

Ząb (zęby): mleczny (mleczak) ≠ stały, trzonowy, mądrości • jedynka, dwójka... (zob. temat 4.) – górna / dolna, lewa / prawa (prawa dolna piątka);

ząb zdrowy ≠ zepsuty – dziura w zębie. Próchnica. Ubytek.

wyrwać = usunąć ząb* • leczyć / borować (wiercić) / plombować ząb • usuwać kamień nazębny • wybielać zęby

Plomba. Proteza zębowa. Aparat na zęby. Korona.

* potocznie Polacy powszechnie mówią ~~wyrwać zęba~~, jednak to nie jest poprawne

Dużo zdrowia! • Wracaj szybko do zdrowia! • Na zdrowie!

Ćwiczenie 5. Proszę wstawić odpowiednie wyrazy we właściwej formie, a czasowniki – w bezokoliczniku lub w czasie przeszłym.

Wzór: Do chorego przyjechało na sygnale pogotowie.

a)

1. ... przygotowała strzykawkę i igłę, a potem zrobiła mi ... . 2. Leszek źle się czuje i nie może iść do pracy, dlatego lekarz dał mu ... . 3. Teraz już w szkole uczniowie uczą się, jak udzielać ... . 4. Ból gardła i gorączka to są typowe ... anginy. 5. Moja mama ma nadciśnienie, więc musi często mierzyć sobie ... . 6. Nasze dziecko ma ... na mleko. 7. Nie bój się, dentysta na pewno da ci ... i nic nie będziesz czuć. 8. Z tą wysypką powinieneś pójść do lekarza, najlepiej do ... . 9. Małym dzieciom wypadają ... mleczne. 10. Zarejestrowałam się do dentysty, bo wypadła mi ... .

b)

1. Tego zęba nie da się już wyleczyć, trzeba go – niestety – ... . 2. Nasza córeczka ... ospą od innych dzieci w przedszkolu. 3. Kucharz ... w palec przy krojeniu chleba. 4. Nie pamiętam, jak mam ... te krople i czy te tabletki trzeba połknąć czy ... ? 5. Na ścieżce leżał drut, który ... dziecko w nogę – na szczęście krew mu nie leciała.

Ćwiczenie 6. Proszę dopisać rzeczowniki związane ze zdrowiem – jeśli nie ma innych, mogą być odczasownikowe (-anie / -enie):

chorować – *choroba*

bandażować –

☉zranic –

boleć –

opatrywać –

złamać –

kaszleć –

operować –

stłuc –

przeziębic się –

znieczulać –

skaleczyć –

badać –

prześwietlać –

zadrapać –

Ćwiczenie 7. Proszę uzupełnić wyrazami z ramki formułkę z reklamy leków:

lek • farmaceuta • użyciem • zdrowiu • ulotki

Przed ... zapoznaj się z treścią ... dołączonej do opakowania bądź skonsultuj się z lekarzem lub... , gdyż każdy... niewłaściwie stosowany zagraża Twojemu życiu lub ... .

CZĘŚCI CIAŁA

Mózg. Płuco. Serce. Wątroba. Żołądek. Nerki.

Głowa: Twarz (buzia). Policzek. Broda. Włosy. Czoło. Nos. Brwi. Ucho – uszy. Ząb – zęby. Wargi dolna + górna = usta. Język. Oko – oczy: powieka, rzęsy, źrenica.

Tułów: Kark. Szyja. Plecy. Kręgosłup. Piersi. Brzuch. Pępek. Biodra. Pośladki (pupa).

Ręka: Ramię. Przedramię. Łokieć. Dłoń. Palec. Paznokieć – paznokcie.

Noga: Udo. Kolano. Łydka. Stopa. Pięta.

Szkielet. Czaszka.

Czuję się źle / okropnie / fatalnie / beznadziejnie / strasznie.

Jest (było / będzie) mi zimno ≠ gorąco / niedobrze / duszno / słabo.

Jest mi niedobrze (~~≠ Jest mi źle!~~) = Chce mi się wymiotować. / Mam nudności. / Mdli mnie.

Chce mi się pić / spać.

Boli mnie głowa / brzuch / noga...

Mam katar / kaszel / dreszczę / gorączkę = temperaturę / biegunkę / chrypkę...

Jestem chory (zachorowałem) na grypę / anginę... = Mam grypę / anginę..

Ćwiczenie 8. Proszę uzupełnić tabelkę.

	narząd zmysłu	czynność	zmysł
	<i>nos</i>	<i>wąchać / czuć</i>	<i>węch</i>
?			
			
			

Przychodzi baba do lekarza...

– Musimy zrobić pani zdjęcie czaszki.

– O, nie! Nie dam sobie jej zdjąć!

Ćwiczenie 9. Proszę odpowiedzieć:

1. Jak myślisz, co ludzi najczęściej boli? 2. Jak się czujesz, kiedy jesteś przeziębiony? Co Cię boli? Co Ci się chce, a czego Ci się nie chce? 3. Jak się czujesz, kiedy dzień wcześniej późno poszedłeś spać? 4. Jak się czujesz, jadąc autobusem, w którym jest tłok i nie ma wolnych miejsc, a za oknem jest upał? 5. Jakie są objawy grypy?

Jak często...?

raz		dzień	=	dziennie
2, 3... razy	na →	tydzień	=	w tygodniu
		miesiąc	=	w miesiącu
		rok	=	w roku

codziennie (co godzina, co niedziela...*) – co tydzień – co miesiąc – co rok

* potocznie: co godzinę, co niedzielę...

Ćwiczenie 10. Proszę odpowiedzieć, jak często:

- chorujesz?
- chodzisz do kina / do szkoły – na uczelnię – do pracy / do sklepu?
- odwiedzasz dentystę / fryzjera / kosmetyczkę / salon z telefonami / ulubioną stronę internetową?
- jeździsz do babci?

e) odbierasz pocztę elektorniczną?

f) dzwoniisz do rodziców?

RADA

Prośba o radę	Rada	Odpowiedź na radę
Chciałbym cię prosić o radę... Co mi radzisz? Co zrobiłbyś na moim miejscu?	Radzę ci... Dlaczego nie...? Na twoim miejscu... Czy mogę ci coś doradzić?	Dziękuję ci za radę – to dobra rada / dobry pomysł. Wiesz, masz rację... Nie podoba mi się ten pomysł.
Co, według ciebie, powinienem zrobić?	Według mnie... / Moim zdaniem... / Uważam, że... / Sądzę, że... / Myślę, że... powinieneś...	To chyba nie jest dobry pomysł.
Jak myślisz / sądzisz, co powinienem zrobić?		
Reakcja na niechcianą radę		
Wybacz, ale nie prosiłem cię o radę. Przepraszam, ale to nie twoja sprawa / rzecz. Co cię to obchodzi? Sam wiem, co mam robić.		Nie wtrącaj się w moje sprawy. Nie mieszaj się do tego. Pilnuj lepiej swojego nosa. Zajmij się lepiej swoimi sprawami.

Ćwiczenie 11. Proszę dopasować rady do sytuacji.

A

0. Anna zgubiła klucze od mieszkania.

1. Ktoś włamał się do mojego samochodu.
2. Od miesiąca bolą mnie oczy.
3. Paweł nie zdał egzaminu z filozofii.
4. Ktoś mi ukradł kartę do bankomatu.
5. Pani Śliwińska pokłóciła się ze swoim mężem.
6. Jest mi smutno, czuję się samotna.
7. Ciągłe nie mam czasu.
8. Oni nie rozumieją zadania z matematyki.
9. Nasze dziecko jest nieposłuszne.
10. Boję się dentysty.
11. Przy kasie okazało się, że nie wziąłem ani karty, ani portfela z pieniędzmi.

B

- a) Może powinnaś odwiedzić znajomych?
- b) Niech poproszą kolegów, żeby im wytłumaczyli.
- c) Skorzystaj ze znieczulenia miejscowego.
- d) Powinna dobrze poszukać – może ma je w torebce?**
- e) Musi się teraz uczyć do poprawki.
- f) Dlaczego nie pójdziesz do okulisty?
- g) Warto spróbować porozmawiać z nim jeszcze raz.
- h) Trzeba planować sobie każdy dzień i mniej pracować.
- i) Należy zgłosić to policji.
- j) Możesz poprosić o odłożenie towaru.
- k) Zasięgnijcie rady u psychologa.
- l) Musisz natychmiast zgłosić to w swoim banku.

UCZUCIA I PRZEŻYCIA

ból • żal • cierpienie • rozpacz • bezsilność • współczucie • wzruszenie • smutek • przykrość • niepokój • zdenerwowanie • obawa • strach • przerażenie • lęk • gniew • złość • wściekłość • oburzenie • wstyd • tęsknota • nostalgia • miłość • zdumienie • zdziwienie • rozczarowanie • zawiedzenie • niezadowolenie • zniecierpliwienie • znudzenie • niesmak • radość • zadowolenie • ulga

ogarnąć – ogarniać (*ogarnęło mnie*) (*co?*)

wywołać – wywoływać (*co?*)

wyrazić – wyrażać (*co?*)

okazać – okazywać (*co?*)

odczuć / poczuć – odczuwać (*co?*)

doznać – doznawać (*czego?*)

doświadczyć – doświadczać (*czego?*)

być pod wrażeniem (*czego?*)

mieć wrażenie, że...

odnieść – odnosić wrażenie, że...

sprawić – sprawiać wrażenie (*jakiego?*)

wywrzeć – wywierać wrażenie

zrobić – robić wrażenie

Ćwiczenie 12. Proszę nazwać uczucia. Co odczuwasz, kiedy:

Wzór: Kiedy zdałem egzamin, *odczuwam radość, zadowolenie, ulgę...*

- a) *zdałaś(eś) egzamin* / nie zdałaś(eś) egzaminu / jesteś przed testem;
- b) kończą się wakacje / urlop / święta / kurs w Polsce;
- c) było włamanie do Twojej piwnicy i ukradziono Ci nowy rower;
- e) Twoja siostra znowu wzięła sobie bez pytania Twój aparat fotograficzny;
- f) ktoś zwrócił Ci uwagę za niewłaściwe zachowanie i miał rację / nie miał racji;
- g) dawno nie widziałeś swojej dziewczyny / chłopaka, przyjaciela, rodziców, dziadków;
- h) Twój komputer znowu się zawiesił;
- i) Twoja ulubiona partia polityczna albo kandydat na prezydenta przegrali w wyborach;
- j) jesteś na granicy polsko-ukraińskiej / polsko-białoruskiej / polsko-rosyjskiej, czekasz 3 godziny w samochodzie i nic się nie dzieje;
- k) otrzymałeś niesprawiedliwą ocenę w szkole;
- l) Twoja dziewczyna / Twój chłopak powiedział(a) Ci: „Zostańmy przyjaciółmi”;
- ł) otrzymałeś nagrodę, na którą nie zasłużyłeś;
- m) dentysta powiedział Ci, że masz jeszcze 3 ubytki w zębach;
- n) tylko Ciebie jednego nie zaproszono na imprezę.

Podaj jeszcze inne sytuacje, kiedy odczuwasz coś szczególnie mocno.

Ćwiczenie 13. Proszę wstawić odpowiednie czasowniki w czasie przeszłym lub teraźniejszym.

0. Dopiero wtedy (*ja*) poczułem ulgę. 1. (*ja*) ... wrażenie, że ktoś nas właśnie obserwuje. 2. Obraz ten ... na mnie ogromne wrażenie. 3. I wtedy ... mnie przerażenie. 4. Kiedy go opuściła, ... żal, smutek i wielką pustkę. 5. Wiersz ten ... nostalgę. 6. Człowiek ten ... wrażenie chorego i zmęczonego życiem. 7. (*ja*) ... wrażenie, że mnie nie rozumiesz. 8. Wy tego nie rozumiecie, bo nigdy nie ... tylu cierpień, co oni. 9. Nie lubię, kiedy ludzie ... mi współczucie. 10. Wszyscy ... pod wrażeniem jego przemówienia.

Ćwiczenie 14. Proszę odpowiedzieć, jakie stany emocjonalne wyrażają gesty, mimika itp.

Wzór: pięści zaciśnięte, czoło zmarszczone, usta przygryzione – *złość*

- a) łzy, szlochanie –
- b) śmiech, klaskanie w dłonie, podskoki –
- c) niespokojny wzrok, obgryzanie paznokci –
- d) czerwona twarz, wymachiwanie rękami –

HOMONIMY ZDROBNIENŃ CZĘŚCI CIAŁA

główka • karczek • kolanko • kostka • nosek • nóżka • oczko •
paluszki • piętka • ramiączko • rączka • *stopka* • szyjka • uszko • ząbek • żyłka

Ćwiczenie 15. Proszę dobrać odpowiednie homonimy i wstawić je we właściwej formie – każdy może być użyty tylko raz.

0. W nagłówku proszę podać tytuł, a w stopce dokumentu numer strony. 1. Chciałabym uszyć sobie bluzkę z ... . 2. Musisz kupić nową ... do wędki. 3. Trzymaj kubek za ... ! 4. Popatrz, chyba poszło ci ... w rajstopach.

5. Do bigosu wystarczy skroić jedną małą ... kapusty. 6. Muszę iść do krawcowej, bo w tej sukience spada mi ... 7. Dziwny kształt ma ... tej butelki. 8. Nie sparzysz się, jeśli będziesz trzymać rondel za ... . 9. Ten fotel stoi krzywo – chyba złamała się mu jedna ... . 10. Nie możemy grać, bo zgubiła się nam gdzieś ... do gry. 11. Żeby galareta była smaczniejsza, można dodać 3-4 ... czosnku. 12. Te buty są prawie nowe, a już zdarły im się ... . 13. Muszę wezwać hydraulika – pękło ... pod zlewem. 14. Nie ma nic do jedzenia, jest tylko sucha ... chleba. 15. Wolicie ... z makiem czy z solą?

***

Prefiksy przeciw- i anty-

Wyrazy (rzeczowniki i przymiotniki) z tymi prefiksami (przedrostkami) mają znaczenie jako: „zapobiegający czemuś, chroniący przed czymś, walczący z czymś, skierowany przeciwko czemuś”.

Zazwyczaj **przeciw-** łączy się z rzeczownikami i przymiotnikami rodzimymi, a **anty-** – z wyrazami obcego pochodzenia, ale nie zawsze: *przeciwzapalny, antysemitki*, ale: *antywojenny*. **Pamiętaj o pisowni: łącznej i rozłącznej!** (zob. temat 2.)

Syrop *przeciwkaszlowy*, ale też: *na kaszel / od kaszlu*.

Ćwiczenie 16. Proszę dodać przedrostki: przeciw- lub anty- (zob. teoria).

<i>antyteza</i>	tabletki ...gorączkowe
...wskazania	znaczenie ...wstawne
☉manifestacja ...rządowa	☉drzwi ...włamaniowe
okulary ...słoneczne	światła ...mgielne
działania ...korupcyjne	płaszcz ...deszczowy

JAK MÓWIĄ POLACY?

coś komuś (nie) wyszło na zdrowie – (nie)dobrze coś na kogoś wpłynęło, dało pozytywne rezultaty albo nie dało

chodzić jak ból po kościach – kręcić się bez zajęcia, niczym się nie zajmować

dostawać białej gorączki – złościć się, denerwować się, wpadać w szal

mieć końskie zdrowie – mieć silny organizm, być wytrzymałym

być zdrowym jak ryba – być bardzo zdrowym i silnym

przetknąć gorzką pigułkę – znieść nieprzyjemności, niepowodzenia i przykrości spokojnie, nie reagując na nie

jak na lekarstwo – bardzo mało

niech cię głowa o to nie boli – nie przejmuj się tym, nie martw się o to, to nie twój problem

od siedmiu boleści – coś / ktoś marny, kiepski, do niczego, nic nie wart

cały i zdrowy – żywy i bez naruszenia zdrowia

trzymać rękę na pulsie – czuwać nad czymś, śledzić coś, być na bieżąco

nie czuć nóg / rąk – być zmęczonym po długim chodzeniu / długiej pracy

UWAGA!

napisać coś odręcznie – **NIE!!!** ~~od ręki~~ *odręcznie* (nie na komputerze) $\neq$ *od ręki* (zaraz, natychmiast, od razu)

zobaczyć coś / kogoś na własne oczy; *nie chciał kogoś / coś widzieć na oczy* – **NIE!!!** ~~w oczach~~

Ćwiczenie 17. Podkreślone części zdania proszę zastąpić odpowiednim idiomem.

Wzór: Umyłam wszystkie okna – muszę chwilę odpocząć, bo jestem bardzo zmęczona.
– *bo rąk nie czuję*.

1. Podziwiam cię, że możesz pracować do późna w nocy – musisz być bardzo silny i wytrwały. 2. Poczytałbyś trochę, a nie kręcisz się to tu, to tam. 3. Jak czuje się wasz dziadek? – mimo swego wieku jest zdrowy i silny. 4. Odnaleziony turysta jest w dobrym stanie, mimo strasznej burzy, która go spotkała. 5. Jeśli chcesz mieć tę pracę, to musisz się ciągle przypominać. 6. Jeśli ojciec się dowie o twoich wagarach, będzie się złościć. 7. Nie zakwalifikował się do wyjazdu na stypendium zagraniczne, ale jakoś przyjął to ze spokojem. 8. Muszę odpocząć, bo nie mam już sił dalej iść. 9. Był z niego kiepski mechanik. 10. I co teraz zrobisz? – To nie twoja sprawa. 11. Rozmowa z nią tylko pogorszyła jego sytuację. 12. Chleba jest już bardzo mało.

Frazeologizmy wyrażające uczucia

Smutek, żal: czuć ból / radość w głębi serca, serce się ścisnęło z żalu, serce się kraje, łza kręci się w oku.

Radość: cieszyć się całym sercem, podskoczyć z radości, płakać ze szczęścia, biec jak na skrzydłach, czuć się jak w siódmym niebie, być (cały) w skowronkach.

Strach: najeść się strachu, obleciał kogoś strach, strach chwycił kogoś za gardło, włosy stanęły komuś dęba / zjeżyły się, twarz komuś zbladła ze strachu, mieć duszę na ramieniu, skóra cierpnie, ciarki przeszły po plecach / grzbiecie, trząść portkami ze strachu.

Złość: zacisnąć pięści ze złości, poczerwienieć ze złości, zzielenieć ze złości, wkurzyć się*.

Zdumienie, zdziwienie, zaskoczenie: zaniemówić z wrażenia, osłupieć, przecierać oczy ze zdumienia, robić wielkie / okrągłe oczy, stanąć jak wryty.

Inne: ogarnęła kogoś czarna rozpacz, ze wstydu chcieć zapaść się pod ziemię, spiec raka, serce waliło komuś jak młot, krew uderzyła komuś do głowy, nogi ugięły się pod kimś, kamień spadł komuś z serca, odetchnąć z ulgą.

* potocznie

Ćwiczenie 18. Proszę uzupełnić zdania frazeologizmami:

*krew uderzyła mu do głowy • zaniemówili z wrażenia • czuliśmy się jak w siódmym niebie • kamień spadł jej z serca • zacisnęliśmy pięści ze złości • ciarki przeszły im po plecach • **biegł jak na skrzydłach** • serce się kraje • najadłam się strachu • płacze ze szczęścia • chciał się ze wstydu zapaść pod ziemię*

0. Kiedy dowiedział się, że został przyjęty do pracy, do domu biegł jak na skrzydłach. 1. Gdy dowiedziała się, że zdała egzamin,... . 2. Kiedy patrzy się na to chore dziecko, ... 3. Kiedy dowiedział się od szefa, że zostaje zwolniony, ... 4. Kiedy wygraliśmy ten konkurs, ... 5. Kiedy stanęli nad przepaścią, ... 6. Gdy oświadczyła rodzicom, że wychodzi za mąż, ... 7. Gdy okazało się, że kłamał, ... 8. Wystuchawszy ich przykrych słów, ... 9. Gdzie ty byłeś?! ..., gdy nie wróciłeś na noc. 10. Na własnym ślubie panna młoda zwykle... .

POWIEDZ TO PO POLSKU!

Ćwiczenie 19. Używając odpowiednich zwrotów i czasowników modalnych, proszę doradzić coś podanym niżej osobom:

1. Na basenie ktoś ukradł Twojemu koledze ubranie – co powinien zrobić?
2. Twoja mama jest ciągle zmęczona.
3. Twoja koleżanka ostatnio jest smutna.
4. Twojego brata boli ząb.
5. Twoja siostra nie może się uczyć – niczego nie pamięta.
6. Rodzice Cię nie rozumieją i coraz częściej nie możesz się z nimi dogadać.
7. Twojemu młodszemu rodzeństwu strasznie się nudzi.
8. Twoja kuzynka tęskni za mamą, która wyjechała za granicę.
9. Twój sąsiad zgubił klucze do mieszkania.
10. Twój brat ciągle siedzi przy komputerze.

Ćwiczenie 20. Proszę wyrazić swoją radość i zadowolenie, stosując zwroty:

To dla mnie zaszczyt (wyróżnienie, radość, przyjemność), że...* • Miło mi, że... • Cieszę się, że... • Jestem szczęśliwy/a, że... • Sprawia(e)ś mi radość (przyjemność) tym, że... • Świetnie! / Ekstra! / Super! / Bomba! / Rewelacja!**

* oficjalnie

** nieoficjalnie

- a) zostałeś najlepszym uczniem w swojej szkole i pani dyrektor składa Ci gratulacje,
- b) leżysz w szpitalu i odwiedzają Cię koledzy z klasy,
- c) babcia zafundowała Ci wakacje w Egipcie,
- d) zostałeś przyjęty na wymarzone studia,
- e) rodzice kupili Ci na urodziny nowy telefon komórkowy,
- f) otrzymałeś zaproszenie na Facebooku od dziewczyny (chłopaka), która (który) Ci się podoba.

Ćwiczenie 21. Proszę wyrazić swój żal, smutek i niezadowolenie, stosując zwroty:

Przykro mi z powodu tego, że... • Zabolalo mnie to, że... • Uraziło mnie to, że... • Sprawiles mi (przykrosc) tym, że... • Szkoda, że... • Mam zal do... o... • Zaluje, że... • Czuję się dotknięty, bo...! • Gniewam się na..., ponieważ... • Jestem zły / wściekły / wkurzony* (na...), bo ...

* nieoficjalnie

- a) koleżanka nie zaprosiła Cię na swoje urodziny;
- b) usłyszałeś od swego znajomego, że jesteś egoistą;
- c) koleżanka rozsiewa o Tobie plotki;
- d) Twoja dziewczyna / Twój chłopak oświadczył(a), że nie pójdzie z Tobą na wesele Twojego kuzyna;
- e) znajomy nie przyszedł na umówione spotkanie i nie zadzwonił;
- f) kolega zgubił Twoją książkę, którą mu pożyczyłeś;
- g) nauczyciel zapomniał poprawić Twoją pracę, a obiecał zrobić to na dzisiaj;
- h) nauczyciel ocenił Cię niesprawiedliwie;
- i) w supermarkecie zostałeś posądzony o kradzież;
- j) kolega ściągał od Ciebie na egzaminie i to on dostał stypendium naukowe, a nie ty;
- k) kolega „odbił” Ci dziewczynę / koleżankę chłopaka.

Co powiesz tym osobom, gdy je spotkasz i będą Cię przepraszać? A co powiesz, gdy nie będą czuły się winne?

Ćwiczenie 22. Proszę odegrać scenki.

- Zraniła(e)ś się w rękę. Przychodzisz do lekarza.
- Masz kłopoty ze wzrokiem. Przychodzisz do okulisty.
- Całą noc bolał Cię ząb. Rano idziesz do prywatnego gabinetu stomatologicznego.
- Przeziębila(e)ś się. Zadzwoń do przychodni i zarejestruj się do lekarza.
- Zatruła(e)ś się nieświeżą potrawą. Wezwała(e)ś do domu lekarza. Opowiedz mu o tym, co się zdarzyło.
- Odwiedzasz babcię w szpitalu. Ona opowiada Ci o swych dolegliwościach. Ty życzysz jej powrotu do zdrowia.
- Twój dziadek nagle źle się poczuł. Wzywasz pogotowie.

POROZMAWIAJMY PO POLSKU!

Ćwiczenie 23. Proszę odpowiedzieć, wyrazić swoją opinię, podyskutować...

- Czy warto chodzić do psychologa?
- Do kogo iść z problemami?
- Kogo prosisz zwykle o radę? Dlaczego?
- Problemy współczesnych nastolatków w Twoim mieście.
- Jak rozumiesz lekarską maksymę: „*Po pierwsze: nie szkodzić*”?
- Jak rozumiesz słowa: „*Lekarzu, ulecz samego siebie*”?
- Idealny lekarz.
- Kto to jest hipochondryk?
- Dlaczego dzisiaj tak dużo dzieci ma alergię?
- Twój kontakt ze służbą zdrowia.
- Czy uzależnienia (narkomania, alkoholizm, uzależnienie od nikotyny i kofeiny, hazard, pracoholizm, seksoholizm) i depresja to choroby?
- Rola i znaczenie hospicjów. Jakie cechy powinien mieć wolontariusz pracujący w hospicjum?
- W polskich mediach często prowadzone są różne kampanie na rzecz zdrowia, np.: „*Zawalcz o swoje serce*”, „*Rzuć palenie i wygraj*”, „*Płytką wyobraźnia to kalectwo*” – jak myślisz, czy takie kampanie odnoszą skutek? Jaki jest ich sens?
- Podobno „*Katar leczony trwa tylko 7 dni, a nieleczony – cały tydzień*” – jakie znasz domowe sposoby na zwykłe przeziębienie?
- Jak rozumiesz fragment staropolskiej fraszki:

„Szlachetne zdrowie!
Nikt się nie dowie,
jako smakujesz,
aż się zepsujesz...”
J. Kochanowski, „Na zdrowie”

- Czy wypada mówić o swoich uczuciach i je okazywać? Co wypada, a co nie?
- Czy to prawda, że „*chłopaki nie płaczą*”? Łzy – oznaka słabości czy wrażliwości?
- Podobno „*Strach ma wielkie oczy*” – proszę podać na to konkretne przykłady z życia.
- Jak poradzić sobie z chandrą?
- Co ma wpływ na Twoje samopoczucie?

Ćwiczenie 24. Proszę przeczytać list dawnej czytelniczki czasopisma „Pani domu”. Takich problemów dzisiaj już raczej nikt nie ma, bo rzadko piszemy listy – jaki podobny problem mogłaby mieć teraz Katarzyna? Co byś jej doradził(a)?

„Sąsiadka często odbiera moje listy. Od niedawna otrzymuję otwartą korespondencję. Są to listy od mojego chłopaka i nie chcę się nimi z nikim dzielić. Obawiam się, że sąsiadka je czyta. Co powinnam zrobić w tej sytuacji? Porozmawiać? – boję się, że się obrazi, kiedy zwrócę jej uwagę”.

Katarzyna z Włocławka („Pani domu”, nr 35 z 29 VII 2002)

PISZEMY PO POLSKU

Ćwiczenie 25. Proszę napisać: „Co powinien (czego nie powinien) robić człowiek, żeby żyć długo, zdrowo, szczęśliwie? – recepta na długie, zdrowe i szczęśliwe życie”. Korzystając z czasowników modalnych ((nie) trzeba, należy, można, wolno, warto, musieć) i przysłówków: często, rzadko, czasami, zawsze, nigdy..., wyraż swoją opinię na ten temat. Napisz pracę na jedną stronę A4.

Ćwiczenie 26. Proszę opisać jakies swoje przeżycie. Co wtedy czułeś? Możesz skorzystać m.in. z podanych zwrotów i wyrażen:

Nie zapomnę tego do końca życia.

To było bardzo / ogromnie / niezmiernie / niezwykle / niesłychanie fascynujące / pociągające / ekscytujące / interesujące / urzekające.

To było niesamowite / niezwykle / niesłychane / zdumiewające / zaskakujące / zadziwiające / niewiarygodne / nadzwyczajne!

Ćwiczenie 27. Wyobraź sobie, że wynalazłeś cudowny lek odmładzający, na katar lub jeszcze inny. Proszę przygotować krótką ulotkę informacyjną dla pacjenta – powinny się tam znaleźć następujące informacje:

- co to jest za lek i w jakim celu się go stosuje,
- opis działania – co on robi,
- wskazania do stosowania – kiedy należy go stosować,
- dawkowanie i sposób stosowania – jak go zażywać, ile razy, kiedy... (dzieci i dorośli),
- przeciwwskazania – kto nie powinien go zażywać,
- możliwe działania niepożądane – co może wystąpić w czasie stosowania tego leku;
- jak go przechowywać.

POZNAJEMY POLSKĘ

ODCHODZI BABA OD LEKARZA

Ponad połowa Polaków lekceważy objawy choroby lub leczy się sama. 12% Polaków zrezygnowało w ubiegłym roku z planowanej wizyty u lekarza, bo nie miało pieniędzy. Ilu poszło do znachorów i uzdrowicieli?

(...) Metodą naturalną numer jeden w naszym kraju jest ziołolecznictwo. Do wzięcia spraw w swoje ręce i zastosowania metod naturalnych przekonują tysiące publikacji dostępnych w księgarniach, reklamy oraz stosowne rubryki w popularnych czasopismach. (...) Jeśli wierzyć organizatorom cyklicznych targów ezoterycznych, w Polsce 70 tys. osób zajmuje się partyzanckim uzdrawianiem. (...) Uzdrowiciele zajęli niszę, którą dawno opuściła medycyna – najpierw z powodu pogoni za techniką, wynalazkami i sukcesem, teraz z powodu biedy i braku wycucia. (Dr Marek Wiecha z Hermanic: – *Jak mamy pełnić inną niż instrumentalną rolę w życiu pacjenta, kiedy za drzwiami przychodzi czeka 50 osób? (...)*). Więc wiara pacjenta, że uzdrowiciel rzeczywiście chce im pomóc, uruchamia niespecyficzne czynniki terapeutyczne, w farmakologii określane nazwą placebo. Tym, co działa, jest nie lek lub przyrząd, lecz postępujący się nim człowiek. Włodzimierz Piątkowski: – *Wielu ludzi ma wielką potrzebę obcowania z tajemnicą, potrzebę przeżyć ezoterycznych, przecież jedna trzecia klasy średniej w USA wierzy w UFO. (...)*

Fragment wizytówki właściciela gabinetu medycyny naturalnej:

„Zacząłem się w podromskiej wsi latem 1983 r. Moja żona, widząc jak się serdecznie nudzę, kupiła mi pierwszą książkę zielarską. Założyłem gabinet (wcześniej oczywiście przeczytałem tę książkę) i zacząłem bawić się w znachora. (...) Zdałem sobie sprawę, że po zioła przychodzi do mnie więcej pacjentów niż prawdziwego lekarza!”

Czasopismo „Szaman”, 15.08.2002 r.: „Pani Genowefa Ungierowa, uzdrowicielka ze Skarżyska, sprawia, że osoby wychodzą z nałogu alkoholowego nawet o tym nie wiedząc. Wystarczy, że matka alkoholika napisze list, a pani Genowefa wyśle energię na odległość”.

Według prof. Jerzego Aleksandrowicza, kierownika katedry psychoterapii Collegium Medicum UJ, uzdrowiacze odnotowują znacznie więcej niepowodzeń niż sukcesów. A szkody wynikające z zaniechania są często nieodwracalne. Znaczna część uzdrowicieli nie zezwala pacjentowi na korzystanie z medycyny, leczą go aż do śmierci. Rzadko który potrafi przyznać się do bezradności. (...)

Terminy: profilaktyka oraz samoleczenie wywołują u prof. Cezarego Szczylika jedynie uśmiech zażenowania. (...) 75 proc. jego pacjentów trafia do niego z nowotworem trzeciego i czwartego stopnia, więc nie ma znaczących szans na wyzdrowienie pacjenta. 13 proc. pacjentów było leczonych przez nielekarzy, zanim trafili na oddział onkologii.

– *Jeśli jesteśmy przekonani, że jakieś zioła czy okłady nie zaszkodzą – zgadzamy się na terapię równoległą do naszej. To zazwyczaj ma bardzo pozytywne działanie psychoterapeutyczne. Gorzej jeśli zielarz, znachor czy uzdrowiciel usiłują namówić pacjenta na ucieczkę ze szpitala – wtedy to jest kryminał* – mówi dr Andrzej Pawełczak, onkolog w WAM w Warszawie (...). Wyjście z impasu prof. Cezary Szczylik widziałby w sprawnej sieci lekarzy rodzinnych, przyjaznych, takich, którzy też mieliby dla pacjenta czas i dobre słowo, uczulonych szczególnie na nowotwory. (...)

Samodzielne korzystanie z leków ułatwiają dziurawe granice. Przede wszystkim wschodnia. Gazety przed rokiem opisywały przypadek 48-letniej Marii W., łodzianki, która, korzystając z przystępnej ceny, kupiła na łódzkim Rynku Bałuckim Pramolan, lek o działaniu uspokajającym i antydepresyjnym. Tabletki wyglądały tak samo jak w aptece, były trzy razy tańsze. Jeszcze tego samego wieczora Marię W. zabrało pogotowie. (...) Na Rynku Bałuckim (...) nadal można znaleźć zawartość niezłej apteczki. Wszystkie leki dostępne w Polsce tylko na receptę. Wszystkie trzy, cztery razy tańsze. – *Prosto z fabryki, jeszcze ciepłe* – zachęca sprzedawca. (...)

Wyjątkowo mocno działa na człowieka kulturowy przymus bycia młodym, pięknym i zdrowym. Natychmiast, bez zwłoki, nawet za cenę choroby. (...)

Przebrani za lekarzy bohaterowie reklam środków przeciwbólowych, których jest najwięcej, sugerują, że z ich pomocą chory poradzi sobie z najbardziej dokuczliwym bólem. Prawie żadna reklama nie informuje, jaki jest skład cudownego leku, chociaż większość zawiera standardowo: paracetamol i kofeinę. Według Longiny Lewandowskiej-Borówki bezkarne reklamowanie leków przeciwbólowych jest najgroźniejsze, ponieważ bardzo łatwo się od takich leków uzależnić. (...) Przerzaża samobójczy, instrumentalny sposób myślenia obywateli o własnym organizmie. Tworzy się spirala: – *Ktoś jest przepracowany, cierpi na bezsenność. Sięga więc po tabletki nasenne. Rano nie może się podnieść, więc wypija pięć kaw, łyka guaranę i kofeinę w tabletkach. Po tym pęka mu głowa, więc bierze Paracetamol. Takiemu trybowi życia często towarzyszy depresja. Proszę uprzejmie, Prozak. Czy jest jakaś szybsza droga do katastrofy?* (...)

Ewa Winnicka
„Polityka” nr 40 (2370), 5 X 2002 (fragm.)

Ćwiczenie 28. Na podstawie tekstu proszę odpowiedzieć na pytania:

1. Jakie są przyczyny sięgania przez Polaków do medycyny niekonwencjonalnej? Dlaczego uzdrowiciele i znachorzy cieszą się tak dużą popularnością?
2. Jak można zaradzić ekspansji medycyny niekonwencjonalnej tam, gdzie jest ona szczególnie szkodliwa?
3. Na czym polega szkodliwość reklam lekarstw?
4. Jakie nowe niebezpieczeństwa w dziedzinie medycyny pojawiły się w ciągu 10 lat od powstania tego artykułu (np. kupowanie lekarstw przez internet, „dopalacze”, napoje energetyzujące)? Co już nie jest takie groźne?

Ćwiczenie 29.

1. Wyobraź sobie, że jesteś uzdrowicielem – zachęć chorego do skorzystania z Twoich usług (zob. temat 6.): *Zachęcam do... • Warto... • Koniecznie trzeba... • Musi / powinien pan / pani...*
2. Jesteś lekarzem – odradź korzystanie z powyższej oferty (zob. temat 6.): *Nie wolno... • Nie można... • Nie powinien pan / pani... • Nie należy... • Nie warto... • Stanowczo / kategorycznie odradzam...*
3. Proszę sformułować ostrzeżenie przed lekarstwem niewiadomego pochodzenia. Wykorzystaj zwroty i wyrażenia: *⚠Uwaga! Ostrzega się przed... • Przestrzegamy przed... • Proszę uważać na...*
4. Proszę porównać sytuację opisaną w artykule z sytuacją w Twoim kraju (porównanie – zob. temat 5.).

ZOSTAŃ MISTRZEM POLSKIEJ ORTOGRAFII!

1. Zestawienia z przysłówkami typu: *ciężko chory, nowo otwarty, lekko strawny* piszemy osobno.
2. **Nie** z przysłówkami w stopniu równym piszemy:
  - a) **łącznie** tylko z przysłówkami, które pochodzą od przymiotników – gdyż *nie* + przymiotnik w stopniu równym też piszemy łącznie (zob. temat 3.): *niedużo* (przysłówek), bo *nieduży* (przymiotnik), *niewiele*, bo *niewielki*;
  - b) **rozłącznie (osobno)** z przysłówkami nie pochodzącymi od przymiotników: *nie tylko, nie zawsze, nie bardzo, nie teraz...*, a także z przysłówkami w stopniu wyższym i najwyższym (jak przymiotnik): *nie więcej, nie najwięcej; nie drożej, nie najdrożej...*
3. **Ó** piszemy m.in. wtedy, gdy wymienia się na: *o, e, a*: *ból – boleć, siódmy – siedem, wrócić – wracać*.

Ćwiczenie 30. Od podanych przymiotników proszę utworzyć przysłówki i wstawić je w odpowiednim miejscu. Proszę pamiętać o pisowni powstałych zestawień!

nowy, trudny, **dawny**, świeży, łatwy, powszechny

dawno odkryty ład	... kupione auto	... znany problem
... malowana ławka	materiał ... palny	lek ... dostępny

Ćwiczenie 31. Proszę połączyć „nie” z podanymi przysłówkami, tam gdzie trzeba.

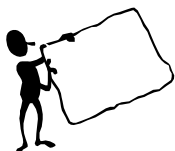
nie <u>łatwiej</u>	nie __ najgorzej	nie __ bezpiecznie
nie __ trudno	nie __ dosyć	nie __ lepiej

Ćwiczenie 32. Proszę podać wymianę ó na samogłoski.

miód – o <i>miodzie, miodowy</i>	pół –	mógł –
szósty –	przód –	przyjaciółka –
główka –	ogród –	lód –

Ćwiczenie 33. Proszę ułożyć wyrazy z podanymi sylabami: -ół-, -ój-, -ór-, -ód-, -óź-.

Wzór: wół, stój, wór, wód, włóż!

GRAMATYKA Z WIERSZYKA

Jan Brzechwa „*Ptasie plotki*”

Usiadła zięba na dębie:

– Na pewno dziś się przeziębę!

Dostanę chrypki, być może,
Głos jeszcze stracę, broń Boże!

A koncert mam zamówiony
W najbliższą środę u wrony.

Jęknęły smutnie żółędzie:
– Co będzie, ziębo, co będzie?

Leć do dzięcioła, do buka,
Niech dzięcioł ciebie opuka!

Podniosła lament sikora:
– Podobno zięba jest chora!

Gil z tym poleciał do szpaka:
– Jest sprawa taka a taka,

Mówiła właśnie sikora,
Że zięba jest ciężko chora.
Poleciał szpak do słowika:
– Ze słów sikory wynika,

Że zięba już od miesiąca,
Po prostu jest konająca.

Słowik wróblowi polecił,
By trumnę dla zięby sklecił.

Rzekł wróbel do drozda: – Droździe,
Do trumny przynieś mi gwoździe.

Stąd dowiedziała się wrona,
Że zięba na pewno kona.

A zięba nic nie wiedziała,
Na dębie sobie siedziała,

Aż jej doniosły żółędzie,
Że koncert się nie odbędzie,

Gdyż zięba właśnie umarła
Na ciężką chorobę gardła.
(J. Brzechwa, „*Ptasie plotki*”, Wyd. SARA, 2010)

Stanisław Jachowicz „*Chory kotek*” (fragm.)

Pan kotek był chory i leżał w łóżeczku,
I przyszedł kot doktor: Jak się masz koteczku!
Źle bardzo...

(Wyd. G&P Oficyna Wydawnicza, 2001)

Czy wiesz, jak nazywają się te ptaki w języku / językach Twojego kraju?

10. Do twarzy ci w tym kolorze

Prognoza się nie sprawdzała – robiło się coraz zimniej. Kiedy Wiktor wyzdrowiał, nabrał sił i czuł się już dobrze, postanowił kupić nową kurtkę i ciepłe buty. Jednak w galeriach handlowych wszystko było drogie, a w supermarketach – nie najlepszej jakości. Wreszcie znalazł niedrogi, tradycyjny sklep odzieżowy.

Sprzedawczyni — Słucham? W czym mogę pomóc?

Wiktor — Szukam kurtki na zimę: ciepłutkiej, ciemniuteńkiej, leciuchnej i wygodniusiękiej. Żeby była cieplejsza, ciemniejsza, lżejsza i wygodniejsza od tej. No i niedrogiej – tak do 150 złotych.

Sprzedawczyni — Który rozmiar? XL, XXL?

Wiktor — Wstyd się przyznać, ale nie znam się za bardzo na takiej numeracji. Taką na metr 85 wzrostu... W pasie mam 75 cm, ale to chyba potrzebne przy kupowaniu spodni... Mniej więcej taką samą jak ta.

Sprzedawczyni — Mamy tanie kurtki chińskie po 87 zł: szarawe z czarnym i odwrotnie, czarno-zielone i całe ciemnogrnatowe...

Wiktor — A polskie?

Sprzedawczyni — Są po 165 zł, droższe, ale trwalsze i bardziej kolorowe – ale tylko jasne kolory i czerwone.

Wiktor — Mogę przymierzyć tę najciemniejszą z polskich?

Sprzedawczyni — Tak, oczywiście. Przymierzalnia jest tam. (*Po chwili...*) No i jak, dobra? Do twarzy panu w tym kolorze, naprawdę.

Wiktor — Rękawy ma trochę za długie, mogłyby być krótsze, ale to drobiazg... No i zamek jakoś ciężko się zapina... Ma pani może inną?

Sprzedawczyni — Z tych jest tylko ta jedna. Ale za ten zamek mogę panu opuścić 15 zł.

Wiktor — W takim razie, wezmę ją. Nie mam czasu na kupowanie. Ile płacę?

Sprzedawczyni — 150 zł. Proszę zapłacić u koleżanki w kasie. A ja zapakuję w tym czasie kurtkę.

Wiktor — Nie, proszę nie pakować, pójdę od razu w nową. Zimno...

Wiktor w nowej kurtce, ale wciąż w starych butach idzie do sklepu obuwniczego.

Wiktor — Chciałbym przymierzyć te czarne zimowe buty za 120 zł.

Sprzedawczyni — Proszę bardzo.

Wiktor — Za ciasne. Czy są o numer większe?

Sprzedawczyni — A pan ma teraz... 42? To, niestety, nie mamy 43. Ale może pan spróbuje 44? Ta numeracja jest zaniziona.

Sprzedawczyni — I co? Dobre?

Wiktor — Te są za duże. To może te obok? Są prawie identyczne. Można?

Sprzedawczyni — Oczywiście.

Wiktor — W sam raz. Leżą jak ulał. Ile kosztują?

Sprzedawczyni — 98 zł.

Wiktor — Wezmę je.

Sprzedawczyni — W promocji dostaje pan gratis szalik w paski żółto-zielone!

Ćwiczenie 1. Proszę ułożyć podane zdania chronologicznie (również na podstawie dialogów z poprzednich tematów):

- Kupił ciepłą kurtkę. ____
- Musiał iść do lekarza. ____
- Zdecydował się na buty za 98 zł. ____
- Wiktor pojechał do rodziny na Wszystkich Świętych. 0**
- Adam wezwał pogotowie. ____
- Otrzymał gratis szalik. ____
- Zmarzył na cmentarzu w Sanoku. ____
- Wiktor wyzdrowiał i poszedł na zakupy. ____

- i) Wiktor zmierzył buty. ____
 j) Wrócił do Warszawy. ____
 k) Rozchorował się poważnie. ____

Ćwiczenie 2. Proszę przedstawić sytuacje odwrotne: to, co było złe – jest dobre: Wiktor kupuje to, czego nie kupił, nie kupuje tego, co kupił.

TE POLSKIE SŁÓWECZKA...

stroić (się) – наряжать(ся) строить – budować	krawat – галстук krować – łóżko
prać – стирать ścierać – стирать	paragon – чек czek – чек
ubierać – одевать убирать – sprzątać	sklep – магазин magazyn – склад sklep – krypta (zob. temat 8.)
rozbierać (się) – раздевать rozbić – orientować się w, znać się na	drugi = nr 2 – второй drugi = inny, nie ten, nie taki – другой

Ćwiczenie 3. Proszę uzupełnić zdania odpowiednimi wyrazami (we właściwej formie) podanymi powyżej.

0. Czy to była ta dziewczyna? – Nie, inna. 1. Proszę zachować ... – gwarancja na obuwiu jest tylko na jego podstawie. 2. Czy umiesz wiązać ...? 3. Ten długopis? – Nie ten, ... 4. Kiedyś był tutaj ... odzieżowy. 5. Dokąd ona się tak ... ? – Idzie z Michałem na imprezę. 6. Wełnianego swetra nie można ... w gorącej wodzie. 7. Zimą trzeba się ciepło ... . 8. Nie wiem, bo ja nie ... w tym temacie.

„Nieużyty frak,
 Dziurawy płaszcz,
 Znoszony but.
 Zapomniany szal
 Zaszył się w kąt,
 Niemodny już...”
 Zakopower, „Boso”

SŁOWO ZA SŁOWEM

odzież = ubranie (potocznie: *ciuchy*)

A. ♀ Damska: Sukienka*. Spódnica (minispódniczka / do kolan / długa ≠ krótka). Kostium. Żakiet. Futro. Bluzka. Podkolanówki. Rajstopy. Pończochy. Getry. Halka. Majtki. Biustonosz. Strój kąpielowy. Apaszka. Chustka.

* *wystrzałowa kiecka* – potocznie: ładna, modna sukienka lub spódnica; „*mała czarna*” – czarna sukienka mini

B. ♂ Męska: Marynarka. Spodnie.* Garnitur. Koszula.** Podkoszulek.*** Krawat. Muszka. Kamizelka. Slipy. Kąpielówki. Kalesony.

* *portki* – dzisiaj już wyraz przestarzały, tak samo: *palto*

** *koszulka* – ubranie, ale też folia na dokumenty

*** *ten podkoszulek* (r.m.) lub *ta podkoszulka* (r.ż.)

C. ♀ ♂ Ogólna: Płaszcz. Kurtka (z kapturem / z kapiszonem). Kozuch. Czapka. Kapelusz.* Beret. Rękawiczki. Szalik. Skarpetki. Sweter. Pulower. Golf. Dres. Bluza. Piżama. Szlafrok. Bielizna. Kombinezon.

* **NIE!!!-kapeluch**

D. Obuwie = buty: Tenisówki. Trampki. Adidasy. Pantofle. Półbuty. Koza(cz)ki. Trzewiki. Sandały. Klapki. Karpie. Bambosze. Kalosze / gumowce.

podeszwa • nosek • obcas (na wysokim ≠ niskim obcasie, „na szpilce”)

Dodatki: Torebka. Parasolka. Pasek. Kolczyki. Klipsy. Łańcuszek. Wisiorek. Naszyjnik. Korale. Bransoletka. Pierścionek. Obrączka. Zegarek. Okulary.

rękaw • kołnierz • kieszeń • guzik • zamek / suwak • rzep • zatrzaski • sznurówki

prać • prasować (żelazko) • szyć • zapinać ≠ rozpinać • zawiązywać (krawat) ≠ rozwiązywać • sznurować (buty) • zasuwac ≠ rozsuwać (zamek) • nosić • wkładać, zakładać ≠ zdejmować • ubierać (się) ≠ rozbierać (się)

Co nosisz? • Co masz na sobie? • Co ubierasz? • Co zakładasz? • W co jesteś ubrany? • W co się ubierasz?
• Jak jesteś ubrany?

ubierać się*: (nie)modnie • (nie)elegancko** • strojnie • stylowo • gustownie ≠ bez gustu • ekstrawagancko • wyzywająco • staroświecko • na sportowo • w markową odzież

* *odziewać (się)* – trochę już przestarzałe

** **NIE!!! eleganśnie**

elegant / elegancik • modniś(-sia) • strojniś(-sia)

Kolory: biały • czarny • brązowy • granatowy • niebieski / błękitny • fioletowy • zielony • czerwony • różowy • pomarańczowy • żółty • szary • popielaty • szafirowy • purpurowy • kawowy • beżowy • turkusowy / morski • khaki • biskupi

jasnozielony ≠ ciemnozielony • biało-czerwony • różnokolorowy

Wzory: w paski • w kratkę • w groszki • w kwiatki = kwiecisty • w ciapki • we wzorki = wzorzysty • gładki

Rozmiary: w biodrach • w pasie / w talii • obwód klatki piersiowej • na wzrost • numer buta / kołnierzyka

za duży ≠ za mały	→	wiekszy ≠ mniejszy
za szeroki ≠ za wąski	→	szerszy ≠ węższy
za długi ≠ za krótki	→	dłuższy ≠ krótszy

Kształt: okrągły • kulisty • owalny • trójkątny • kwadratowy • prostokątny

Tkaniny i materiały: wełniane • jedwabne • bawełniane • lniane • drewniane (dębowe, sosnowe...) • plastikowe • metalowe • złoty • srebrny • porcelanowy • szklany • skórzany (zob. też temat 3. – nazwy jubileuszy małżeńskich)

Ćwiczenie 4. Do podanych rzeczowników proszę dobrać przymiotniki we właściwej formie.

Wzór: a) sukienka – *kolorowa*, b) pierścionek – *złoty*, c) globus – *kulisty*

a) Kolor: *niebieski, zielony, czarny, czerwony*

niebo –   maki –   węgiel –   łąka –

b) Materiał: *skórzany, drewniany, żelazny, bawełniany*

szyna –   ławka –   bielizna –   pasek –

c) Kształt: *kulisty, kwadratowy, prostokątny, okrągły, trójkątny*

koło –   Ziemia –   ekierka –   chustka –   stół –

Ćwiczenie 5. Proszę opisać wybrany polski strój ludowy.

Dodatkowe słownictwo: wianek • gorset • fartuszek (zapaska) • wstążka • kierpce • ciupaga • peleryna • wysokie buty (z cholewami) • sukmana • koronkowy (koronka) • haftowany (haft) • wyszywany.

Rodzaje sklepów

elektryczny • fotograficzny (fotograf) • galanteryjny (galanteria) • gospodarstwa domowego (AGD) • jubilerski (jubiler) • kosmetyczny • meblowy • muzyczny • obuwniczy • odzieżowy • ogrodniczy • owocowo-warzywny • papierniczy • RTV (sprzęt elektroniczny) • komputerowy • sportowy • spożywczy • zabawkowy • apteka • antykwariat • delikatesy • drogeria • kiosk • księgarnia • kwiaciarnia • pasmanteria • dom handlowy • supermarket • hipermarket • galeria handlowa
bazar • targ / hala targowa • stoisko • budka (z zapiekankami)

Kosmetyczny – drogeria (oraz artykuły chemiczne): szminka (pomadka*) • puder • cień do powiek • tusz do rzęs • woda kolońska • dezodorant • perfumy • mydło • balsam (do ciała) • żel (pod prysznic) • płyn do kąpieli • szampon • lakier (do paznokci) • krem do rąk • pasta do zębów • szczoteczka (do zębów) • gąbka • chusteczki higieniczne • papier toaletowy • proszek do prania • płyn do mycia naczyń • odświeżacz powietrza

Kwiaciarnia: rośliny doniczkowe • bukiet • róża • goździk • frezja • gerbera • tulipan • chryzantema;

Inne kwiaty: lilia • bratek • żonkil • narcyz • fiołek • konwalia • stokrotka • bławatek / chaber • mak • kaczęce

* pomadki – to też czekoladki

„Pod polskim niebem, w szczerym polu
wrosły: stokrotki, fiołki, kaczęce i maki...”

„Stokrotka rosta polna...”

„Czerwone maki pod Monte Cassino...”

„Czerwona róża, biały kwiat...”

„Jesienne róże...”

Ćwiczenie 6. Proszę odpowiedzieć:

1. Co zakładasz, kiedy idziesz na dyskotekę? 2. Co ubierasz na wycieczkę w góry? 3. Jak jesteś ubrany, kiedy jest duży mróz? 4. W co się ubierzesz na ślub cioci? 5. Jaki jest Twój ulubiony strój? 6. Co nosisz zimą na głowie? 7. Jakie buty nosisz latem? 8. Jakie buty wolisz: na rzepy czy ze sznurówkami? Dlaczego? 9. Co ma teraz na sobie Twoja koleżanka / Twój kolega? – opisz jej / jego ubiór (kolor, wzór, materiał). 10. Co to znaczy: ubierać się ekstrawagancko / stylowo? 11. Jakiego koloru są: pomarańcza / trawa / niebo / słońce / liście jesienią / flaga Twojego państwa? 12. Gdzie najchętniej robisz zakupy? 13. Co można kupić w sklepie papierniczym / sportowym? 14. Gdzie kupisz misia dla małego dziecka / talerze? 15. Jakie kwiaty kupujesz swojej dziewczynie / mamie / nauczycielowi z okazji Dnia Nauczyciela?

Czy wiesz, że...

Chryzantemy kojarzą się w Polsce ze Wszystkimi Świętymi, cmentarzem oraz zmarłymi i nie dajemy ich np. pani w szkole z okazji Dnia Nauczyciela (14 X).

Ćwiczenie 7. Proszę połączyć nazwę towaru z nazwą sklepu, w którym można go kupić.

witamina C – *apteka*

atlas geograficzny –

obrączki –

nici –

tort orzechowy –

pomidory –

toner do drukarki –

kozaki –

pióro wieczne –

toster –

gazeta –

torba skórzana –

szampan –	kaktus –	lampka nocna –
biurko –	gitara –	konserwa rybna –
sweter –	krem do rąk –	mleko –

damski – kobiecey – żeński

damski – używany przez kobiety lub obsługujący je (np. odzież, fryzjer);

kobiecey – typowy dla kobiety, związany z nią, dotyczący jej, należący do niej (np. ręka); **żeński** – złożony z kobiet, również nazewnictwo w gramatyce języka (np. deklinacja).

Ćwiczenie 8. Proszę wybrać właściwy przymiotnik.

1. Przepraszam, czy to są kurtki męskie czy (damskie / kobiece / żeńskie)? 2. Mówi mi to moja (damska / kobieca / żeńska) intuicja! 3. Toaleta (damska / kobieca / żeńska) jest na prawo. 4. Przepraszamy pana, ale tu jest tylko fryzjer (damski / kobiecey / żeński). 5. Czy rzeczownik „telegram” jest rodzaju (damskiego / kobiecego / żeńskiego)?

Synonimy antonimów *taki sam* ≠ *inny*

inny = różny • odmienny • rozmaity

taki sam = identyczny • jednakowy

Ćwiczenie 9. Proszę dobrać odpowiednie synonimy powyższych antonimów i wstawić je we właściwej formie.

0. W sklepiku tym było wszystko – „szwarc, mydło i powidło”, czyli **rozmaite** towary. 1. Kasia i Asia są bliźniaczkami, ale mają zupełnie ... charaktery. 2. No nie! Popatrz, Krzysztofie, tamta pani ma ... sukienkę jak ja. 3. A mnie się ta spódnica nie podoba – chyba mamy ... gusty. 4. Kraków i Warszawa to dwa ... miasta. 5. Kolor tej torebki jest prawie ... jak kolor moich wiosennych butów. 6. W kinach można teraz zobaczyć mnóstwo ... filmów. 7. Zwiedziłam już Sankt Petersburg, Moskwę i ... miasta Rosji. 8. Ten zapach jest ... z perfumami mojej żony. 9. Ty jesteś dobry z języków obcych, ja – z matematyki – mamy ... uzdolnienia. 10. Nasi rodzice mają po 45 lat – są więc w ... wieku.

Ile to kosztuje?

To kosztuje...
Proszę tę książkę za...
(6 zł) za kilogram.

1 zł – złoty, 1 gr – grosz
2, 3, 4... 22, 23, 24... złote / grosze
5, ... 11, 12, ..., 20, 21, 25... złotych / groszy
0,21 zł – dwadzieścia jeden groszy
1,00 zł – złotówkę (po złotówce za sztukę = złotówkę za sztukę)
1,34 zł – złoty trzydzieści cztery
2,50 – dwa pięćdziesiąt = dwa złote i pięćdziesiąt groszy

Ćwiczenie 10. Proszę przeczytać:

1. 1,23 zł za kilogram. 2. Każda sztuka po 1,00 zł. 3. Na każdej książce zaoszczędzasz 0,50 zł. 4. Proszę ten sweter za 56,23 zł. 5. Dobra, spuszcza 0,30 zł na kilogramie. 6. Zaoszczędzisz do 50 zł. 7. Obniżka cen od 1,00 do 5,00 zł. 8. Każdy towar po 4 zł. 9. Czy jest jeszcze ta bluza za 99,99 zł? 10. Płaci pan 141, 50 zł.

JAK MÓWIAŁY POLACY?

Proszę wykonać poniższe ćwiczenia – w razie trudności proszę skorzystać ze „Słownika frazeologicznego języka polskiego”.

Ćwiczenie 11. Proszę wpisać odpowiedni przymiotnik oznaczający kolor:

- 1) ... eminencja
- 2) myśleć o ... migdałach
- 3) nie mieć ... pojęcia
- 4) zrobić kogoś na ...
- 5) widzieć świat w ... kolorach / barwach
- 6) mieć ... w głowie
- 7) czarno na ...

Ćwiczenie 12. Proszę wstawić odpowiednie wyrazy z ramki:

A. wygląd:

mody, stroić się, leży, igły, wyglądać, wystroić się

B. różne:

szwach, niemi, rękawa, kieszeni, podszewki, kieszeń

A.

0) leży jak ułał

- 1) ubrany jak spod ...
- 2) ... jak stróż na Boże Ciało
- 3) ... w cudze piórka
- 4) ... jak strach na wróble
- 5) ostatni krzyk ...

B.

- 1) uderzyć po ...
- 2) sypać jak z ...
- 3) pękać w ...
- 4) znać jak własną ...
- 5) grubymi ... szyte
- 6) znać coś od ...

Ćwiczenie 13. Proszę wybrać właściwy wyraz:

A. buty:

0) uszyć:

- a) kaptcie,   b) kozaki,   c) **buty**

1) inna para:

- a) butów,   b) kaloszy,   c) bamboszy

2) lizać komuś:

- a) buty,   b) sandały,   c) pantofle

3) umarł w:

- a) trampkach,   b) tenisówkach,   c) butach

4) nie kiwnąć palcem w:

- a) butach,   b) bucie,   c) sandałach

5) siedzieć (być) pod:

- a) pantoflem,   b) obcasem,   c) podeszwą

B. odzież:

1) nosić ... w zębach:

- a) skarpety,   b) majtki,   c) koszulę

2) skroić komuś:

- a) kurtę,   b) koszulę,   c) spodnie

3) oddać ostatnią:

- a) suknię,   b) koszulę,   c) czapkę

4) pod ... czegoś:

- a) płaszczkiem,   b) kurtką,   c) kapeluszem

5) zmieniać coś jak:

- a) skarpetki,   b) rękawiczki,   c) majtki

POWIEDZ TO PO POLSKU!

Ćwiczenie 14. Proszę powiedzieć koleżance / koledze komplement dotyczący jej / jego ubrania (zob. temat 3.).

Ćwiczenie 15. Proszę odegrać scenki:

- Przychodzisz do drogerii. Chcesz kupić jakieś środki higieniczne. Sprzedawczyni radzi Ci to i owo. Kupujesz.
- W sklepie kosmetycznym rozmawiają dwie koleżanki. Omawiają różne artykuły.
- W hipermarkecie hostessa promuje nowe mydło. Rozmawia z klientką.
- Rozmawiasz przez Skype z koleżanką / kolegą, który przebywa teraz w innym kraju, chcesz ją / go odwiedzić, ale nie wiesz, jaka jest tam teraz pogoda – on(a) opisuje Ci i doradza, jakie ubranie powinieneś zabrać, umawiacie się co do terminu Twojego przyjazdu.

POROZMAWIAJMY PO POLSKU!

Ćwiczenie 16. Proszę odpowiedzieć, wyrazić swoją opinię, podyskutować...

- Jaka jest współczesna moda? – opowiedz o niej.
- Czy Ty ulegasz modzie / podążasz za modą? Dlaczego tak / nie? – Jak myślisz, dlaczego dla niektórych jest ona tak ważna? Dlaczego większość ludzi chce ubierać się modnie?
- Co jest ważne dla Ciebie przy kupowaniu odzieży? Na co zwracasz uwagę?
- „*Jak cię widzą, tak cię piszą*” – czy nasze ubranie o czymś świadczy? Czy jest źródłem informacji o nas? – Jakich? A może nie ma znaczenia – wszak „*Nie szata zdobi człowieka*”?
- Kupić tańsze czy droższe?

6. Czy stereotypy, że dziewczyny interesują się „ciuchami”, a chłopcy nie lubią „chodzić po sklepach” są prawdziwe? Dlaczego tak / nie?
7. Patriotyzm przy kupowaniu np. pralki – czy dostrzegasz problem?
8. Trudne: handel i humanizm – czy te słowa łączy tylko pierwsza litera?
7. Podobno kolory posiadają szczególne znaczenie, np. czerwony – oznacza bogactwo, odwagę, zdrowie, gniew, gwałtowność. A co – według Ciebie – oznaczają inne kolory: żółty, zielony, czarny, biały, niebieski itd.? Z czym Ci się kojarzą?

PISZEMY PO POLSKU

Ćwiczenie 17. Proszę zaprojektować jakiś element stroju na dowolną okazję, w dowolnym stylu (staroświeckim, awangardowym...) dla swoich rówieśników lub rówieśniczek i nazwać go. Proszę podać: materiał, kolor, wzór, długość, szerokość i różne szczegóły (dekolty, guziki, kołnierze, kieszenie itp.)

Ćwiczenie 18. Proszę opisać strój ludowy (damski i męski) Twojego regionu.

POZNAJEMY POLSKĘ

MAŁA HISTORIA DAMSKIEJ BLUZKI

Bluzka to górna część kobiecego stroju, uszyta z lekkiego materiału. Stała się nieodzownym elementem całości pod koniec XIX w. Bluzka krojem jest nieco podobna do męskiej koszuli, stała się przeto przed stu laty elementem emancypacji kobiet. Bluzka związana była początkowo z żakiem (tez wywodzącym się z męskiego stroju), a potem z kostiumem. Dziś stanowi eleganckie uzupełnienie kostiumu – stroju potrzebnego pani zajmującej się interesami. Może mieć krój męskiej koszuli, a jej uzupełnieniem będzie krawat, czasem będzie to bluzka w stylu babuni z delikatnymi koronkami, staroświeckimi ozdobami. Bluzka może być noszona tylko ze spódnicą. Wówczas widoczna jest cała jej uroda, włożona do spódniczki podkreśla talię, wypuszczona na wierzch kryje puszystość właścicielki. Szyje się bluzki z czystej bawełny, jedwabiu, z różnych mieszanek naturalnych, szlachetnych włókien z domieszką sztucznych. (...)

E. Lechowicz, „Kalendarz domowy babci Aliny” (fragm.),
R. XVI, Wyd. Trans-Krak, Kraków 2000

Ćwiczenie 19.

1. Proszę powiedzieć, jaki jest związek pomiędzy damską bluzką a męską koszulą?
2. Na przykładzie tekstu proszę opisać dowolny element stroju damskiego lub męskiego: co to jest (definicja), materiał, kolor, do czego się go nosi i przy jakich okazjach itp. Może wiesz, jaka jest jego historia? – sprawdź w encyklopedii lub internecie.

MODNE NIE ZAWSZE ZNACZY ZDROWE

Wiele popularnych strojów może szkodzić zdrowiu – alarmują lekarze. Chcesz być piękna? Musisz cierpieć – głosi stare porzekadło. Już przed setkami lat wierzyły w nie eleganckie Chinki, które małym dziewczynkom bandażowały stopy, by zgodnie z obowiązującym kanonem piękna zapobiec ich rośnięciu. Podobne męki jeszcze niedawno przeżywały panie do utraty tchu ściskane wysmuklającym talię gorsetem. Wydawałoby się, że czasy takich męczarni mamy za sobą. A jednak... Okazuje się, że dzisiejsza moda wcale nie jest taka łaskawa. Na szczęście nie trzeba jednak rezygnować z ulubionych, a nieobojętnych dla zdrowia strojów. Podpowiadamy, co możesz zrobić, by nadal je nosić, a przy tym zachować dobrą formę i świetne samopoczucie. (...)

Strój ma podkreślać walory twojej powierzchowności (...). Nie powinien jednak uciskać czy krępować ruchów. Wybieraj tkaniny naturalne – włókna sztuczne są co prawda bardziej elastyczne, ale często podrażniają skórę i utrudniają jej oddychanie. (...)

Biodrówki

Uwaga! Mogą podrażniać nerwy znajdujące się w okolicy kości biodrowych, wywołując ból i uczucie pieczenia bioder i ud. Odsłaniają nerki, które stają się podatniejsze na stany zapalne.

Co robić? Wybieraj spodnie luźniejsze, nie uciskające bioder. Pasek traktuj tylko jako ozdobę. Aby chronić nerki do biodrówek wkładaj dłuższą bluzkę lub sweterek.

„Pani domu”, nr 39, 22 IX 2003 (fragm.)

Ćwiczenie 20.

1. Jakie powinno być każde ubranie?
2. Jakie jeszcze (inne niż biodrówki) – według Ciebie – części damskiej lub męskiej garderoby mogą być niekorzystne dla zdrowia i dlaczego? Co byś poradził tym, którzy lubią je nosić?

ZOSTAŃ MISTRZEM POLSKIEJ ORTOGRAFII!

1. Przymiotniki złożone typu *jasnoczerwony* piszemy łącznie, gdyż składają się one z dwóch nierównorzędnych znaczeniowo członów (por. temat 6., 8. i 9.).

2.

a) *wz-*, *wez-* / *ws-*, *wes-* – jeśli przedrostki te występują przed spółgłoskami bezdźwięcznymi, piszemy w nich, zgodnie z wymową *s*: *wstąpić*, *westchnąć*; natomiast przed spółgłoskami dźwięcznymi *z*: *wzbudzić*, *wezbrać*.

b) *roz-* / *bez-* – w tych przedrostkach **zawsze** piszemy *z*: *rozbić*, *roztrzaskać*, *bezstronny*, *bezdomny*.

c) *z(e)-* / *s-* – przed samogłoskami lub spółgłoskami dźwięcznymi, a także przed: *s*, *si*, *sz* i *h* piszemy *z(e)-*: *zorganizować*, *zsunąć*, *zsiąść*, *zszyć*, *zhańbić*, *zechcieć*; przed spółgłoskami bezdźwięcznymi stawiamy *s-*: *schować*, *spadać*, *scerować* (zob. temat 1. i 6.).

d) *-zca* / *-źca* – nigdy nie piszemy *-sca* (mimo wymowy): *wynalazca* – *wynalazł*, ani *-szca*: *drapieźca* – *drapieźnik*.

e) *-zka* / *-ska* – jeśli wyrazy podstawowe mają w temacie *z*, piszemy *-zka*: *koza* – *kózka*, *Francuz* – *Francuzka*, jeśli *s*, piszemy *-ska*: *gęś* – *gąska*.

3. W niektórych zakończeniach (zwykle w wyrazach obcego pochodzenia lub w polskich r.ż.) piszemy *-aź*, *-eź*: *reportaż*, *garaż*, *odzież*, *młodzież*.

4. W zakończeniach rzeczowników i przymiotników typu: *-uni*, *-usi*, *-uteńki*, *-unia*, *-uś*, *-usia*, *-uszka*, *-uszek*, *-unek*, *-unka*, *-ulec*, *-un*, *-uch*, *-us* – piszemy *u* zwykle (otwarte): *Januszek*, *leniuch*, *malutki*:

Ćwiczenie 21. Proszę napisać łącznie, rozłącznie lub przez łącznik. (zob. temat 6., 8., 9.)

podróż *dwudniowa*

chłopiec *dwunasto__letni*

sklep *nowo__otwarty*

program *muzyczno__literacki*

wiatr *północno__zachodni*

materiały *łatwo__palne*

wycieczka *dwudziesto__osobowa*

szalik *różno__kolorowy*

kościół *późno__gotycki*

jedzenie *lekko__strawne*

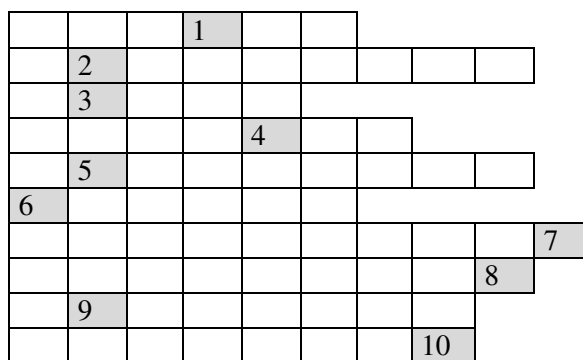
cmentarz *rzymsko__katolicki*

słownik *polsko__angielski*

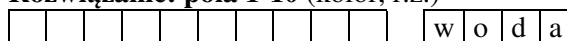
Ćwiczenie 22. Proszę uzupełnić diagramy (poziomo).

A.

1. Mała mucha.
2. Bardzo miły.
3. Mały Felek.
4. Ma go każdy samochód.
5. Podarowany prezent.
6. Człowiek, który szybko się denerwuje.
7. Mały dzban.
8. Opiekuje się np. dziećmi.
9. Coś / ktoś, co zapowiada coś.
10. Mała Marta.

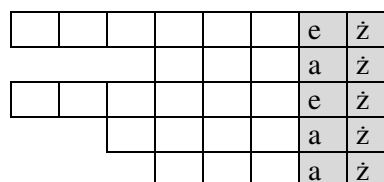

Rozwiązanie: pola 1-10 (kolor, r.ż.)

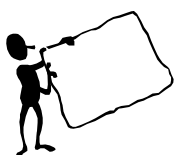
B.

1. Młodzi ludzie w wieku 15-20 lat.
2. Rozluźnia mięśnie.
3. Kiedy ktoś coś kradnie.
4. W oknach w kościele.
5. Przyjęcie do pracy.

Ćwiczenie 23. Proszę wstawić s lub z.

sprzedać	be__podstawny	ro__sławiać
w__trząsnąć	w__bogacić się	__mierzyć
__harmonizować	__sinieć	__chudnąć
Hindu__ka	we__przeć	blu__ka

GRAMATYKA Z WIERSZYKA

Wisława Szymborska „Odzież” (fragm.)

Zdejmujesz, zdejmujemy, zdejmujecie
 płaszcze, żakiety, marynarki, bluzki
 z wełny, bawełny, elanobawełny,
 spódnice, spodnie, skarpetki, bieliznę,
 (...)
 czas już wiązać, zapinać drżącymi jeszcze rękami
 sznurowadła, zatrzaski, suwaki, klamerki,
 paski, guziki, krawaty, kołnierze
 i wyciągać z rękawów, z torebek, z kieszeni
 wymięty, w kropki, w paski, w kwiatki, w kratkę szalik
 o przedłużonej nagle przydatności.
 (W. Szymborska, „Ludzie na moście”, 1986)

*Kontusz szlachecki –
 narodowy strój polski*

Czy mnie jeszcze pamiętasz? – powtórzenie II

TE POLSKIE SŁÓWECZKA...

Ćwiczenie 1. Proszę wykreślić ten wyraz, który nie pasuje do pozostałych.

Wzór: ciekawy – interesujący – ~~smutny~~.

a) rezerwacja – broń – zamówienie	i) ścierać – prać – prasować
b) filiżanka – kubek – czaszka	j) stroić się – budować – ubierać się
c) dworzec – pałac – zamek	k) krawat – muszka – kamizelka
d) zimny – zimowy – chłodny	l) serce – nerka – pieczeń
e) cierpienie – ból – ciepłość	m) smak – przysmak – smakołyk
f) sklep – grobowiec – mogiła	n) torba – portfel – walizka
g) oddychać – odpoczywać – dyszeć	o) odżywiać się – żywić się – żyć
h) inny – drugi – identyczny	p) kajak – ponton – helikopter

TE POLSKIE KONSTRUKCJE...

Ćwiczenie 2. Wyrazy w nawiasach proszę wstawić w odpowiedniej formie i – jeśli trzeba – dodać odpowiedni przyimek.

Wzór: Jestem starszy (ty). Jestem starszy *od* Ciebie.

1. Wolę kurtkę (płaszcz).
2. Paweł długo rozmawiał (telefon) z żoną.
3. Zadzwoń (ty) wieczorem i powiem ci, co jest zadane z matematyki.
4. Po południu musimy wyjść (babcia) na dworzec autobusowy.
5. No dobra, będę czekać (wy) przed kinem.
6. Dzieci nakryły (stół).
7. Do Londynu polecimy (samolot).
8. Znowu boli (on) ząb.
9. Przez tydzień Iwona chorowała (grypa).
10. Ta apaszka pasuje (kolor) twoich oczu.
11. Nie wiesz, gdzie jest moja torba (zakupy)?
12. Kup też płyn (kąpiel)!
13. Miło rozmawiało się o wakacjach (obiad).
14. Trzeba zadzwonić (lekarz).
15. Do kina mogę chodzić tylko raz (miesiąc).

SŁOWO ZA SŁOWEM

Ćwiczenie 3. Proszę powiedzieć, czy podane pary wyrazów to antonimy czy synonimy.

Wzór: chory – zdrowy (*antonimy*)

wspólny – powszechny	smaczny – pyszny	dokonać żywota – urodzić się
oddzielny – poszczególny	wolny – gratisowy	drugi – inny
ohydny – znakomity	rozmaity – identyczny	pikantny – ostry

Ćwiczenie 4. Proszę uzupełnić.

0. Najpierw koszulę trzeba wyprać, a potem ją wyprasować. 1. Do sztukców zaliczamy: ... . 2. W latach 1743-1806 – czytamy: ... . 3. Miesiąc po lipcu nazywa się ... . 4. Kiedy jest mróz – mówimy, że dzień jest ... . 5. Na dworcu bagaże przechowuje się w ... . 6. Mińsk znajduje się w ... Białorusi. 7. Kiedy najlepszy kolega nie zaprosił mnie na swoje urodziny, odczuwałem ... . 8. Gdy wygrałam w konkursie wycieczkę do Egiptu, odczuwałam ... . 9. Kiedy idę na egzamin, ubieram ... . 10. Flaga Polski jest ... . 11. Ziemia ma kształt ... . 12. Torba zrobiona ze skóry to torba ... . 13. Do matematyki mam zeszyt w ... . 14. Żarówkę halogenową mogę kupić w sklepie ... . 15. Mężczyźni noszą kapelusze męskie, a kobiety ... .

Ćwiczenie 5. Proszę poprawnie odczytać daty:

Wzór: Światowy Dzień Chorego (11 II, 13 V) – *obchodzony jest jedenastego lutego i trzynastego maja.*

- a) Międzynarodowy Dzień Pocałunku – 28 XII
- b) Światowy Dzień Środków Masowego Przekazu – 24 I
- c) Światowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu, Dzień Dialogu z Islamem – 27 I
- d) Dzień Ziemi – 22 IV
- e) Europejski Dzień Języków – 26 IX
- f) Międzynarodowy Dzień Wolontariusza – 5 XII
- g) Dzień Chłopaka – 30 IX
- h) Międzynarodowy Dzień Studenta – 17 XI

Ćwiczenie 6. Proszę wymienić 3 części ciała, których zdrobnienia nie wiążą się z ciałem człowieka.

Wzór: *kostka* – do gry planszowej

Ćwiczenie 7. Proszę dopisać odpowiednią nazwę odzieży męskiej / damskiej.

bluzka – <i>koszula</i>	majtki –	strój kąpielowy –
marynarka –	kalesony –	spódnica –

JAK MÓWIĄ POLACY?

Ćwiczenie 8. Proszę poprawić błędy w podanych idiomach.

Wzór: mieć coś na końcu nosa – mieć coś na końcu języka

tani jak <u>deszcz</u>	chodzić jak ból po <u>plecach</u>
nosić <u>płaszcz</u> w zębach	widzieć jak przez <u>okulary</u>
ostrzyć sobie <u>nóż</u> na coś	szukać <u>burzy</u> w polu
być jedną nogą w <u>podróży</u>	<u>deser</u> po obiedzie
jechać na jednym <u>bilecie</u>	niech cię <u>ręka</u> o to nie boli

J E S Z C Z E T R O C H Ę G R A M A T Y K I ...

Ćwiczenie 9. Proszę utworzyć przymiotniki wyrażające natężenie cechy.

Wzór: trochę słodki – *słodkawy*

bardzo wesoły –

trochę ciasny –

niecałkiem czerwony –

Ćwiczenie 10. Proszę wybrać właściwą formę z nawiasów.

Wzór: Bar „Chimera” (rozpoczął / rozpoczęła) już nowy sezon ogródkowy.

1. (Który / Jaki) rozmiar butów pan sobie życzy?
2. Trzeba zabrać płaszcz (przeciw / anty)deszczowy).
3. Płaci pan 201 (złoty / złote / złotych).
4. Na ulicach było cicho i (spokojnie / spokojno).
5. Co to za dziwny garnek bez (uszu / uch)?

Ćwiczenie 11. W podanych zdaniach proszę znaleźć i poprawić błędy, a następnie proszę poprawnie przepisać całe zadanie, aby błędy się nie utrwały.

Wzór: W parku, wzdłuż alei stały ~~koszy~~*kosze* na śmieci.

1. Trzeba koniecznie zadzwonić za lekarzem.
2. Niedługo wrócę się tutaj.
3. Trzeba mu więcej odpoczywać.
4. Mnie stało smutno.
5. Tak, chleb jest świeży. – Wtedy proszę dwa chleby.
6. Siostra zachorowała grypą, ale już czuje się dobrze.
7. Dzisiaj pogoda jest ciepła.
8. U nas latem zwykle pali słońce i rzadko idzie deszcz.
9. Przyglądała się swoim ręcom.
10. Nie znam ją.

Ćwiczenie 12. Wyrazy w nawiasach proszę wstawić w odpowiedniej formie.

Wzór: Byłem na basenie i teraz bolą mnie u*szy* (ucho).

1. Ich dziecko ma dopiero 6 ... (miesiąc).
2. Na ... (ręka) miała ciemne znamię.
3. Do szkoły mam około ... (cztery) kilometrów.
4. W pokoju hotelowym na łóżku leżały dwa ... (wełniany koc).
5. Nie słyszę twojego ... (szept).
6. Zatańczymy ... (walc)?
7. Lubię jej ... (starsza siostra), ale nie lubię ... (młodsza).
8. Przekaż pozdrowienia państwu ... (Sadowscy) i panu ... (Zapora).
9. Pamiętam o pani ... (Dziedzic).
10. O ... (nic) mu nie powiedzieliśmy.
11. Nie mogę rozsunąć ... (zamek) w kurtce.
12. Nie lubimy ... (filet) z kurczaka.
13. Zabrakło mi jednego ... (punkt).
14. ... (Jaka muzyka) słuchacie?
15. Od grania na gitarze bolą mnie już ... (palec).

Ćwiczenie 13. Podane przymiotniki i przysłowki proszę wstawić w odpowiedniej formie i w odpowiednim stopniu.

Wzór: Samolot jest (szybki) sz*ybszy* niż autobus i podróżuje się nim (wygodnie) wy*godniej*.

Hotel „Alfa” jest (duży) ... i (nowoczesny) ... od hotelu „Omega”, ale też i (drogi) ... . Jest w nim (dużo) ... pokoi niż w „Omedze”, ale znajduje się zbyt (daleko) ... od centrum. Za to w pokojach jest o wiele

(cicho) .... Hotel „Omega” ma (wygodny) ... i (przytulny) ... pokoje niż „Alfa”, choć jest (stary) ... od niego. I co najważniejsze – pokoje są z widokiem na Rynek. Chyba (zły) ... ze wszystkich hoteli w naszym mieście to hotel „Gloria”.

Ćwiczenie 14. Czasowniki podane w nawiasach proszę wstawić w odpowiedniej formie w czasie teraźniejszym.

Wzór: Żaby skaczą (skakać) koło stawu.

1. Oni nigdy nie ... (jeść) zupy. 2. Dziewczyny, ... (powinien) to zobaczyć! 3. Dzisiaj nie ... (mieć) pani od polskiego. 4. Pan Kowalski ... (piąć się) po szczeblach kariery. 5. Dokąd one ... (jechać)? 6. Co oni tam ... (wieźć)? 7. Panie Franciszku, czy ryby dzisiaj ... (brać)? 8. Dwa barany ... (bóść się) na łące. 9. Małe dziecko ... (ssać) smoczek. 10. Na obrazie Artura Grottgera powstańcy ... (kuć) kosy.

Ćwiczenie 15. Proszę zamienić w zdaniach czasowniki niedokonane na czasowniki dokonane w czasie przeszłym.

Wzór: Czy bierzecie ze sobą namiot? Czy wzięliście / wzięłyście ze sobą namiot?

1. Mały Jacek rośnie szybko. 2. Dziewczęta, co tam mówicie mu na ucho? 3. Nie wiecie, dokąd on idzie? 4. Gospodarz wiezie siano do stodoły. 5. Jeszcze nie jemy kolacji. 6. Dokąd on znowu biegnie? 7. Wojski z „Pana Tadeusza” dmie w róg. 8. Dokąd wiedzie nas ta ścieżka? 9. Uczennice tną papierowe paski na łańcuch choinkowy. 10. Dzieci wymyślają różne zabawy.

Ćwiczenie 16. Podane zdania proszę zamienić (jeśli się da!) na zdania z imiesłowem przysłówkowym – uprzednim lub współczesnym.

Wzór: Kiedy się zbudziłem, zobaczyłem na niebie gwiazdy.

Zbudziwszy się, zobaczyłem na niebie gwiazdy.

Gdy jadłem śniadanie, słucałem radia. **Jedząc** śniadanie, słucałem radia.

1. Kiedy usłyszałem kroki na schodach, otworzyłem drzwi. 2. Spytałem o termin rozpoczęcia kursu i zamiast odpowiedzi usłyszałem szmer w słuchawce. 3. Kiedy szedł na spacer, zaczął padać deszcz. 4. Przylecieliśmy na lotnisko i zaraz zatelefonowaliśmy do domu. 5. Gdy rozmawiał z nią, uświadomił sobie, że ona go nie rozumie. 6. Wróciłem do domu i zabrałem się do lekcji. 7. Szedłem do szkoły i myślałem o czekającym mnie sprawdzian z fizyki. 8. Zjadłem coś i potem oglądałem telewizję. 9. Jan spacerował ze swoim synkiem i zbierał kasztany. 10. Przeczytała książkę i zgasła lampkę.

Ćwiczenie 17. Proszę uzupełnić tabelkę.

rzeczownik	czasownik	przymiotnik	przysłówek
nerwy	denerwować się	nerwowy	nerwowo
	poszerzyć		
		chory	
smak			
			pochmurno

STYLISTYKA

Ćwiczenie 18. Proszę powiedzieć to inaczej.

Wzór: Był nieobecny, bo był chory. Był nieobecny z *powodu choroby*.

Zasnął za kierownicą, bo był zmęczony. Zasnął za kierownicą *ze zmęczenia*.

1. Wycieczka nie odbyła się, bo padał deszcz. 2. Zmarł, bo zamarł. 3. Pękła mi szyba w samochodzie, bo trzasnęłam drzwiami. 4. Byłeś nieostrożny i stłukłeś sobie łokieć. 5. Zrobił to dla niej, bo ją kochał.

POWIEDZ TO PO POLSKU!

Ćwiczenie 19. Proszę wyrazić / powiedzieć:

1. Rozczarowanie – spotkaniem ze znajomym, z którym nie widziałeś się kilka lat.
2. Współczucie koledze – z powodu ciężkiego zatrucia pokarmowego.
3. Smutek – z powodu niewzięcia udziału w zawodach sportowych, do których długo się przygotowywałeś, ale zachorowałeś.
4. Zadowolenie – z prezentu od rodziców.
5. Prośbę – żeby przypadkowy podróżny pomógł Ci wnieść ciężki bagaż do pociągu.
6. Zachętę – do spróbowania specjalności Twojej restauracji.
7. Ostrzeżenie – przed jedzeniem nieznanych grzybów.
8. Radę – koledze, który ma kłopoty z pamięcią.
9. Komplement – mamie, która ubrała się bardzo elegancko do pracy.
10. Zamówić pełny obiad.
11. Kupić bilet na dowolny pociąg.
12. Zapytać na dworcu w informacji o połączenie z dowolnym miejscem.
13. Zadzwonić na numer stacjonarny i poprosić do telefonu koleżankę, a ponieważ jej nie ma w domu – zostawić wiadomość.
14. Odradzić klientowi kupno jednego płaszcza, a polecić drugi.

ZOSTAŃ MISTRZEM
POLSKIEJ ORTOGRAFII!

Ćwiczenie 20. Proszę napisać łącznie lub rozłącznie.

pokój cztero__osobowy

program radiowo__telewizyjny

nie__myśląc

nie__poczekawszy

materiał łatwo__palny

nowo__otwarty

Ćwiczenie 21. Proszę wybrać / wpisać odpowiednie litery.

(M / m)orze (M / m)armara

s__emat (ch / h)

(O / o)cean (S / s)pokojny

__ipoalergiczny (ch / h)

(Z / z)atoka (F / f)ińska

pe__ (ch / h)

(W / w)ojewództwo (L / l)ubelskie

__ymn (ch / h)

(K / k)ontynent (E / e)uropejski

__amować (ch / h)

__hardziejć (s / z)

w__burzony (s / z)

w__trzyknąć (s / z)

be__pieczny (s / z)

ro__sypać (s / z)

__siwieć (s / z)

Kirgi__ka (s / z)

__chamiejć (s / z)

opa__ka (s / z)

domokra__ca (ż / z / s / sz)

masa__ (ż / rz)

młodzie__ (ż / rz)

tych telewizor__w (ó / u)

mak__wka (ó / u)

czyści__teńki (ó / u)

powr__t (ó / u)

pal__szek (ó / u)

t__po (ę / em)

suki__ka (ę / en)

m__taż (ą / on)

Co to za zwierz__? (ę / e)

życzyć babci__ (om / am)

k__binować (ą / om)

ona płyn__ła (ę / e)

